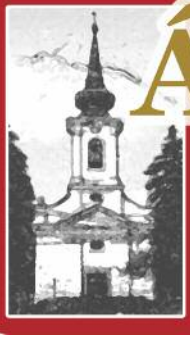

Áldás, békesség!

A Pomáz-Csobánkai Református Társegyházközség lapja

VI. évfolyam 6. szám 2017. november – december

„Az pedig az örök élet, hogy ismernek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, Jézus Krisztust.” (Jn 17,3) „Abból tudjuk meg, hogy ismerjük őt, ha megtartjuk az ő parancsolatait. Aki azt mondja, hogy ismeri őt, de nem tartja meg parancsolatait, az hazug, és abban nincs meg az igazság, aki pedig megtartja az ő igéjét, abban igazán teljessé lett az Isten szeretete. Ebből tudjuk meg, hogy őbenne vagyunk.” (1Jn 2,3-5)

Tartalom

1 Szenteste
3 Pap Lászlóné: Legyen világosság!
4 Dr. Békefy Lajos: Igaz beszéd karácsonyról
6 SZÓLAZ IGE
Isten útja az emberhez
Nyilas Zoltán esp. igehirdetése
8 PORTRÉ
Hardi Péter: Otthon érzik magukat
Beszélgetés a Stift családdal
10 Erős vár a mi Istenünk
Horváth-Hegyi Olivér lpt. igehirdetése
12 Közös pontok a reformációban 2. rész
15 Hardi Judit: Luther a buszon
16 REFORMÁCIÓ 500
Hitből élet – élet hitben
Nyilas Zoltán esp. igehirdetése
19 Ferenczy-Vass László: Gondolatok
20 Kerekes Balázs: A félreismert Atya
Gottfried Richárd evangélizációja Csobánkán
22 Puskás A.: Kalotaszegi őrállók
Dr. Balogh Balázs előadása Kalotaszegről
24 Karácsonyi kántálás Kalotaszegen
25 Dr. Szűcs Ferenc Pomáz díszpolgára
Exhortáció – A hitoktatás rendje
26 KÖZÖTTÜNK SZOLGÁLNAK
Puskás A.: Nemzedékről nemzedékre…
Látogatóban Nagy Géza családjánál
29 RÉGI HISTÓRIÁK
Könczöl Dánielné: Történelmi jegyzőkönyv
Szánthó Ödön feljegyzései 2.
30 KÖNYVAJÁNLÓ
Hamar Jné: Az ember, aki Kálvin akart lenni
Részlet a regényből
31 Andrási Jné: Zendülj lelkem énekszóval
A jótékonysági hangversenyről
32 IFISEKNEK
Sné J. Orsolya: A szeretet szabadságában
33 Képek a Baba-Mama Kör kirándulásáról
34 GYERMEKEKNEK
Stift Ágnes: Karácsonyi ajándék
35 NAPLÓ – NÁLUNK KERESZTELTÉK
35 Képek a Baba-Mama Kör adventi jótékonysági alkalmáról
+ MELLÉKLET - Karácsonyi kisügyes

SZENTESTE

„Uram, ma este sem ettél semmit!” – Éva, Lutherék szolgálója észrevétlenül lépett a dolgozószobába – vagy nem vette észre a kopogását? –, és a kisasztalra nézett, amelyen ott állt a kihűlt vacsora. – „Pedig annyit dolgoztam ezzel az étellel!”

Luther feltekintett az írásból. Az asztal, amelynél ült, borítva volt papírlapokkal. Két gyertya pislogott otromba tartókon a papírok között, nyomorúságosan világította meg a helyet, ahol Luther a jegyzeteit írta.

„Ne haragudj, Éva, nem voltam éhes.”

„Ez így nem mehet tovább, Doktor úr! Szinte nem nyúlsz ételhez, amióta asszonyom átadta nekem a konyhai birodalmat. Nem felel meg a főztöm?” – Éva kétségbeesetten állt a ház ura előtt, az ajkát harapdálta.

„Ennek semmi köze a konyhaművészetedhez, Éva! Te a feleségemnek is, nekem is hűséges szolgálója vagy. Isten megjutalmaz ezért téged.” – Luther egy bátorító mosolyt küldött Éva felé.

„Egy üres tányér nagyobb jutalom volna” – mormolta Éva.

A közeli templomtoronyban tizenkettőt ütött az óra. – „Éjfél van. Na, huss az ágyadba, Éva. Az új nap mindjárt benéz az ablakon.”

Éva elnyomott egy ásítást, fogta a tálcát, és fejcsóválva kiment a szobából.

Luther letette az írószerszámot, járkálni kezdett dolgozószobájában. Tizenkét óra, és még mindig nincs kész! Milyen nehéz idén pontot tenni a karácsonyi prédikáció végére! Túl sokat dolgozott volna? Túl fáradt? Az biztos, hogy sok munkája volt. Nyáron fejezte be a bibliafordítást. Izzasztóan kemény munka volt. Rengeteg energiája ment rá. És biztos, hogy az elmúlt évek feszültségei, nyugtalansága, a politikai üldöztetés is megtették a magukét. Hogyan is tudta volna mindezt

túlélni Isten nyilvánvaló segítsége nélkül?!

És hát a csalódások… Kialakult szépen az ellentábor is, köztük olyan teológusokkal, akik korábban a barátai voltak. A saját hittestvérei sem gondolkodtak egységesen, ez nagyon fájt neki. Főként az Ulrich Zwinglivel való vitája éleződött ki. Nem értettek egyet az úrvacsoráról szóló tanításban. Két tábor alakult ki itt is.

Az egyetértés hiánya, a kemény viták, ütközések megtámadták az egészségét és kikezdték jó közérzetét. Kimerültnek érezte magát. A gyerekzsivaj, ami állandóan körülvette, érdekes módon nem fárasztotta, inkább felderítette. Otthonosan mozgott a gyereklármában, csakúgy, mint a diákjai között, akik semmivel sem voltak csendesebbek. Ezekben a körökben otthon érezte magát. Felszabadult.

A mellette lévő szobában egyszer csak felsírt egy kisgyerek. Luther felfigyelt a hangra, gyengéd mosoly futott át az arcán. Csak néhány napja, 1534. december 17-én látta meg a napvilágot Margarete. Luther hálásan tekintett a kereszt felé. – „Megvigasztaltál, Uram. Családdal ajándékoztál meg. – Milyen csöndes ez az éjszaka. Szinte hallom a percek tovasuhanását. Téged dicsérnek, világ Teremtője!”

Visszaült az asztalához. Kezébe vette a tollat, írni kezdett. „Létezik nagyobb vigasz annál, Testvéreim, mint tudni, hogy Isten emberré lett, és úgy jött közénk, mint egy kisgyermek? Ez a titok marad a legnagyobb minden időben: Isten gyermek lett, olyan kicsiny, olyan tehetetlen, mint egy újszülött emberke, mégis övé minden hatalom, övé az Isten országa, és övé a kereszt is, amely megváltást hoz nekünk minden bűnből.”

Ismét áthallatszott a gyereksírás. A pici Margarete sírt a szomszéd szobában. Aztán kinyílt az ajtó, Katharina tűnt fel, karján a csecsemővel.

„Még dolgozol, Martin?” – kérdezte meglepődve. – „Késő éjszaka van. Gyere aludni, jó ember! Holnap sok erőre lesz szükséged!”

Luther kettőt lépett Katharina felé. Először a gyerekre nézett, aztán a feleségére.

„Tudod, mi veszi el az álmomat, Katharina? A karácsonyi prédikáció. Idén nem fog jól sikerülni.”

Katharina átadta a gyermeket Luthernek.

„Túlterheled magad, Martin” – aggodalmaskodott. – „Azt gondolod, minden új művednek jobbnak kell lennie az előzőnél. Minden új prédikáció találóbb kell legyen, mint a legutóbbi volt. Hova vezet ez? Nem szélkerék az ember, hogy folyamatosan pörögjön!”

„Én képtelen vagyok másképp. Igen. Azt gondolom, minden írásomnak világosabbnak kell lennie az előzőnél. Az ember persze nem tökéletes, sohasem olyan teljes, mint Isten igéje. De a Biblia számomra a mérték. Neki kell alávetnem mindent, amit írtam vagy ezután fogok papírra vetni. Bizonyos dolgokat még át kell gondolnom. Talán nem kellene olyan keményen fogalmaznom. Végül is, Käthe, ellenfeleim mind Isten barátai, és Ő ugyanúgy szereti őket, mint reményem szerint minket.”

Luther visszaadta Margaretét az anyjának. Felesége szavai kevéssé nyugtatták meg. Az ablakhoz lépett, és kinézett az éjszakába. Csillagok világítottak az égen, szikrázva őrködtek az alvó emberek fölött. Úgy tűnt, a hó beborította a gondokat.

„Nem okozhatok csalódást az embereknek” – sóhajtott Luther. Úgy látszott, mintha az egész városhoz beszélne, nem pedig Katharinához, aki a háta mögött állt. – „Nagyon sok nyugtalanságot hoztam a világba. Biztos, hogy szembehelyezkedésem az egyházi hivatalnokokkal tiltakozás volt a tévútra vezetett lelkiség miatt, a megmerevedett teológiai gondolkodás és a vallással való visszaélés miatt. Sok ember számára megrengettem a világ rendjét, és még nem láthatók egészen a következmények. Nem engedhetem meg magamnak, hogy gyenge legyek.”

Katharina a vállára hajtotta a fejét, Luther még mindig kifele nézett, az éjszakai városra.

„Mainzban, Bambergben, Strassburgban és Baselben, Nürnbergben és Kölnben a te bibliafordításodat nyomtatják, drága jó Martin. Ez nem olyan teljesítmény, amivel elégedett lehet az ember?”

Luther a kezét tördelte. – „Épp ez az! Minden szem engem figyel, és én, szegény ember, gyengének és erőtlennek érzem magam. Még egy prédikációval sem tudok megbirkózni.”

„Ez egy karácsonyi prédikáció, Martin. Nem egy hétköznapi beszéd” – vigasztalta Katharina. – „És nem vagy gyenge! Fáradt vagy. Nincs jogod fáradtnak lenni? Arra való az alvás, hogy az ember felüdüljön, új erőt gyűjtsön. Gyere, feküdj le, holnap is van nap. Meg fogod látni, új erőre kapsz.”

Luther arcon csókolta Katharinát, aztán lehajolt a kis Margaretéhez. – „Neked jó dolgod van. Egy angyal karjában alszol.”

„A tiéd azonban nagyon dühös lesz, ha éjszakáról éjszakára virrasztania kell melletted!” – adta meg a csattanós választ Katharina egy szemhunyorítás kíséretében. – „Nézz oda, nem olyan ez a mi Margareténk, mint a karácsonyi kisded? Hát nem Isten karácsonyi ajándéka ő? No, gyere, jó ember, legfőbb ideje nyugovóra térni.” – Katharina barátságosan taszított egyet Lutheren, és elhúzta az ablaktól.

„Hagyj egy picit, Käthe” – kérte Luther, – „csak egy percnyi időt kérek. Amit most mondtál, az felvillantott valamit. Most rögtön le kell írnom, mielőtt elszállna. Ajándék lesz – Szentestére.”

Luther titkos örömmel, különlegesen felfrissülve tért vissza íróasztalához. Az egyik gyertya leégett, meggyújtott egy újat. Belemártotta tollát a tintába, és róni kezdte a sorokat:

Mennyből jövök most hozzátok,
Jó hírt mondok, jer, halljátok,
Mert nagy örömöt hirdetek,
Méltán ujjong ma szívetek.

A Megtartó ma született,
Ég-föld örül ma veletek.
Egy ártatlan kis csecsemő,
Egész világ üdve lesz ő.

Ez Krisztus, Isten szent Fia,
Ki mennyből jött a földre ma.
Ő üdvözít, ő törli el
Világ bűnét szent vérivel.

Mit sok ezer szív kérve kért,
Mit Isten régen megígért,
Ő hozza, tőle nyerheted
Az üdvöt, örök életet.

Ráismertek, ez a jele:
Kemény jászol fekvőhelye,
És szegénység a bölcsője,
Bár világ Üdvözítője.

Ó, jertek, mi is örvendjünk,
A pásztorokkal bemenjünk,
Hogy lássuk, mit ad Istenünk
Ő szent Fiában minekünk!

Nyílj meg, szívem, fogadd be őt,
Az áldott égi csecsemőt,
Ki e világ üdvére jött!
Borulj le jászola előtt!

(Forrás: Es freut sich der Engel Schar. 24 Weihnachtsgeschichten um Martin Luther) ■

Amikor elolvastam a december 24-ére kiírt igéket, elgondolkoztam felettük és leírtam gondolataimat, teljes fényében ragyogott a Nap. Előtte azonban napok teltek el sötétségben, amikor a szürkeség beterített mindent, és színtelenné tette a világot, kedélytelenné az embereket, akik sóvárogva várták a felhők feloszlását, a felragyogó fényt, hogy élettel teljen meg a halott mindenség.

Nem szeretünk sötétségben élni. Ahogy a növényeknek, nekünk is kell a világosság. Csak akkor tudunk élni, egészségesen fejlődni mi is, ha beragyogja életünket!

Az égbolton lévő Nap – ha belegondolunk – meghatározza a világ és benne a Föld létét. Járásától függnek az évszakok, a napszakok, a fizikai és természeti törvények, s függünk mindnyájan mi, állat- és növényvilág és az ember. Gyönyörű és egyedi világunk láttán az ember – aki Istent ismer – imádja a Teremtőt, Aki mindezt létrehozta. Sajnálom a véletlen létrejöttében hívőket, a különféle elméleteket gyártókat, és mindazokat, akik nagy lendülettel keresik az űrben az értelmes lényeket! A végtelenség új és új csodálni valókat hoz eléjük és kérdéseket vet fel, melyre a megnyugtató, végleges választ még egyetlen kutató sem találta meg. Hála Istennek! Aki Hozzá és Igéjéhez fordul, minden kérdésre választ kap. S az a kereső válik a legnagyobb tudóssá, aki ott a Teremtő Istent látja meg minden dolgok eredőjének.

A december 24-ére kijelölt igeszakaszok – számomra – az isteni rendezés csodálatos voltát mutatják. Az I.Mózes 1:1-19-ig terjedő versei bizonyítják, hogy a láthatatlan, de mindenütt jelenlévő, kiábrázolhatatlan, ember elméje által ki nem gondolt, de a magát kijelentő Isten alkotta a semmiből ezt a mindenséget. Látta, hogy a föld *„kietlen és puszta”* volt és mondta: *„legyen világosság: és lőn világosság”* – az élet feltételét adta. Mert Isten nem csak Teremtő, de Gondviselő is! Számtalanszor énekeltük: *„...meg-megújul minden reggel az Ő nagy irgalma.”* Még nem ítéli meg a világot, pedig az ember mindent megtett azért, hogy azt mondja: Elég!

Talán nincs e világon egyetlen ember sem, aki ne látná romboló hatását az emberiség tevékenységének ebben a teremtettségben, az emberben, sőt saját magában is! Ami körülvesz bennünket, egyetlen szóval fejezhető ki: sötétség. Mióta a bűneset miatt Ádám és Éva kiűzetett a Paradicsomból, egyre növekszik ez a sötétség. Sokan úgy gondolják, hogy ennél rosszabb már nem lehet, míg mások borzadozva kérdezik: mi lesz ennek a folytatása!

A sötétség a bűn következménye, az Istentől elszakadt állapot jellemzője. Ahogy nő az ember önmaga előtt, úgy kerül mélyebbre, távolabbra a Teremtő és Gondviselő Istentől. (Ami látható, a káosz, ami ma Európát jellemzi, csak jel arra nézve, hogy: Ember vigyázz! Ébredj, mert a lelki sötétség a kárhozatba visz, és Isten megítéli a világot, ahogy megígérte. Most még vár, szól és hívogat Önmagához!

A Kalauzunk másik igéje – a Máté 1:1-17-ig – elénk tárja, hogy Isten hány emberöltőn keresztül készítette a sötétségbe merült ember megváltásának művét, hogy a lelki halál, a sötétség állapotából kimentse, hogy lásson és éljen. János 1:4. 5. 9 versekben olvassuk, hogy Isten, megszánva az embert, megjelent ezen a földön Fiában. A sötétségbe elküldte a Világosságot: *„Őbenne volt az élet, és az élet volt az emberek világossága, és a világosság a sötétségben fénylik, de a sötétség nem fogadta be azt. … Az igazi világosság eljött már a világba, mely megvilágosít minden embert.”*

December 24-én a kegyelem napjára, a Világ Világosságának születésnapjára emlékezünk örvendező szívvel. Isten jó terve, hogy *„kiszabadítson minket e jelenvaló gonosz világból”* (Gal. 1:4) végbement Jézus Krisztus által. S az ember, aki találkozott Vele, vallja, hogy *„...megszabadított minket a sötétség hatalmából, és általvitt az Ő szerelmes Fiának országába.”* (Kol.1:13) Általa született meg azoknak serege, akik vallják a vakon születettel: *„...egyet tudok, noha vak voltam, most látok!”* (János 9:25) Igaz a mondás: ég és föld a kettő között a különbség. A vakká lett ember előtt láthatóvá lesz Isten dicső személye, s az, hogy *„...egy gyermek születik nékünk, fiú adatik nékünk, és az uralom az Ő vállán lészen, és hívják nevét: csodálatosnak, tanácsosnak, erős Istennek, örökkévalóság atyjának, békesség fejedelmének! Uralma növekedésének és békéjének nem lesz vége...”* (Ézs. 9:6,7/a) Az örök Isten örökkévaló szeretete jelent meg Karácsonykor. Ezért, s azért, mert mi elnyertük bűneink bocsánatát, s az új életet, kell, hogy *„világosság fiai”*-ként járjunk (Ján.12:36), s mint az angyalok és a pásztorok, hirdetői legyünk: *„...született néktek ma a Megtartó, Aki az Úr a Dávid városában”* (Luk. 2:11) – az életet jelentő evangéliumnak.

Az ajándékok készítése, az ünnepi vendéglátás legyen annak vetülete, hogy életünkben megszületett az Isten Fia. Nem vagyunk kétségbeesett, remegő szívű emberek, hogy mi lesz, ha elözönlik Európát, kiirtják a keresztyénség gyökereit is! Nagy a sötétség nyugaton, az ott élők közül sokan vergődnek,

mint a partra vetett hal. Rossz tanácsadókra hallgattak, nem az Úrra figyeltek. A sötétség növekszik, de azok, akik a Világ Világosságára figyelnek, megtartatnak. Az egész Biblia erről beszél, s számunkra ez az életnek beszéde, mely éltet bennünket.

Kívánom, hogy aki még nem találkozott az érte is emberré lett Jézus Krisztussal, ne szalassza el! Ő jön most is: *„Ímé az ajtó előtt állok és zörgetek; ha valaki meghallja az én szómat és megnyitja az ajtót, bemegyek ahhoz és vele vacsorálok, és ő én velem!”* (Jel. 3:20)

Vállal téged, fogadd be Őt!

Pap Lászlóné lelkipásztor ■

ILY SZEGÉNYEN, MINT ÉN

Isten küldte földre, égi szeretet
Menny és föld ura az, ki ma született,
Menny és föld urának istálló jutott,
S ő az egész földnek megváltást hozott.

Bölcs király ha lennék, hoznék aranyat,
Bárányt, hogyha pásztor, Jézusom fogadd.
Ily szegényen, mint én, mit adjak Neked?
Vedd el ajándékul szívem s lelkemet!

Szegény vagyok látod,
Mit adjak Neked?
Vedd el szent Megváltóm
Szívem s lelkemet!

(Ismeretlen szerző)

A protestáns reformátoroknál karácsony értelmezése és megtartása igen csak eltérő volt. Bizonyos protestánsok, így Kálvin János, majd nyomában a skót Knox és sok presbiteriánus is szinte elutasította karácsony megünneplését. Ezzel szemben a lutheránusok, több kontinentális reformátor védelmezte és ünnepelte is ezt a napot, mert a testtélétel mélyebb megértését vélte elérni általa. Most főként Luther és Kálvin gondolataira és gyakorlatára gondolunk vissza.

LUTHER MÁRTON BEHAVAZOTT KARÁCSONYFÁJA

Luther Márton volt az, aki a reformátorok között elsőként karácsonyfát állított és díszített fel gyermekei részére. Behavazott fenyőt vitt be lakásukba Wittenbergben, gyertyákkal díszítette, s megmutatta a csodálkozó gyermekeknek a karácsonyi égboltot.

Luther megtartotta a fogantatás és a születés ünnepeit is. Sok karácsonyi igehirdetést tartott, ezekben Krisztusra és a testbe öltözés csodájára irányította a figyelmet. Erről ezt írta: „Nem tudunk más Istent felfogni, csak azt, aki abban az emberben van, aki a mennyből jött. Őt a jászolban találom meg...". Szívesen szólt azok hitéről, akik a jászol köré gyülekeztek. Visszahozta az éneklést a gyülekezeti életbe. Számos karácsonyi himnuszt, éneket írt és korálokat szerzett a gyülekezeti közösség örömére. Luther otthonában volt karácsonyi ajándékozás is, 1545-től a Szent Gyermek hozta azokat.

Református énekeskönyvünkben tizenegy éneket találunk a wittenbergi reformátortól, részben átdolgozásokat. Ezek közül is az egyik legismertebb az erfurti idejében Ambrosius himnuszára írt, a „Jöjj, népek Megváltója, Szűznek ékes virága..." kezdetű 303. számú énekünk. A magyar nyelvű reformátusok körében is közismert és szívesen énekelt a karácsonyi lelki ének, „Az Istennek szent angyala...", ami énekeskönyvünkben a 316. számot kapta. Ennek szövegét eredetileg 1535-ben írta Luther, melódiáját is ő szerezte 1539-ben, átdolgozása Debrecenben 1774-ben történt. Ez alkalommal mégis a „Jer, kérjük Isten áldott Szentlelkét..." kezdetű, Wittenbergben 1524-ben szerzett dicséretét idézzük, ennek is a 2. versét: „Jer, Világosság, ragyogj fel nekünk, / Hogy csak Krisztus legyen mesterünk, / El ne hagyjuk őt, mi hű Megváltónkat, / Aki népének örökséget ad. Könyörüljél!".

Érdekesség, hogy az USA-ban 1997-ben *Roland H. Bainton* szerkesztésében megjelent egy tanulmánykötet, aminek címe: *„Luther Márton karácsonyi könyve"*, s benne leírja a német reformátor karácsonyi szokásait, teológiai és igehirdetői szemléletét.

WITTENBERGBEN A KARÁCSONYI IRGALOMRÓL

A wittenbergi reformátor Mária éneke, a *Magnificat* alapján is elmélkedett ádvent és karácsony titkáról. Az ünnepben és annak lényegi eseményében, Jézus Krisztus születésében Isten irgalmasságának kifejeződését és megjelenését látta. A Lukács 1,46-55-höz fűzött gondolataiból idézünk, ehhez az igevershez kapcsolódva: *„Az ő irgalmassága nemzetségről nemzetségre van azokon, akik őt félik"* (50.v.). Istennek az az első munkája, írja Luther, hogy *„Ő irgalmas azokhoz, akik hiányt szenvednek jogosságból, bölcsességből, lelki javakból és készek lelki szegények maradni. Ők az igazi istenfélők, akik semmire sem tartják méltónak magukat, szívesen mutatkoznak mezítelennek Isten és a világ előtt... De a drága kegyelemből hálával, boldogan és félelemmel fogadnak el mindent, mint idegen javakat... Az ő irgalmassága tart nemzetségről nemzetségre – Mária soha nem fuvalkodik fel, mintha nem lenne többé szüksége erre az irgalomra. Az Ő irgalmassága tart nemzedékről nemzedékre, nem pedig az, amit mi gyakorlunk. Az Ő irgalma minden reggel új. A továbblépés, haladás életünkben igazából abban van, hogy napról-napra jobban belátjuk, mennyire szükségünk van Isten irgalmára.* ***Ha életemnek a végére érek, akkor mondhatom ki csak végérvényesen: most aztán igazán végem lesz, ha nem találok irgalmasságot. És ha Isten akkor még egy nappal megajándékoz, akkor ezen az utolsó napon egyre inkább és inkább csak ezt szabad mondanom: Kegyelemre szorulok! Ez lenne az igazi haladás, továbblépés!"***. Igencsak elgondolkodtató, mély értelmű szavak!

Luther a családjával 1536 karácsonyán a wittenbergi otthonában

KÁLVIN A SZERTELEN ÜNNEPLÉS, A POGÁNY „KARÁCSONYOZÁS" ELLEN

A genfi irányú reformációban viszont Kálvin mellett *Bucernél, Knoxnál*, a skótoknál és a puritánoknál, meg a presbiteriánusoknál sem szerepelt külön ünnepként vagy sajátos ceremóniával, kellékekkel a karácsony. De mindig elővették a Bibliát, s foglalkoztak ez idő tájt a testtélétel csodájával. A kálvini reformáció sok mindent kiiktatott, ami a bibliai istentiszteletet megzavarhatta. A karácsony szertelen ünneplése sok olyan dologhoz vezethetett, amire három okból sem akartak lehetőséget adni:

1) az egyházi tekintély visszautasítása arra nézve, hogy emberek határozzák meg, legyenek hivatalos ünnepnapok, melyek közül egyik a karácsony;

2) az ivászat, a partik és egyéb erkölcstelenségek kerülése, ami a karácsonyi ünnepekhez kapcsolódott sok helyen;

3) a karácsony hosszabb megünneplése magával hozott sok pogány vallásos ötletet és gyakorlatot, aminek semmi köze sem volt a Bibliához. Ezeket a fenntartásokat igazolta az idő, ma is tapasztaljuk ezen fenntartások jogosságát.

LUTHER ÖRÖME, KÁLVIN SZENT SZÜLETÉSNAPJA

Vajon a reformáció korában és valamivel azután elmélyültebb lehetett a karácsonyi ünneplés, illetve a karácsony tájékán ünnepelt Úr napja? Ma a szekularizáció és a kommersz, az üzleti nyomulás lopja meg karácsony lényegét, fordítja el az emberek figyelmét más irányba. Biztos, hogy Luther szíve tele volt a Jézussal való találkozás kegyelmével és nagy örömével. Más reformátorok is hálásak voltak ugyanannak a megszületett Úr Jézusnak. De nem volt könnyű szembemenni az általános közhangulattal, az emberi szokásokkal. Genfben, Kálvin városában a kiiktatott karácsony csaknem lázadást szított. Tarthatott Kálvin attól, hogy provokációk sora tiltakozik majd a szigorú, de biblikus ünneplés, az Úr napja

elsőbbségének biztosítása ellen. Genfben 1550. november 16-án, vasárnap ediktum szabályozta az ünnepnapokat, s ez leszögezi: ***csak a vasárnap tekinthető ünnepnapnak, amit maga Isten rendelt.*** Ha karácsony nem vasárnapra esett, akkor Kálvin december 25-én kiszolgáltatta az Úri Szent Vacsorát, s a folyamatos bibliaolvasásra épülő igemagyarázatát megszakítva, alkalmilag elővette a születés történetét.

Luther felesége, Katharina von Bora

KARÁCSONY EVANGÉLIUMÁNAK IGAZI HASZNÁRÓL SZÓLNAK REFORMÁTORAINK

1558 előtt tartott karácsonyi igehirdetésében Kálvin arról szólt, hogy az emberek milyen vigasztalást meríthetnek a születés történetéből. Közösségi lelkigondozást végzett a szószékről. A Lukács 2,1-14 alapján tartott igehirdetéséből idézünk: „Ahányszor csak a mi Urunk Jézus Krisztus után vágyódunk, és mindennemű nyomorúságunkban vigasztalódást és visszavonhatatlan védelmet keresünk, akkor Urunk születésénél kell kezdenünk. Otthona és emberi társasága nem akadt, csak egy istálló, egy jászol fogadta be Őt. Ezen ismerhetjük fel leginkább, *hogy Isten az Ő jóságából milyen hatalmas kincset pazarolt ránk, amikor Fiát elküldte hozzánk. Mi az igazi „haszon”?*

1. Megtanulhatjuk imádni Isten titkait. Fel kell ismernünk, hogy születésétől fogva Urunk Jézus Krisztus mi mindent magára vállalt, hogy mi, akik Őt keressük, ne járjunk keresése közben hosszú tévutakat. Nekünk is meg kell tanulnunk kicsinnyé válni, hogy felfogadjon minket, hiszen a Fej és a tagok között hasonlóságnak kell fennállnia. Nem kell közben értékeinket lealacsonyítani, hanem csak annyit kell felismernünk, hogy milyenek is vagyunk valójában, s magunkat igazi alázattal odavinni Urunkhoz, Jézus Krisztushoz. Akkor Ő elismer minket a magáénak és megerősít minket.

2. Az egyszerű pásztoroktól is tanulhatunk. Nincs mit szégyellni azon, hogy őket kövessük, akik a mi Urunk Jézus Krisztushoz mennek. Isten ezt a tisztességet nem a világ nagyjainak adta, nem a gazdagoknak, nem a kiválóknak, hanem erre az egyszerű pásztorokat választotta ki. Bolondos őrületünket le kell vetkőznünk, mintha Isten csodálatos titkait a mi beképzelt fogalmainkkal meg tudnánk ítélni. Egészen ***egyszerűen imádni kell megtanulni a titkokat.*** Ehhez pedig az egyszerű pásztorok hitére van szükségünk...

3. Ha megbékülünk Istennel, akkor lesz igazi örömünk, nem földi, világi örömünk, hanem olyan, amit a Szentlélek ígért meg. És mindkét dolog összefügg egymással: a béke és az öröm. Először a békességnek kell megszületni bennünk, hiszen tudjuk, hogy Isten minket gyermekeiként vállal, s bűneinket nem tulajdonítja nekünk. És ekkor békességre jutunk Istennel, ami aztán örömöt szül a szívünkben.

4. A Szentlélek vezetésével tudunk Jézus Krisztus elé járulni. Az az üzenet, amit itt az angyalok hirdetnek, számunkra égő fáklyaként mutatja az utat, mert a hit kell a vezetőnk legyen, és tudnunk kell, hogy mielőtt Isten bennünk van, azelőtt Istennek velünk kell lennie. Mi mindösszesen egyet akarunk: még a nehéz helyzetekben is Istent dicsőíteni. Ha pedig a világ fiai elkárhozásuk közepette csak triumfálni, úrhatnámként élvezkedni tudnak csak, ha abban lelik örömüket, hogy Isten ellen fordulnak, akkor is megmarad a mi örömünk, ami abban van, hogy minden félelem és megaláztatás közepette Őt szolgáljuk és az engedelmességben egészen Neki szenteljük magunkat. *Ez az az igazi haszon, amit ebből a történetből magunkkal vihetünk”.*

Kálvin János

NEM AZ A DÖNTŐ, MI VAN A FA ALATT, HANEM: KI ÉL A SZÍVÜNKBEN!

A svájci és a német reformátor életének és teológiájának tengelye az élő Krisztus, egyedül Ő (solus Christus), és a Róla szóló bizonyságtétel volt. „Isten megjelent testben, sőt manifesztálódott a testben” – ez gyakran használt megfogalmazása volt Kálvinnak. Krisztus a Közvetítő, a híd, aki a szakadékot, ami minket elválaszt Istentől, embertársainktól, sőt igazi önmagunktól, áthidalta. Ennélfogva nekünk iránymutatást, kapcsolatot, igazi közösséget ajándékoz ma is. Krisztus az ajándékok Ajándéka, a mindent pótló, kipótló kincs, Akit viszont senki és semmi sem pótolhat. Legyen reformátori módon és a reformátori örökség értelmében Isten Fia 2017-ben, az Úr születése napján nekünk is az ajándékok Ajándéka házunkban, egyházainkban, kárpát-medencei történelmi nagy-hazánkban! Mert ***nem az a döntő, mi van a karácsonyfa alatt, hanem az, hogy KI él a szívünkben! Ez Luther és Kálvin igazi karácsonyi ünnepi öröksége.***

A tárgyi ajándékok idővel értéküket veszítik. Krisztus, az Ajándék értéke az időben és az életrajzi időnkben nőttön-nő. Egy értékár arányaiban elszabadult, olykor eltorzult, az értékeket feje tetejére állító, üresen csillogó, hazug reklámszavakkal önmagát imádó, bálványozó világban, ahol az *idolatria* és az *idiolatria* (idolatria = bálványimádás; idiolatria = önimádás – *a szerk.*), a tárgyak, a technika, a kütyük és téveszmék imádása, meg az önimádat olyan közel esnek egymáshoz, hogy csak egy „i” vagy gesztus választja el egymástól őket – egyedül Jézus Krisztus az állandóság, az igazi mélység, a megbízhatóság. Ő ma is az egymás megbecsülésére elvezető, motiváló, a csillogáson átvezető, hazugságokat átláttató, szívünket hozzánk méltó szellemi-lelki javakkal tápláló, s így ünnepi magaslatokba, távlatos látásokba emelő, egyedüli Szabadító. Vele szabadulhatunk fel az igazi, méltón szép, világboldogító születésnapi ünnepre, hiszen Üdvözítő született ma néktek, aki az Úr Krisztus…

(Luther és Kálvin szövegeit fordította a cikk szerzője) ■

SZÓL AZ IGE

ISTEN ÚTJA AZ EMBERHEZ

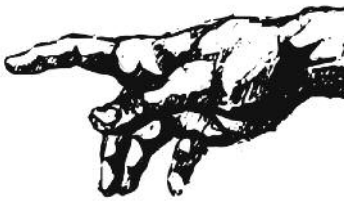

Textus: Galata 2,19-20

[19]Mert én meghaltam a törvény által a törvénynek, hogy Istennek éljek. [20]Krisztussal együtt keresztre vagyok feszítve: többé tehát nem én élek, hanem Krisztus él bennem; azt az életet pedig, amelyet most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem, és önmagát adta értem.

Kedves testvérek! Pál apostolnak a Galatákhoz írott levele az első keresztyén közösség számára azokat a tanácsokat és bátorításokat

hordozza, amelyekkel az első században meg kellett küzdeniük a mindennapi életben és hitben. Nem egy gyülekezetnek szól ez a levél, hanem egy egész tartomány gyülekezeteinek, melyeknek valószínűleg hasonló kérdéseik, problémáik voltak, alapkérdésük pedig az, hogy mit jelent Isten törvénye, milyen összefüggésben van Jézus Krisztussal, és egyáltalán: a törvénynek van-e ma valamilyen üzenete. Ez a „ma" természetesen egy általános megjelölés; vonatkozik az egykori galáciai gyülekezetek mindennapjaira, és a mi mai időnkre, a 2017-es esztendőre is.

Az első, amit felolvasott igénkből látunk, hogy mindig könnyű úgy beszélni, hogy ha általánosságokat fogalmazunk meg. Természetesen vannak olyan törvényszerűségek, általános igazságok, amelyek jó, hogy ott vannak a fejünkben, gondolatainkban, jó, hogy elő tudjuk venni őket, de az általánosság azt a zsákutcát is jelentheti, hogy elvész belőle a személyesség, elvész belőle a saját gondolatom. Évszázadok kérdése, hogy egy-egy keresztyén közösség életében az általános tanítás milyen összefüggésben van a személyessel. Meg kell vallanunk, hogy a reformáció nagy kérdései közül az egyik a mai napig is élő és ható: az individualista vagy személyes keresztyénségnek a kérdése. Pál apostol is erre hívja fel most a figyelmet, de azért látja ennek a veszélyeit is, hogy nemcsak az én hitemről, az én vallásomról, az én meggyőződésemről van szó, hanem az általános igazságnak, a hitbéli tanításnak és a személyes megfogalmazásnak az összefüggéséről.

Azt egészen konkrétan elmondhatjuk – mert nemcsak kortünet, hanem személyes bizonyságtétel is –, hogy mi magunk, amikor Isten dolgaival találkozunk, először talán általánosságban ismerjük ezeket, bibliai történetként, meseként, valamiféle külső igazságként fogalmazzuk meg. Beszélünk Jézus Krisztus születéséről, életéről, szenvedéséről, kereszthaláláról és feltámadásáról, hogy egy kis csokrot hozzak ezekből. De hogy Jézus születése a személyes életemmel milyen összefüggésben van, élete, szenvedése, kereszthalála mit jelent számomra, nagyon nehéz elsőre megfogalmazni. Nagyon nehéz azt mondani, amit ifjainkra szoktam ráterhelni, hogy három szót kell megtanulni: Jézus Krisztus kereszthalála *helyettem, miattam és érettem* történt. Mert ezt nem megtanulni kell, hanem személyesen jelen lenni benne, hogy a külső igazság belső bizonyossággá váljon. Pál ebben az igeszakaszban erről beszél. Nemcsak általánosságban beszél Jézus Krisztus kereszthaláláról és feltámadásáról, hanem arról, hogy vele együtt megfeszítetett, hogy többé már nem ő él, hanem él benne a Krisztus.

A másik, amit ebben az igében látunk, és amit megtapasztalunk: mindannyiunk Istent kereső útja. Az elmúlt korok nagyon sok keresztyén emberének belső vívódása, tusája során felvetett kérdése az, hogy hogyan is találkozom én először az Istennel? Milyen utat kell bejárnom? Merre vezet ez az út engem? Hol szembesülök önmagammal? Mit jelent Jézus Krisztusban a törvény? Egyáltalán a törvénynek van-e még valamilyen hatása, következménye a Krisztusban való életemre nézve?

Az első, amit Pál apostol nyomán kimondhatunk, hogy Isten mindennek a kezdeményezője. Isten a kezdeményezője az életnek, a vele való kapcsolatnak, és Istenről csak azt mondhatjuk el, amit számunkra kijelentett. Isten magáról beszél. Isten valamit elmond magáról. És állapítsuk meg, hogy ha Isten megszólal, ha bármit is mond, az számunkra kegyelem. Ha tehát Istennek van szava az emberhez, ha csak a nevünkön szólít, vagy ha azt mondja, hogy *„Én az Úr vagyok a te Istened. Ne legyenek néked idegen isteneid én előttem"* – ez kegyelem. Hogy Isten szól az emberhez, hogy Isten nem hagy magunkra. Az első mindig: Isten.

A 20. század általam kedvelt teológusa, *Karl Barth* – akit nagyvonalú okfejtések jellemeztek, de akit sokszor vádoltak avval, hogy az ő logikus érvelése gyakran összemosta a leglényegesebb kérdéseket –, azt mondja a törvényről, hogy a törvény belehelyeztetett a frigyládába, és ez a láda, ami körbevette a Tízparancsolatot, ez a szövetség. Isten szóba állt az emberrel, Isten szövetséget kötött az emberrel. Isten azt mondja a szövetségben, hogy megismerhetsz engem. Azt mondja, hogy a te Istened vagyok, és te megismerhetsz engem, bennem lehetsz, te bennem létezel. Isten szövetsége kijelentés. Indicativus. Nem parancs, hanem megállapítás, mint a két kőtáblát körülfogó frigyláda. De nagyon helyesen mondja Barth, hogy ami viszont a frigyládán belül van, az felszólítás: Tedd meg! Kövesd! Ha egy másik igével magyaráznám ezt, akkor így foglalható össze a szövetség és a törvény kapcsolata, hogy: vagyok/vagyunk, lesztek/legyetek. Csináljátok! Éljetek vele! Tartsátok meg! Tehát az első, amit Isten mond, az mégiscsak a szövetség, az evangélium. Kijelentés önmagáról. Megszólítás. Önmaga leleplezése. A második pedig a parancsolat, amivel én magam is találkozom.

Miért mondom ezt? Azért, mert mi, akik itt vagyunk az Isten házában, egészen biztos, hogy valamikor, valahol Istentől kaptunk egy meghívót. Volt az életünkben egy olyan pillanat, amelyben elgondolkodtunk afelől, hogy hogyan kerülhetnék Istennel kapcsolatba. Isten valamilyen impulzust adott. Lehet, hogy gyermekkorunknak az impulzusa volt ez, lehet, hogy éppen egy betegségből való gyógyulás impulzusa, lehet, hogy a Szentírás olvasása volt ez – de Isten volt az első.

Az Istennel való kapcsolatom kezdetén – ami egy törékeny kezdet még – Isten megismerteti velem önmagát, és utána a következő lépcső az, hogy Isten megismertet önmagunkkal is. Itt jelent meg az Ószövetség, illetve a Szentírás világában a törvény kifejezése. A törvény ugyanis tükröt tart az embernek. Belenézek, és önmagamat látom. Látom az életemet, a gondolkodásomat, a cselekedeteimet. A kegyelmes Isten szava után találkozom egy olyan – most hadd mondjam így – valamivel, ami tőlem idegen. Nem a saját magam mércéje. Ami magasabb tőlem. Ami felülről érkezik.

Ami felettem van. Olyan valami, amelyhez igazodnom kellene. Olyan valami, amit meg kellene tartanom. Egy erkölcsi magasság, amelybe sokszor belebukok. A farizeusok is ezt mondták Jézus idejében: ott van a törvény, tartsd meg, és üdvözülni fogsz. A középkori szerzetesek is ezt mondták. Kivonulunk ebből az életből. A törvényt most már nagyobb ívében magyarázom, mert az Újszövetségnek törvénye például a Hegyi Beszéd, törvénye az apostoli intés, törvénye mindaz, amit a tanítói könyvekben így olvasunk: Élj eszerint!

Az erkölcsi magassággal azonban összeütközésbe kerül az én személyes életem, és egészen egyszerűen azt mondom, hogy nekem ez nem megy. Nem tudom megtartani. Sok ember az Istennel való kapcsolatának az útján itt vérzik el. Volt egy impulzus, volt egy érzés az életében, megtapasztalása valaminek, mely nem arról szólt már, hogy nincs Isten, hogy ne tudnám, hogy létezik Isten, hanem hogy nem tudok vele élni. Mert olyan magas erkölcsiséget követel meg tőlem, amely nekem nem megy, amely görcsösséget vált ki. Megpróbálom betartani, de nem megy. A Galatákhoz írott levélben az első, amit Pál apostol a törvénnyel kapcsolatban megemlít, az az, hogy ez a fajta kényszeresség van bennetek. Mert azt gondoljátok, azt tanítjátok, és azt mondják nektek, amit a régiek is mondtak, hogy azt kell cselekedni, ami a törvényben van, és aki azt cselekszi, az élni fog általa – és nem megy! Ez volt a galáciabeli tanítás, hogy ha megtartod a törvényt és azt cselekszed, akkor életed lesz – és nem ment! Mert a törvények újra becikkelyezése, betagolása csak görcsösséget szül az ember életében.

Egyik presbiter testvérünk mondta el személyes bizonyságtételében, hogy ifjú emberként szülei elküldték őt egy evangéliumi táborba, és ebben a táborban a vezető kihívta őt a csoportból, és elkezdett vele beszélgetni az életéről. Egyszer csak odaadta neki a Tízparancsolatot: Tessék! Meg tudod-e tartani a törvényt? Ha jó ember vagy, és erkölcsi magasságokat akarsz elérni az életben, akkor mondd meg, hogy meg tudod-e tartani a törvényt? Betűről betűre, szóról szóra? Itt az út! – Ez az az út, amiről beszélnek a galáciabeliek: ha megtartod a törvényt, életed lesz. Tessék! – És azt mondta az illető: nem megy.

Még egyszer mondom, testvérek, hogy el ne szaladjon velünk a ló: amikor Isten megszólít és törvényt ad, az is kegyelem, mert az is munkál bennünk valamit, de az Istennel való kapcsolatunkban mégsem jelent megoldást. Amikor először találkozom a törvénnyel, az tükröt állít elém. Bűneimről beszél, megmutatja nyomorúságaimat újra és újra, és azt a fajta tehetetlenséget, azt a fajta görcsösséget, hogy az életemet megjobbítani nem tudom, bármennyire is akarom. Mert Pál arra hívja fel a figyelmet, amire később Luther is, hogy az igaz ember a hite által fog élni. Nem a törvény cselekvéséből, hanem hitből. Nemcsak a Rómaiakhoz írott levélben van a habakuki ószövetségi prófécia megemlítve, hanem itt, a Galatákhoz írott levélben is. Amikor valaki szabadulni szeretne a törvény átkától, akkor – azt mondja Pál apostol – hinned kell.

Akkor miért adatott a törvény? Miért adatott az Ószövetség világában? A törvény kapcsán most szélesebb értelemben gondolkodunk, mert nemcsak a Tízparancsolatot értem alatta, hanem mellette számos kultuszi, egészségügyi törvényt és előírást. Lehet, hogy nem megfelelő kép ez, de arra jutottam, hogy a törvény valahogyan a személyességet, illetve a személyt helyettesíti. Amikor szabadságra készülök, mindig készítek egy feladatlistát. Ilyenkor a személyességet próbálom helyettesíteni néhány instrukcióval. Ebből megérthetjük a törvénynek azt a használ is, amelyről Pál azt írja, hogy a törvény olyan, mint egy jó pedagógus, hogy kézen fog, és elvezet, odavisz bennünket Krisztushoz. A Személyhez. Aki – hadd mondjam most így – a törvény adója. Odavisz Jézus Krisztushoz, az élő Istenhez, az életünk megoldásához. A törvény, amikor Krisztushoz érkezem, megoldást is ad. Azt írja Pál a Galatákhoz írott levél 3. részében, hogy a törvényben meg van írva, az átkot csak a fán függő veheti el. A törvény átkától megszabadulni csak Jézus Krisztus keresztjével lehetséges. Jézus az, aki megment. Jézus az, aki nemcsak szembesít a mi bűneinkkel, hanem valódi új lehetőséget ad: életet. Mindig Krisztus, újra és újra Krisztus. Isten az életünket akarja megmenteni, és a kereszten történik a megmentés. A kereszten szabadít meg bennünket az átok alól a mi Urunk.

Ezért nem azt mondja Pál, hogy Krisztus ugyanolyan erkölcsi magasság, mint a törvény (bár nyilvánvalóan az is), Krisztus nemcsak felülről érkezik, nemcsak idegen valósága az életemnek, hanem ugyanolyan, mint én. Isten megmentő terve emberré lett. Nemcsak egy erkölcsiséget kell követnünk Krisztusban, és nem egy görcsösséget kell folytatnunk Krisztusban, hanem Krisztus él bennem. Olyan ez, mikor valaki kívülről szeretné meghatározni, mit kell tennünk, és azt mondjuk, valamiért megtesszük, görcsösségből, akaratból, vagy félelemből, vagy azért tesszük meg, mert valaki szeret bennünket, és az Ő szeretetének kifejeződése, és az én szeretetemnek a kifejeződése, hogy Őt követem. Tudjátok, testvérek, az ember életében ez a döntő fordulat, itt van az igazi változás. Hogy megmaradok-e élni én magam, vagy pedig él bennem a Krisztus. Hogy én magam szeretném berendezni az életemet a jövőre nézve, hogy a magam számlájára akarok vétkezni, vagy jót cselekedni. Van ilyen, nem? Ismeritek ti is. Amikor valaki a maga számlájára akar vétkezni vagy jót cselekedni. Hosszú időn keresztül hallgattam otthon az öcsémet, amikor mondtam neki, hogy: „Tudod, a dohányzás…" „Ó, valamiben meg kell halni" – válaszolta mindig. A saját kontójára akart vétkezni. Tudta ő, hogy az nem jó. De, testvérek, nemcsak a testvéremről lehet szó. Ti is tudtok ilyet! Amikor a személyes életetekben a saját kontótokra vétkeztek – és nemcsak a dohányzás tekintetében. Tudod, és mégis megteszed. Vagy a saját kontódra jót tenni – ez is nagyon népszerű dolog. De ez mégiscsak rólam szól.

Pál apostol azt mondja, hogy Krisztusban valami döntő fordulat történik: hogy megfeszíttetem. Többé nem én élek. Azt mondja Pál, hogy az *énem* halt meg. És ehhez a régi énjéhez hozzátartozott a keresztyén gőgje, a bujtatott önmegváltó szándéka, a dicsekedése a lelki ajándékokkal, a vallásos felsőbbrendűség érzése és még folytathatjuk a sort. Vajon a mi életünkben megtörtént-e ez az igazán döntő fordulat? Vagy megmaradt, hogy mi még azért másnak gondoljuk és képzeljük magunkat, mi még a másiktól várunk el valamit, mi még valamifajta platformról képzeljük el a másikat, mert úgy gondoljuk, ő nincs velünk egy szinten. Hogyha ez így van, akkor nem feszíttettél meg Jézus Krisztussal. De nemcsak arról van szó, hogy valaminek el kell múlnia, hanem arról is, hogy valaki él bennem. Mert nem a törvény cselekedeteiből igazulok meg, hanem Jézus Krisztus által.

De akkor mi a helye, szerepe Isten törvényének? Kidobhatom a törvényt? Akkor azt mondhatom, hogy nincs szükségem a törvényre, mert most már szabad vagyok? Kálvin szerint a törvénynek van egy harmadik funkciója: irányító a mindennapokban. Irányító azokban a helyzetekben, amikor döntést kell hozni. Most már nem önmagam számára kell a döntést meghozni, hanem Krisztus él bennem. Ez az irányító felülvizsgáltatja velem az értékrendemet, a szórakozásomat, az olvasásomat, a szerelmemet, az idegenek gondját, a családomat, mindent Krisztus értékrendje dönt el bennem. És ez nem rossz, kedves testvérek.

A tegnapi jótékonysági hangversenyünket egy katolikus lelkipásztor – ma úgy mondanánk, hogy szerzetes – gondolatával zártam: az emberek félnek Istentől, hogy elvesz tőlük valamit. És az egykori pápa, Ratzinger bíboros azt mondta, hogy ne féljetek ettől! Krisztus nem elvesz tőletek, hanem mindent megad nektek. Mindent! Krisztus mindent odaad értetek. Azért ad oda mindent Krisztus – mondja Pál –, mert szeret titeket. Amikor Krisztussal kerülünk kapcsolatba, akkor nem egy nagy úrral kerülünk kapcsolatba, nem egy despotával, egy zsarnokkal, hanem avval, aki szeret téged, aki a legjobbat akarja adni neked. Aki nem elveszi a szabadságodat, hanem kiteljesíti, aki szeretete által él benned és szeretete éltet téged. Az Ő szeretete nem oltja ki a te személyiségedet, nem leszel puhány, akaratlan lény, hanem éppenséggel lehetségessé válik az, hogy megéld az életet teljes egészében.

Erre az útra hív bennünket Jézus Krisztus. Erre az útra bátorította a galáciabelieket, hogy el ne tántorodjon a ti hitetek, ne igézzen meg titeket semmiféle butasággal, hanem lássátok a törvény helyét, szerepét, de lássátok meg leginkább Jézus Krisztus személyét. Benne van az élet – az örök élet. Ő nem elvenni akar tőletek, hanem kiteljesíteni a mindennapjaitokat és az ünnepeiteket. Ámen!

Nyilas Zoltán esperes

(Az igehirdetés elhangzott 2017. november 19-én a pomázi református templomban.) ■

OTTHON ÉRZIK MAGUKAT A POMÁZI KÖZÖSSÉGBEN

Beszélgetés a gyülekezet új szolgálóival, a Stift családdal

Nagy volt a várakozás egy nyárvégi szombat délután a Szent István patika és a barkácsbolt közötti épület egyik földszinti lakásában, a Kossuth Lajos utcában. Néhányan, jobbára férfiak, nézegettük a lakást, beszélgettünk arról, vajon ki lesz a gyülekezet új beosztott lelkésze. Annyit valamennyien tudtunk, hogy Csabdiról érkezik a családjával, Fejér megye keleti részéről.

Volt időnk beszélgetni, mivel közlekedési nehézségek miatt a jelzettnél később érkeztek meg a bútoraikat, könyveiket, holmijukat szállító kisteherautók. Végül azonban csak bekanyarodtak a járművek az udvarra, s néhány segítő rokon, a tágabb család tagjai között megérkezett Stift János, a felesége Lepedus Ágnes és kisfiúk, Marci.

*

A találkozás óta eltelt néhány hónap, mi pedig az otthonosan berendezett lakás konyhájában beszélgetünk Ágnes kitűnő süteménye mellett, miközben Jánosra várakozunk, aki még elugrott Marciért az iskolába. Aztán befut ő is, mi pedig ismerkedünk a fiatal lelkészcsaláddal.

János konfirmációs képe (középen Papp Vilmos lelkipásztor)

János tősgyökeres budapesti, 1980-ban született Kőbányán. Ott is járt iskolába, illetve a gyülekezetbe. Szüleinek az útjai János kisgyermekkorában elváltak egymástól, a fiúcska egy társasházban cseperedett édesanyja és nagymamája mellett. Együtt hallgatták *Papp Vilmos* lelkész prédikációit a kőbányai gyülekezetben, ahol János édesanyja presbiterként szolgált.

– A gyülekezet szinte a második családom lett – emlékezik János. – Amikor csak tehettem, ott sertepertéltem, amiben lehetett, részt vettem. Egy idő után rám is ragadt a kis Sámuel név – utal a bibliai Éli főpap történetére, aki mellett a templomban a gyermek Sámuel szolgált.

Kőbányán az volt a szokás, hogy nem tartottak külön gyermekistentiszteletet, hanem a felnőttek és a kicsik együtt ültek a templomban. Rákérdezésemre János elárulja, hogy nem mindig értette a prédikációt, ami így kissé unalmas volt számára. Ám ha gyermekistentiszteletek nem voltak is, annál több egyéb, a fiatalok számára tartott alkalmon vehetett részt. Ilyenek voltak a gyülekezeti hittanórák, a konfirmációra való felkészülés, majd az ifjúsági csoport, és a rendszerváltást követően megalakult gyülekezeti cserkészcsapat is. Ez meghatározó volt számára a természet szeretete, a népi játékok megismerése, a táncház kedvelése szempontjából.

János számára ezek az ifjúkori benyomások, élmények meghatározókká váltak a hitéletére nézve is. Meggyőződése, hogy Isten mindenkit másképpen, személyre szabottan választ a gyermekévé. Tudja, hogy az ember hajlamos a hasonlítgatásra, ám Isten annál sokkal gazdagabb, minthogy mindenkit egy kaptafára hívjon el, hogy legyen a gyermeke. Ő nem azok közé tartozik, akik napra, percre pontosan meg tudják mondani, mikor történt az életükben a fordulópont, mikor kötelezték el magukat Isten mellett. Belenevelkedett a gyülekezete életébe, fokozatosan ismerkedett meg a kereszténység tanításaival, majd tette fel magának a kérdést, hogy mindez miképpen kapcsolódik az ő életéhez. Fokozatosan mondta ki, hogy Jézushoz akar tartozni. Isten válasza pedig ez volt: *„Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy."*

Ennek persze vannak látható jelei, mégpedig a változás az ember életében. Neki is más a kapcsolata Istennel, mint volt a kamaszkorában. És bizonyára más lesz élete későbbi szakaszában. Ebben édesanyjához hasonlít, aki a gyülekezetben visszafogottan élte meg a hitét, volt jelen a gyülekezetben hűséggel, ahol szolgálatokat is vállalt.

Ágnes konfirmációi képe

Középiskolába készülve megfordult a fejében, hogy szakácsnak tanul, mivel otthon szeretett főzni, de Isten Papp Vilmost használta eszközül Jánossal kapcsolatos tervében: a lelkész volt az, aki a református Lónyay Gimnázium felé terelgette. Középiskolás kora közepe táján János számára elérkezett az az időszak, amikor meg kellett tudnia, mi az Isten terve vele. Megértette, hogy Isten a lelkészi szolgálatra hívja el. Sokáig visszatartotta ettől a habitusa. Kamaszként nem szeretett szerepelni, kiállni egy közösség elé, a középpontban lenni. De Isten megerősítette őt, hogy Ő alkalmassá fogja majd tenni.

A budapesti Károli Egyetemre kérte felvételét. Ezekre az éveire különösen szívesen emlékezik. Minden évfolyam élén egy felelős állt a professzorok közül, az övé *Balla Péter* volt, aki az Újszövetség ismeretére tanította a diákokat. Különösen szerették, mivel egy-egy igeszakasz értelmezésével kapcsolatban valamennyi jelentős álláspontot ismertette, majd elmondta az is, hogy meggyőződése szerint melyik áll a legközelebb az igazsághoz. A gyakorlati teológiát *Boross Géza* tanította, és természetesen említi *Szűcs Ferencet* is, a rendszeres teológia professzorát, aki a legfelkészültebb tanárok közé tartozott. És nem feledkezik meg *Hegedűs Lóránt*ról, a vallásfilozófia tanáráról sem, aki egyebek között hihetetlen memóriájával tűnt ki.

János még azok közé tartozott, akik az öt év után letették az 1. lelkészképesítő vizsgát majd egy év segédlelkészség után a 2. lelkészképesítő vizsgát. Utána következett a felszentelés. A segédlelkészi évét Ráckevén töltötte, *Komlósi Péter*, a Délpesti Egyházmegye esperese mellett. A sikeres képesítő vizsgáját követően *Agyagási István* esperes mellé került, a Vértesaljai Egyházmegyébe, Sárbogárdra 2004. szeptember 1-től.

Alig két héttel korábban került a gyülekezetbe *Lepedus Ágnes* hitoktatónak.

– Ebből esküvő lesz, jelentették ki nem sokkal a két fiatal gyülekezetbe érkezését követően az ifisek – meséli nevetve a beszélgetésünket eddig hallgató Ágnes.

És így is történt… A beosztott lelkész és a hitoktató az idősek otthonának egy-egy

vendégszobájában kapott szállást, még a fürdőszobájuk is közös volt. Egyre több időt töltöttek együtt, beszélgettek, és lelkileg is egyre közelebb kerültek egymáshoz. Végül feltették maguknak a kérdést: mi Isten akarata életük összekötésével kapcsolatban? Az esküvőjüket 2005. október 15-én tartották, immár 12 éve.

Ágnes Erdélyből érkezett Magyarországra tizenegy éves korában. Édesanyja a Partiumból költözött a székelyföldi Sepsiszentgyörgyre munkája miatt. Ott ismerkedett meg Ágnes édesapjával. Jánosnak romantikus elképzelései voltak Erdéllyel kapcsolatban, csupa hegyek, csörgedező patakok, bájos házikók… Ehhez képest Ágnes, ahogy arrafelé mondják, blokkban, vagyis panelházban lakott a közeli Uzon

Az esküvőt 2005-ben tartották

községben. A rendszerváltás idején települt a családja Magyarországra, egy Vas megyei kis evangélikus faluba, Kissomlyóra. A legközelebbi református gyülekezet 25 kilométerre volt tőlük, Celldömölkön. Ágnest a szülei – a református lelkészük, *Szentpály-Juhász Imre* tanácsára – Pápára íratták be, a református gimnáziumba, érettségi után pedig Nagykőrösön tanult tanító-hittanoktató szakon. 2004-ben végzett és helyezkedett el Sárbogárdon.

A házaspár öt évet töltött a kisvárosban, amikor az esperes felhívta a figyelmüket az akkor már több éve megüresedett lelkészi állásra Csabdiban, ahol János 2009 őszén kezdte meg a szolgálatot.

A Bicskétől északra található falu 1200 lelkes, közülük 300 a református, 100 evangélikus és 400 római katolikus. Helyben lakó lelki vezetője ekkor egyik gyülekezetnek sem volt. A reformátusoknak az istentiszteleteket akkor már két és fél éve a mányi lelkész tartotta.

Nagy feladatot jelentett a fiatal párnak a gyülekezet újraélesztése: vasárnaponként mindössze 10-15-en jártak istentiszteletre. Vagyis a lakosság egy százaléka. Ez körülbelül az országos átlagnak felel meg, ám egy templomban ennyi ember elég kevésnek tűnik. Ők pedig próbálkoztak mindennel. Marci akkor volt négyhónapos, adódott hát a lehetőség, hogy a kisgyerekes anyukák baba-mama kört alakítsanak a parókián, Ágnes pedig a beszélgetéseket rejtetten egyben a lelki ébresztésre is felhasználta. Ezt el is fogadta a többi anyuka, igaz, ki-ki szintén elmondta a saját meggyőződését, ki a kineziológiában hitt, ki másban.

Hétköznapi alkalmak kezdetben nem voltak, igyekeztek ezt is bevezetni, több-kevesebb sikerrel. Keresztkérdések sorozatot tartottak, evangelizációkat, amelyekre 15-20-25-en is eljöttek. Közülük 1-2-en a vasárnapi istentiszteletek rendszeres látogatói lettek.

Sokat gondolkodtak azon, mit lehetne tenni még a gyülekezeti élet felpezsdítése érdekében. Csabdi a háborúban különösen sokat szenvedett falu volt, a front a környéken hullámzott. Bányászok lakták, de a bánya bezárt, és a téesz sem jött be igazán. Ma már az agglomerációhoz tartozik, a főváros háromnegyed óra alatt elérhető, helyben csak néhányan dolgoznak, sokaknak hiányzik a településhez kötő gyökerük.

A házaspár pedig próbálkozott tovább. Januártól júniusig házi bibliaórákat tartottak, amire szívesen jártak a gyülekezetből: szerda esténként néha többen jöttek össze, mint a vasárnapi istentiszteletre. Ifit is tartottak, az iskolában hittant, gyermekistentiszteletet, gyermekmunkás képzést és családi napokat tanév kezdetén és végén.

Talán a hideg templom miatt maradoznak el néhányan? A karzatot lezárták, szép lett, jó lett, fűthetővé tették, ott tartottak alkalmakat a gyerekeknek, fiataloknak. Nagyon sok mindennel próbálkoztak, ám átütő eredményt nem értek el.

– Az az igazság, elfáradtunk benne – jelentik ki mindketten.

Egy idő után pedig feltették maguknak a kérdést: biztosan Isten akarata, hogy Csabdiban szolgáljanak?

Idén tavasszal már érezték, hogy le fog zárulni az életükben ez a szakasz. Gondolataikat megosztották *Szabó Ferenc* esperessel is, aki elismerte, nem lehet elvárni tőlük, hogy ne legyen meg számukra a változtatás lehetősége. Többféle lehetőség is kínálkozott, amelyek közül végül *Nyilas Zoltán* telefonhívására mondtak igent.

A csabdi gyülekezetbe most Bicskéről jár át a helyettes lelkész. Amikor bejelentették, hogy elmennek, a gyülekezet tagjai meglepődtek ugyan egy kicsit, ám a gondnok elmondta, hogy egy-egy istentisztelet után a vasárnapi ebédnél gyakran feltették maguknak a kérdést: vajon miként élhetik meg azt, hogy az erőfeszítéseiknek ilyen kicsi a látszata? Vajon meddig folytatják?

Sokat jelentett Jánosnak az egyházmegyei ifjúsági munka, amiből nehéz volt kiszállnia, úgy érzi, eredményesen végezte. Feltöltődés volt ez számára, itt látta munkája gyümölcsét is: néhány fiatalból az évek során segítő, vezető lett.

Nagy várakozással indultak Pomázra, ahol egy élő, pezsgő gyülekezetben leltek új otthonra.

– Szeretettel fogadott bennünket a gyülekezet, ami különösen jó érzéssel tölt el bennünket.

Igehirdetés Kőbányán 2003 nyarán

A munkát Nyilas Zoltán megosztja Jánossal, a feladatokat megbeszélik, azon belül pedig megvan a maga szabadsága. Elsősorban az ifiért felelős, bibliaórát tart és Ágnessel ketten átvették az iskolai hitoktatásnak azt a részét is, amelyet elődje, *Máthé Zoltán* tartott korábban. János érzékeli, hogy az ifi kötődött az előző beosztott lelkészhez, és érzi, hogy őt is elfogadják.

Ami még szintén nagyon fontos, Marci is beilleszkedett az új osztályközösségbe. Az első napokban ugyan még el volt anyátlanodva, ám azóta megtalálta a helyét.

– És hogy érzik magukat az új otthonukban? – nézek körül búcsúzkodás közben, emlékezve a néhány hónappal ezelőtti költöztetésre.

– Éppen tegnap említette János, hogy már valamennyi könyv a polcokra került – mosolyodik el Ágnes. – Egyébként egészen más, mint a csabdi volt, amely hatalmas régi parókia, nagy belmagasságokkal és rengeteg egérrel… Ez korszerű lakás, nappalival és Marcival megosztott hálószobával. A villanysütőt még szoknom kell, és a ruhák terítése sem mindig egyszerű, ám kezdjük belakni és otthon érezni magunkat.

Hardi Péter ■

Marcival

Nagy szeretettel köszöntöm az ünneplő gyülekezetet, református, evangélikus és más felekezetű testvéreket, és köszönöm, hogy itt lehetek a Reformáció 500. jubileumán, hogy a testvérekkel együtt emlékezzünk arra, amit Krisztus egyházainkon az elmúlt 500 évben elvégzett. Meghívást kaptam ide, a pomázi református templomba evangélikus lelkészként, de nem hoztam Luther Márton és Kálvin idézeteket. Nem teológiai előadást hoztam, nem az evangélikusok pomázi történetével készültem, és még csak nem is ismételtem át a reformátusok pomázi történetét sem, mert evangéliumot jöttem közétek hirdetni. Úgy gondolom, így lehetek leginkább hű ahhoz az örökséghez, amely mindannyiunk öröksége. Így hallgassátok meg az igehirdetés alapigéjét, úgy, amint azt megírva találjuk a 46. Zsoltárban a következőképpen:

[1]A karmesternek: Kórah fiaié. Ének magas hangra.
[2]Isten a mi oltalmunk és erősségünk, mindig biztos segítség a nyomorúságban.
[3]Azért nem félünk, ha megindul is a föld, és hegyek omlanak a tenger mélyébe;
[4]ha háborognak és tajtékoznak is vizei, és tombolásától megrendülnek a hegyek. (Szela.)
[5]Egy folyam ágai örvendeztetik Isten városát, a Felségesnek szent hajlékait.
[6]Isten van benne, nem inog meg, megsegíti Isten reggelre kelve.
[7]Népek háborognak, országok inognak, ha az ÚR mennydörög, megretten a föld.
[8]A Seregek URa velünk van, Jákób Istene a mi várunk. (Szela.)
[9]Jöjjetek, lássátok az ÚR tetteit, aki bámulatos dolgokat művel a földön.
[10]Háborúkat szüntet meg a föld kerekségén, íjat tör össze, lándzsát tördel szét, harci kocsikat éget el.
[11]Csendesedjetek el, és tudjátok meg, hogy én vagyok az Isten! Magasztalnak a népek, magasztal a föld.
[12]A Seregek URa velünk van, Jákób Istene a mi várunk. (Szela.)

Ez az igehirdetés alapigéje. Ámen!

Keresztény gyülekezet, szeretett református, evangélikus és más felekezetű testvéreim az Úr Jézus Krisztusban! Let God, be God! Ennél tömörebben nem is tudnám elmondani, miről szól ez a szeretett 46. Zsoltár. Luther kedvenc zsoltára, az evangélikusok himnuszának ötletzsoltára, a reformátusok 390. hitet szilárdító zsoltára, a katolikusok egyetemesen elfogadott és imádkozott zsoltára. A különleges pillanatok himnuszaként is énekelt zsoltárnak ma is üzenete van. Let God, be God! Engedd, hogy Isten Isten legyen!

Ez lehetett fontos az ószövetségi kor emberének, aki sem a népek, más vallásúak vándorlásának, meg-megerősödésének változékony és kiszámíthatatlan idején, sem az Isten által is legitimált vallási, társadalmi és politikai uralkodó regnálásának évtizedeiben, sem pedig az elnyomást gyakorló idegen népek szorításában nem akarta elfelejteni Isten iránti feltétel nélküli, radikális kizárólagossággal megvallott bizalmát: Uram, amikor minden mozog, vagy amikor minden mozdulatlan, Te akkor is Isten vagy. Isten vagy a múltamban, a jelenemben és Isten vagy a jövőmben is.

Luther számára az egész Bibliából kiemelkedett a zsoltárok zsoltára. Például akkor, amikor Henrick Heine szerint 1521-ben arra a bizonyos wormsi birodalmi gyűlésre, az oroszlánbarlangba kellett bevonulnia Luthernek, hogy kivégezzék, kimondják a halálos ítéletet, eltegyék láb alól, elfojtsák a reformációt, berekesszék az egyház megújítását. De Luther bizonyos volt abban, hogy nem tagadja meg Krisztusát, hacsak a Szentírás alapján meg nem cáfolják tételeit. Heine szerint szekérútján útitársaival együtt ezt a zsoltárt énekelgették, hogy belülről is megerősödjenek, még ha a halálba mennek is: „Erős vár a mi Istenünk”. Igen. Ez a zsoltár a bizalom zsoltára. Az „Erős vár a mi Istenünk” zsoltár diadalmenetre emlékeztet bennünket, ahogy énekeltük együtt az énekkarral, de ha csak az énekkar énekelte volna, akkor is az emberben úgy felpezsdülnek az emlékek, felpezsdül minden, ami az embert Istenhez akarja vinni. Lelkes atyafiak szájából szoktuk ezt hallani, mi evangélikusok abban a pillanatban, hogy meghalljuk ezt a dallamot, felpattanunk a helyünkről (én egy kicsit visszafogtam most magam, nehogy én egyedül álljak fel, vagy zavarba hozzam a testvéreket), hiszen himnusz ez és induló egyszerre.

Ám a zsoltár szerzőjének más elképzelése volt. Nem indulót és nem himnuszt írt. A zsoltár feliratában ugyanis azt olvassuk, hogy *„A karmesternek: Kórah fiaié. Ének magas hangra.”* Nem véletlenül olvastam ezt, amit egyébként nem szoktunk olvasni. Egy vékony, egy gyenge, egy halk, talán egy kisfiú tiszta csengő énekhangján hallom, amint a nagy gyülekezet előtt a Sion hegyén ezt énekli ez a csöpp kis fiú, talán 8-10 éves: *„Isten a mi oltalmunk és erősségünk”*. A zsoltáríró egy gyenge hangra írta ezt a zsoltárt. A kicsik, az elnyomottak, a gyengék, a megszeppentek, a félelmek között élők zsoltára ez. Azoké, akik nem magukat istenítik és emelik Isten helyére, akik nem felejtenek el imádkozni akkor sem, ha a világ békéje árad minden szívben, minden nemzetben, és akkor sem, ha hegyek omlanak a tenger mélyébe. A Seregek Ura velünk van. Jákób Istene a mi várunk. Felismerte ezt a XIX. századi nagy német zeneszerző, Félix Mendelssohn Bartholdy, amikor a Reformáció szimfóniáját komponálva, az utolsó, negyedik tételben eljut a lutheri dallam feldolgozásához, és a nagy zenekarból, amely addig csinnadrattával szólaltatta meg ezt a művet, mindösszesen egyetlen egy szál fuvolának engedi eljátszani ezt a dallamot:

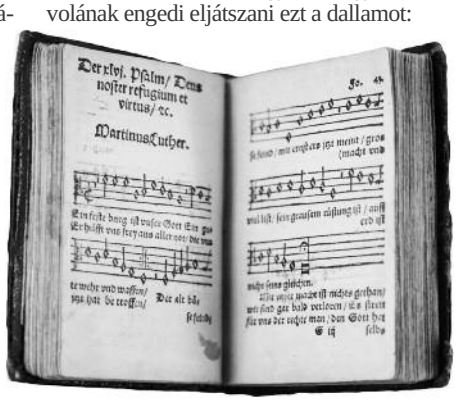

Igen, erről van szó. Erről az egy szál hangról. A menedéket kereső kimenekül a tajtékzó és tomboló környezetből, elcsendesedik, és ebben a csendben, ebben a pillanatban, ebben a meghitt, személyessé váló percben rátalál a rendíthetetlen Istenre. Mi ez, ha nem evangélium? Olyan ez az evangélium, mint a ciklon. Ahogyan ezekben az órákban a japán partoknál Lan névre keresztelt forgószélnél is megtapasztalható, a tájfunok a felmelegedett tengerek felett jönnek létre, rendkívül gyorsan haladnak a szárazföld felé, most több mint 250 km/órával tart ez a szélvihar a japán városok felé. Az ítéletidő rettenetes pusztítást vetít előre. Ez az elképesztő gyorsasággal kavargó, mozgó levegő és porszemecskék – hiszen apró dolgokról van szó –, súrlódnak, feszültséget okoznak, és ebből a feszültségből több millió voltos feszültség lesz, amit mi villámként, erőként látunk, mennydörgésként tapasztalunk meg. Azonban a forgószél felső részében – ahogy ezt a nálam sokkal hozzáértőbbek mondják –, a *szem*ben tökéletes csend, mozdulatlanság és nyugalom van. El tudjuk képzelni ezt a forgószelet, aminek magjában ez a csend van.

Ha jól emlékszem, 1975-ben a Karolina forgószél közepébe tudósok feljuttattak egy szerkezetet, amely meg is mérte ezt a csendet. Az Istent nem Istenként tisztelő ember olyan ember, akit bedarálhat az élet kesze-kusza vadsága. Mert vad emberek vad tekintete, vad magatartása és elvadult gondolkodása képes mindent lerombolni, ami addig felépült. Áprily Lajos *Menedék* című versében egy összeomló rendszer összeomló emberét látja:

S mikor völgyünkre tört az áradat
s már hegy se volt, mely mentő csúccsal intsen,
egyetlenegy kőszikla megmaradt,
egyetlen tornyos sziklaszál: az Isten.

A keresztény ember, a hívő ember jövőhorizontján a Krisztusban győző Isten sziluettje látható. Van nektek ilyen horizontotok? Tudom, hogy van. Ezért vagytok itt. És ezért lehettek békések.

Néhány hete feleségem, Janka, a kis elsős lányunkért, Villőért ment a Szent András Általános Iskolába, hogy átvigye őt zongoraórára. Az autóban valamiért a Mária Rádió szólt, és egy interjú mondatai között épp ez hangzott el, amikor Villő beült az autóba és elindultak: „A magyar ember Máriához imádkozik, mert tőle várja a segítséget". Miközben ez a riport folytatódott és követték egymást a mondatok, abban a szent pillanatban, amikor ez a mondat elhangzott, a hét éves Villőnk hatalmas igazságérzettel, kikelve magából, jó protestánsként hangosan felkiáltott: „Nem! Jézus!" A feleségem összerezzent, meg is zavarta őt ez a jelenet, mert nem szoktuk ilyennek látni Villőt, aki egyébként eleven, de teológiáját még eddig nem ismertük. Kihez folyamodom? Ki van az én ciklonom *szem*ében? Kinek mondom el félelmeimet? Ki érti meg hangos zajban, magas vékony hangon elmondott dolgaimat? Ki?

Babits Mihály *Zsoltár gyermekhangra* című verse mintha a 46. Zsoltár parafrázisa lenne. Olyan érdekes ezt a párhuzamot meglátni. Javaslom, hogy otthon a verseskötetben vagy az interneten keressük ki és olvassuk el ma délután ezt a verset. Babits 1917-ben rengeteg szenvedő emberrel együtt érezte azt, amit annak idején Luther és a reformátor-társak is éreztek: van idő, amikor az ember már semmit nem kíván, csak Istent. Áldott, boldog állapot – mondom én, mondja Luther és mondja Babits. Amit mélységek és krízisek ismertetnek fel velünk. Ahogy Babits fogalmazza a versben:

Néha rángatom, cibálom: –
tudja hogy csak őt kívánom.

Nem véletlen a versbe beépített háromszor ismétlődő refrén sem:

Az Úristen őriz engem
mert az Ő zászlóját zengem.
…
Az Úristen őriz engem
mert az Ő országát zengem.
…
Az Úristen őriz engem
mert az Ő zászlóját zengem.

A Reformáció 500. jubileumi ünnepén az Úristen őriz minket. Őrizzen meg minket a felekezeti acsarkodástól, a felekezeti sovinizmustól. Én református vagyok. Én evangélikus. Én jobb vagyok, mint te. Én igazabb vagyok, mint te. Őrizzen meg ettől az Úristen. Őrizzen meg bennünket a testvérietlen magatartástól, a féltékenységtől. Ez az én kerítésem. Őrizzen meg minket a tiszta tanításban, amely mindig a Bibliából forrásozik. Őrizze meg hitoktatóinkat, akik konfirmáció előtt és konfirmáció után is törődnek gyermekeink hitével, és plántálják beléjük azt, amit mi is csak úgy kaptunk, hogy aztán valami felnőtt korukra vagy már gyermekkorra visszatükröződjék, amire azt mondjuk, hogy ez krisztusi benned. Őrizze meg Isten egyházunkat, hogy minden történelmi körülmény között hitvalló, ebben a világban Isten országát építő közösség lehessünk együtt.

Ebből a gazdag tartalmú zsoltárból, amelyre nyilván nem elég egy igehirdetés, talán egy egész sorozatot lehetne felépíteni, még két rövidebb gondolatot szeretnék megemlíteni, és szeretném erre is ráirányítani a figyelmünket, hogy ha este a Babits vers mellett vagy előtt elolvassuk a 46. Zsoltárt, akkor legyen mire visszaemlékeznünk.

Az egyik a víz. A zsoltár-versekben több helyen a tenger veszedelmes erejéről és mindent beborító és végül halált okozó borzalmáról hallunk. Elég nyomasztó kép. A tengervíz sós. A sós víz pusztítja a szárazföldet. Kipusztít mindent, ami egyébként teremne. A sós víz nem kímél meg semmit. Ellenben a zsoltár szerint a várost – talán gondoljunk Jeruzsálemre – egy folyam ágai örvendeztetik. Az édesvíz, a folyam – Ezékiel 47 szerint – a templomból folyik, amely életet ad és képes kiáradni. A sós víz tehát, ami miatt ezt elmondtam, kívül van. Kívülről fenyegetettség. Az édesvíz, ami életet ad, és a templom küszöbe alól folyik ki és árad, az bent van a templomon belül. *„Isten a mi oltalmunk és erősségünk."* Az egyház Ura megvédi övéit. Az egyház Ura megvédi a gyülekezeteket. Az egyház Ura a hívők közösségében ott legbelül, mindig, minden külső körülmény ellenére tisztán, jól érthetően, jól láthatóan ott van.

A másik rövid gondolat a *„Csendesedjetek el"* felszólítás. Ezt a sort úgy is fordíthatnánk, hogy hagyjátok abba a háborút! Isten a háborgó és háborúzó emberben felismerhetetlen. Ezt leginkább önmagunkról tudjuk. Ciklonjaink *szem*ében, ciklonjaink magjában, közepén szükségünk van arra a bizonyos mozdulatlan csendre, ahol valóságos nyugalom és béke van. Luther ezt a családi áhítatok bevezetésével segítette. Ti, családok, akik olyan sok gyermeket elhoztatok erre az istentiszteletre is, csendesedjetek el esténként, csendetekből szülessen meg az Ige olvasásának vágya, az a szó, amely Istené, az Ige olvasásából, Isten szavából fakadjon imádság, amely szó a miénk.

A héber nyelvben Istent JHVH mássalhangzók jelölik, összeolvasva Jahve. Jahve, amit szó szerint így fordíthatunk: Léteztető. Let God, be God! Engedd, hogy Isten Isten legyen! Engedd, hogy Isten éltessen téged! Engedd, hogy Isten éltesse gyülekezeteinket! Engedd, hogy a téged szerető és léteztető Isten megtartsa közösségedet, egyházadat, hogy unokáid számára is legyen egy hely, unokáid és dédunokáid viharaiban, ahol azt a bizonyos csendet lehet megélni. Az Ámen után engedjünk teret ennek a csendnek. Ámen!

(Az igehirdetés elhangzott 2017. október 22-én a Reformáció 500. évfordulója alkalmából tartott közös református-evangélikus ünnepi istentiszteleten a pomázi református templomban.) ■

A Reformáció 500. jubileuma alkalmából lelkészeink felavatták a templom melletti emlékkertben felállított kopjafát

KÖZÖS PONTOK A REFORMÁCIÓBAN

Fórumbeszélgetés az egyházmegyei családi napon Pócsmegyeren 2. rész

A 2017. szeptember 2-i egyházmegyei családi napon a reformációról szóló ökumenikus beszélgetést hallgathattunk meg a pócsmegyeri rendezvényközpontban, a különböző felekezetek illusztris képviselőinek részvételével. A beszélgetés meghívott vendégei: *DR. JELENITS ISTVÁN* piarista szerzetes, ny. egyetemi tanár, *DR. SZŰCS FERENC* református lelkipásztor, ny. teológiai professzor (KRE – HTK) és *DR. FABINY TIBOR* evangélikus lelkipásztor, professzor (KRE – BTK) voltak. A beszélgetést *DR. TATAI ISTVÁN* református lelkipásztor vezette. Az alábbiakban a beszélgetés második részét olvashatják el a kedves testvérek.

Dr. Tatai István:

A harmadik kérdéskör a legszomorúbb, de ezzel is szembesülnünk kell. Mert nemcsak felfedeztük a régi kincseket, a kereszt titkát, az örömet, a Szentírást, hanem a 16-17. században a reformáció mozgalma súlyos konfrontációkat is eredményezett. Súlyos háborúságok voltak, Európában vér folyt. Hogy látjuk ezt most az 500. évben? Van-e némi bűntudatunk úgy utólag? Hogy kell ezt kezelni? Mert a hittankönyveinkben tanítjuk, hogy mi történt, hogy milyen hibákat követett el a másik. De a saját felekezetünk vajon hordoz-e a szívében olyasmit, ami megbánnivaló, amit jó lenne korrigálni, jó lenne helyretenni?

Dr. Jelenits István:

■ Azt gondolom, hogy azzal, hogy az európai kereszténység megoszlott, egy állandó megtámadottság szituációjába került. A korábbi megoszlás, hogy kelet és nyugat elszakadt egymástól, más természetű volt, mert ott szinte az életforma, a profán élet szakadt el egymástól, és lassanként nem ismertek egymásra a hitük közössége ellenére sem. De ez a másik megoszlás az életben, gondolkodásban egyébként közösségben maradó csoportot osztott meg egymással, s ennek közös átkos következménye lett az, hogy a vitatémák ragadták magukhoz az emberek figyelmét. Ezzel egyensúlyát vesztette az egész nyugati kereszténység.

Van egy kép, amit nagyon szeretek, a tanítványaimnak szoktam elmondani. Régen a hajók, mikor nem volt még ágyú, háborúk idején úgy harcoltak egymással, hogy egymás mellé eveztek, a hajóperemre tódult az egész legénység, és igyekezett átlépni a másiknak a hajójára, és bevenni, mint egy várat. Ennek az lett a következménye, hogy sokszor mind a két hajó fölborult. Amikor a hajó egyensúlyát veszti, mert megtámadottnak érzi magát, védekezni, vagy éppen támadni akar, akkor a hajó maga is veszedelembe kerül. Valami ilyesmi jellemezte a kereszténységet is.

Ennek a következménye az, amit a művelődéstörténetben, az egész gondolkodástörténetben tapasztalunk, hogy a felekezeti harcokba belemerülő nyugati kereszténységben megjelent a felvilágosodás pogánysága, és egész Európa igyekezett elhagyni ezt a hajót. A kereszténység akkor ráeszmélt arra, éppen ennek a következtében, hogy a lényegesebb dolgokban egyetértünk. Kár volt és baj volt, hogy amikor egymásban ellenfelet sejtettünk, akkor a védekező, meg a támadó pozícióink éppen a lényeges és sértetlenül közös keresztény mélységektől fordították el a figyelmünket. Az ökumené pont ennek a felismeréséből fakad. Az újpogányság következtében sokan közös áldozatai lettek például Hitlernek, és a börtönben a protestáns meg a katolikus lelkipásztor meg a zsidó ember, aki a vallásáért odakerült, egymásra talál. Akkor kialakul annak a felismerése, amire a szenvedés tanított meg, hogy több az, ami összekapcsol minket,

mint ami elválaszt. Azt gondolom, hogy valami ilyennek vagyunk tanúi, átélői. Amennyi katasztrófának az emlékét meg a terhét hordozzuk, hát annyira áldás is, hogy egy olyan korban élünk, amelyik ennek a felismerésétől lesz boldog. És visszatekintve azokra, akik előtte jártak, az ő félreértéseik felülvizsgálására vállalkozzék, anélkül, hogy őket elítélnék vagy kárhoztatnák, de helyrehozza azt, amit ők balul sikerült lelkesedésükben bajt csináltak.

Dr. Tatai István:

■ Ehhez csak annyit, hogy *Franz Mussner,* a nagy újszövetséges, megalkotott egy szót: Wiedergutmachung – „újra jóvátenni” (a zsidókkal szembeni örökségre utalva). Arra szeretnék rákérdezni, hogy a római katolikus egyház a reformáció eredményeként lát-e elhibázott lépést, vagy gondolkozik-e azon, hogy esetleg újrafogalmazzon dolgokat?

Dr. Jelenits István:

■ Ezt csináljuk tulajdonképpen. Igenis elgondolkodunk azon, hogy ez a vitatkozó szituáció a mi teológiánkban is egyensúlyvesztést eredményezett, és nemcsak a másiknak ártottunk azzal, hogy vitába szálltunk vele, hanem önmagunknak is. Hogy éppen a benne is meglévő, és a bennünk is megörökölt közös mozzanatokat kell megkeresnünk, nem azért, hogy a bűneinket jóvátegyük, hanem hogy a hibákból kikapaszkodjunk, amikbe belesodródtunk félelemből, mert féltettük azt, ami ránk van bízva. Mert kincsnek tekintettük, s rosszul védelmeztük. És közben rájövünk, hogy a másik is őrzi ugyanazt, és valójában ezzel jutunk túl ennek az egész heveny őrületnek a korszakán, hogy ezeket a közös mélységeket, magasságokat egymással együtt újra felfedezzük.

Dr. Szűcs Ferenc:

■ Egy József Attila idézet jutott eszembe: „Elegendő harc, hogy a múltat be kell vallani.” Valóban, a múlttal már nem tudunk mást tenni, mint bevallani. Nem tudjuk jóvátenni, legföljebb megérteni és a tanulságokat levonni. Azért azt a pozitív tanulságot is le lehet vonni belőle, hogy a fölismert igazságért való kiállás, sok esetben a vértanúság vállalása is öröksége ennek az elmúlt 500 esztendőnek, amit nem szabad a szőnyeg alá söpörni, hogy emberek a hitükért – mindkét oldalon – vállalták a mártíriumot is, ha kellett.

A bűnbánat kérdése olyan, hogy az ember először a saját bűnével szembesül, ami személyes dolog, és csak utána beszélhetünk a közösség által elkövetett bűnökről. Azt kell először meglátnunk, hogy én magam mit vétettem. Legtöbbször ez az önigazság bűne, hogy kihúzzuk magunkat, és mint a publikánus azt mondjuk, hogy „hálát adok, Istenem, hogy nem vagyok római katolikus, meg evangélikus”. Ez az öntudat a negatív identitásunkból táplálkozik, hogy attól vagyunk reformátusok, hogy mi mit nem csinálunk. Mi nem térdelünk le, meg nem imádkozunk Szűz Máriához stb. Abban kellene inkább megerősödni, amitől református keresztyének vagyunk.

Dr. Fabiny Tibor:

■ Ezt azzal szeretném folytatni, hogy a protestálni szó nemcsak azt jelenti, hogy tiltakozni. Nemcsak keménynyakú kálvinisták vagy lutheránusok vagyunk. *Pro testare* azt is jelenti, hogy tanúskodni. Azaz a protestálás pozitív értelme a Krisztus-hit melletti tanúskodás, amely már az első évszázadokban is mindig mártíriummal járt. Vér folyt már Jeruzsálemben, vér folyt az őskeresztyénség idején és később is. Természetesen mindig emlékeztetnünk kell önmagunkat arra, hogy saját hithőseinket ne tekintsük tökéletes, téved-

hetetlen szenteknek. Luther is nagyon sok emberi hibát követett el, és van, amit nem vállalunk az ő munkásságából. Közismerten nagyon erős antiszemita megnyilvánulásai voltak, ami egyben kortudat is volt. Azonban azt a kiállást, azt a Krisztus-hit melletti tanúskodását, amit Wormsban és későbbi egész élete folyamán vállalt, azt természetesen mi is vállaljuk.

Teljesen egyetértek Szűcs professzor úrral, hogy ne az elődeink bűnét akarjuk mindig megbánni. Az könnyű. Sokszor úgy érzem, hogy mi itt a 21. században a hithősökhöz képest – legyenek azok az első századoknak vagy a reformáció századainak akár protestáns, akár katolikus hithősei – hit-törpék vagyunk, és az ő vállaikon állunk. Tehát ne az ő bűneiket bánjuk meg, hanem a saját bűneinkkel szembesüljünk. Ezzel indulhat meg és kell hogy meginduljon a kiengesztelődés, ami a keresztény hitnek egyik központi kérdése.

Dr. Tatai István:

■ Lassan megérkezünk a jelenbe, ez a negyedik kérdéskör. Eleink meghatároztak egy alapvető hitvallásos elvet, hogy az egyháznak mindig reformálódnia kell. Hogyan történik ez, illetve hogyan történjen ma? Van-e esetleg együttes tennivalónk, hogy a világ előtt pozitívan jelenjünk meg?

Dr. Jelenits István:

■ Ha én ezt a kérdést a katolikus gyakorlat oldaláról közelítem meg, azt kell mondanom, biztos, hogy amit ma klerikalizmusnak nevezünk, abból a katolikus egyház sok mindent betegesen őriz, vagy őrzött, és ebből nehéz kikapaszkodni, mert ez védelmet, biztonságot is jelent. Ugyanakkor ez egy régi életformából adódott, amiből a modern világban ki kell lépnie az egyháznak. Nem olyan könnyű ezt nemcsak gondolatokban, hanem életgyakorlatban is megtennie.

A katolikus egyházban ma már eléggé hangsúlyos, de ennek átgondolása, megújítása mindenképpen szükséges, amit az egyház így fogalmaz, hogy „a világiak nagykorúsága”. Ami azt jelenti, hogy a világi az világi, de nem kiskorú tagja az egyháznak. Régen a műveletlensége miatt valamiképpen sajátos kiskorúságba szorult, ma azonban világos, hogy ez nem így van. Ezek körül merül fel a megszokás, a változástól való félelem bűne, hogy nem elég találékony, nem elég bátor ahhoz egy közösség, hogy amikor az élet adottságai változnak, akkor úgy, mint egy új klímához, ezekhez a változásokhoz hozzáigazodjék, anélkül, hogy a lényegét föladná. Nem úgy kell az egyháznak modernizálódnia, hogy a portékáját kicseréli, és hogyha ezt nem veszik, akkor mást árul, hanem ugyanazt, de a kornak megfelelő módon kell megfogalmaznia. A katolikus egyház másként hordozza a hagyományainak terheit, mint a protestantizmus, és nehezebben szokik hozzá ahhoz, hogy kritikusan vizsgálja a saját hagyományaihoz való viszonyát.

Dr. Szűcs Ferenc:

■ Egy angol közmondás jutott eszembe, mely úgy szól, hogy „Kinek miben van az ereje, abban van a gyengesége”. Ezen valószínű, azt értették, hogy amiben úgy érezzük, hogy nagyon erősek vagyunk, abban vagyunk a leginkább kísérthetőek. A református egyháznak egyik erőssége az, hogy a helyi gyülekezetek önállósága elég nagy, ebből adódik azonban a gyengesége is, hogy nem igazán vagyunk az egységre, a közös döntésekre fölkészülve, és nem is nagyon igényeljük. Jól megvagyunk magunkban.

A közös tennivalókkal kapcsolatban úgy látom, hogy Európában kiderült, hogy nem egymásnak vagyunk az ellenfelei. Sokkal nagyobb kérdések feszítenek. Az Európai Unió atyái, *Konrad Adenauer*, aztán *André Malraux* francia filozófus így fogalmazta meg ezt annak idején, hogy „Európa vagy keresztyén lesz, vagy nem lesz Európa”. Ma – azt hiszem – ez az egyik tét, és itt igazán volna közös tennivalónk, ahogy II. János Pál pápa megfogalmazta: „Európa újraevangélizálása”. Lehet, hogy ezen árnyalatilag mást értünk mi protestánsok, és talán mást a római katolikus egyház, de azért ugyanazt is érthetjük, hogy tudniillik a saját evangéliumi, keresztyén gyökereinkben kellene megújulni, és megtalálni azokat a megoldásokat, amelyek a megmaradásunkat jelentenék, mert különben úgy látom, hogy háborús veszélyben van Európa.

Dr. Fabiny Tibor:

■ Először én is a tanár úrnak ahhoz a gondolatához csatlakoznék, hogy az egyház sokszor ki akarja cserélni a régi dolgokat, és ez helytelen. Ezzel teljesen egyetértek. Az egyik híres dán filozófus fogalmazott úgy, hogy „Nem jó az egyháznak a korszellemmel házasodni, mert az, aki a korszellemmel házasodik, az hamar özvegyen marad”. Tehát vannak olyan maradandó értékek, amit nem szabad föladni az identitás érdekében, és lecserélni úgynevezett tetszetős elméletekkel, vagy divatos gondolatokkal.

A reformáció a Szentírásra helyezte a hangsúlyt, de azért nem vetette el az egyház szerepét. Luther és Kálvin is nagyon sokat írt az egyházról. Most jelent meg nemrégiben Luther válogatott műveinek legújabb kötete, amely tartalmazza Luthernek a zsinatokról és az egyházról írott híres könyvét, ahol az egyháznak hét ismertetőjegyét, *notae ecclesiae*-t nevezi meg: 1. Isten Igéje, 2. A keresztség, 3. A szentség, 4. A kulcsok hatalma, 5. Az ordináció (egyházi szolgák elhívása), 6. Az imádság, 7. A szent kereszt. Tehát az egyház nagyon fontos.

A protestantizmusban újra megjelent, hogy nem szabad azért a hagyományt teljesen elvetni. A reformáció nem vetette el a hagyományt, csak a radikálisok vetették el, mint Münzer, aki az egyházatyák tanítását teljesen mellőzni kívánták. Egy nagyon szellemes megfogalmazás az, hogy különbséget kell tennünk tradicionalizmus és tradíció között. A tradicionalizmus: az élők holt hite; a tradíció: a holtak élő hite. Azért vagyunk mi itt együtt, mert a kereszténység első évszázadainak a nagyjai, a katolikusok, a reformátorok, a 18. század pietistái, a 20. század nagy protestáns, katolikus teológusainak hite számunkra is erőt ad. Mindegyikük arról szól, hogy a kereszténység lényege: a megtérés. Luther is ezzel indította a 95 tételét, a megtéréssel. Akkor tudunk mi igazán evangélizálni, és kiállni a világ felé, ha a saját megtérésünkre és a mindennapi megtérésre (nem egyszerűen egy megtérésélményre és nem az élményre) helyezzük a hangsúlyt, hogy visszatérjünk ahhoz, amit Krisztusban kaptunk. Ezzel tudjuk a missziót képviselni, nem a saját identitásunk föladásával, hanem annak vállalásával.

Dr. Tatai István:

■ Hadd kapcsolódjak ehhez azzal, hogy *Johannes Fichtenbauer*, Schönborn bíborosnak a jobbkeze Bécsben, mesélte el, hogy Németországban úgy készülnek a lutheránus és a katolikus papok a reformációra, hogy elmennek Izraelbe egy lelkigyakorlatos hétre, együtt tölteni időt, beszélgetni, vitatkozni, és októberben szeretnének a városaik elé odaállni, és elmondani az evangéliumot. Ez egy új hang. Adja Isten, hogy ezt az alapbázist, a Krisztus evangéliumát megtaláljuk, és tudjuk hirdetni.

Dr. Szűcs Ferenc professzor

Az utolsó kérdéshez érünk, ez egy nagyon nehéz, kicsit kényes kérdés, ami a szavakon is megbotolhat: a látható egység kérdése az egyházak között. Közöttünk sincs talán ebben teljesen egység, de ki mit gondol erről? Mi az a legmerészebb álma, perspektívája arról, hogy az *una sancta ecclesia*, amit mindannyian vallunk, az egy egyetemes egyház megvalósul? A János 17-ben Jézus arról beszél, hogy a világ hinni fog, ha lát valamit abból, hogy a keresztyének szeretik egymást. Mi van a mi álmunkban, látásunkban a *parousia* előtt, tehát az Úr visszajövetele előtt? Mit kellene tennünk az egyház látható egységének a helyreállításért?

Dr. Jelenits István:

■ Én a 85. évemben vagyok, úgyhogy elég hosszú azoknak az éveknek a száma, amikre visszatekinthetek az életemben, és lenyűgözve gondolok arra, hogy ha mondjuk húsz éves koromban megkérdezték volna tőlem ugyanezt, akkor mennyire más választ adtam volna erre a kérdésre, mint manapság. Eléggé elgondolkoztató, hogy amit azelőtt megváltoztathatatlannak gondoltunk, ma már mennyire nem az. Annyi minden történt ebben az egyébként is kritikus történelmi korszakban ez alatt a több mint nyolcvan év alatt, olyan sok minden tisztult föl bennünk meg közöttünk, hogy igenis azt gondolom, hogy emberi közelségbe került hozzánk egy lehetőség, amelynek valószínűségét az előző generációk már teljesen elejtették vagy elfelejtették. Én az életem egy nagy ajándékának tekintem, hogy ilyen korban élhetek, élhettem, ahol ezt a fajta reményt átélhetem, és ezzel fejezhetem be az életemet.

Dr. Szűcs Ferenc:

■ Én pontosítanám a magam számára ezt a fogalmat, hogy „látható egység". Mit értünk ezen? Ez azonos a szervezeti egységgel? Valamilyen nagy világszervezettel, hogy egy szervezetben tömörülünk össze? Lehet, hogy van a látható egységnek egy ilyen felfogása is, én azért azt gondolom, hogy a szeretethez – amelyről Jézus beszélt – nem feltétlenül kell szervezeti egység. Tehát az, hogy esetleg közösen tudunk tenni valamit, közösen tudunk imádkozni, bármilyen kevésnek is tűnik esetleg az, hogy minden évben megtartjuk az ökumenikus imaheteket, azért az nem kevés, hogy együtt vagyunk egymás templomában, keresztyén testvérnek fogadjuk el egymást. Végiggondoltam, hogy a református egyház is támogatja a szíriai keresztyéneket. Sokkal láthatóbban kellene erről beszélni, persze hogy kevesebbet beszélünk róla, annak lehet politikai oka is, hogy nem feltétlen jó. Pontosan azokat a keresztyén testvéreinket, akik nem 1054 óta, hanem 451 óta, tehát a khalkédoni zsinat óta nem tartoznak még a keleti egyházhoz sem, ugyanakkor a mártírsorsban mégis Európa előtt járnak, mert az ő számukra a keresztyén lét egzisztenciális kérdés. Sokan meghalnak a hitükért, és ezt vállalják, sokszor fiatalok, gyermekek is. Ez számunkra példa kell hogy legyen, tehát hogy úgy mondjam, egy újabb ökumené rajzolódik ki ezáltal, hogy megtanuljuk tisztelni ezeket a testvéreinket, és kevésbé számít az, hogy ők most monofiziták, vagy diofiziták, vagy egyebek, hanem sokkal inkább az, hogy ők Krisztus mellett egy nehéz helyzetben kitartanak.

Azt gondolom, nagyon fontos, hogy ki tudjuk fejezni azt, hogy alapjában véve közös az, amit hiszünk. Amikor egy temetésen együtt mondjuk a Hiszekegyet, akkor azt hiszem, hogy az a látható egység. Látható, mert látom a másiknak a szájáról, hogy ő ugyanazt a hitvallást mondja, amit én. Aztán lehet, hogy másik templomba megy vasárnap reggel, bár menne! Én szoktam biztatni katolikus testvéreket is, hogy „mért nem jársz templomba? Vagy egyáltalán mi van veled?" A törésvonalak ma már – erre Jelenits tanár úr is utalt – nem ott vannak, ahol régen, tehát nem feltétlen a felekezeti határvonalaknál.

Dr. Fabiny Tibor:

■ Én úgy szoktam fogalmazni, hogy egyrészt az egyháznak van egy eredendő egysége, ami megvolt Krisztusban, és ez hitünk szerint Krisztusban meglesz. Nagy kérdés, hogy meglesz-e már a parousia, az eljövetel előtt vagy sem. Az egyházra én úgy tekintek elsősorban, mint organizmusra, és nem organizációra. Egy élő testre, Krisztusnak a szent testére. Ha azonban a szervezeti egységet, az adminisztratív egységet hangsúlyozzuk, akkor az sok veszéllyel járhat. Bizony sok tennivalónk van még az ökumené terén. Például nincs közös bibliafordításunk. Még az evangélikusok és a reformátusok is különféleképpen számolják a Tízparancsolatot. Mi a katolikusokkal 3 és 7, a reformátusok 4 és 6 parancsolatra osztják fel a tíz igét. Sok az alapvető eltérés, melyek közül a legnagyobb az úrvacsora, eucharisztia kérdése. Nagyon nagy dolog lenne, és a vegyes-házasságban élők számára nagy remény, ha a közös úrvacsora, eucharisztia megvalósulhatna. Ugyanakkor látnunk kell azt, hogy az egység Krisztusnak az egysége, amit Ő fog megteremteni. Ha túl nagy hangsúlyt helyezünk az emberi erőfeszítésre, akkor abból könnyen Bábel lehet. Tehát ne mi akarjunk egy Bábelt építeni, hanem hagyjuk azt, hogy Krisztus építse meg majd az Ő egységes egyházát, ha úgy akarja, akkor az Ő eljövetele előtt, ha úgy akarja, akkor majd az Ő eljövetele után.

Dr. Szűcs Ferenc:

■ Remélem nem hat cinizmusnak az, amit a diákjaimnak is szoktam mondani, hogy milyen jó, hogy így van a Hitvallásban, hogy „*Hiszem* az egy egyetemes apostoli katolikus egyházat", és nem látom. Mert hitben járunk és nem látásban. Ezzel nem akarom a látható egységet lebecsülni, vagy szembeállítani, de azért alapjában véve az, hogy egy Anyaszentegyházban hiszünk, azért az mégiscsak hit kérdése elsősorban, és nem feltétlen ennek valamilyen látható és szervezeti megjelenítése, ami természetesen sokkal nehezebb.

Viszont a református egyház egyik komoly hiányosságának látom azt, hogy nem igazán érzékeljük az egység hiányát a református egyházon belül sem. Amikor Los Angelesben jártam, megkérdeztem, hogy hány református *gyülekezet* van a városban. Erre valaki elővette a telefonkönyvet, és megnézte, hogy 41 református *egyház* van, különböző neveken. Ezek között vannak természetesen nemzetiségi egyházak is, ahol nyelvi ellentétek vannak, de megdöbbentem, hogy pár száz méterre él egy másik református egyház, amelyikkel az illetőnek semmilyen kapcsolata nincs, mert ő nem ehhez az egyházhoz tartozik. Ez a protestantizmus tragédiája, hogy ennyire nem érdekel bennünket, hogy keressük egymást, mert jól megvagyunk magunkban. Ez a fajta szemlélet az individualizmus, ami nagyon fontos, hogy személyes hitünk legyen, ugyanakkor ott van a nagy veszélye is, hogy nem is érezzük a szétdaraboltság fájdalmát. A Princetoni Nyilatkozatban pontosan ez volt a megragadó, hogy erre tette a hangsúlyt: legyen ez szenvedés az egyházban. Pál apostol azt mondja, hogy ami hija van a Krisztus szenvedéseinek, betöltöm az én testemben (az én *szarx*omban, az én valóságos testemben) az Ő testéért (ez a *szoma*, ez a láthatatlan test), ami az egyház. Nekünk is el kellene vállalni ezt a fajta szenvedést, a keresztet. Azt a keresztet, hogy Krisztus egy egyháza ilyen sokféle akolban él. Nem volna szabad ebbe belenyugodni, hanem minél több olyan alkalmat kellene keresni, amelyen kifejeződhet az, hogy a másik is keresztyén testvér.

Dr. Tatai István:

■ Szerintem is nagyon fontos ez a gondolat: szenvedni az egység útján. A protestantizmus tanításában az Igéből nyert lelkiismeret magasabb szintre került, míg az egység gondolata háttérbe szorult. Hogy ezt a kettőt közelebb lehessen hozni egymáshoz, ez harc és szenvedés. Mert felszabadítottuk tagjainkat arra, hogy saját lelkiismeretet nyerjünk az Igéből, de ennek az ára nagyon magas; a különválások pedig mindig a büszkeség és a gőg által túlfeszített identitást jellemzik, amit újra kell gondolnunk és meg kell bánnunk.

A közönség köréből érkezett arra a kérdésre, hogy hogyan kell viszonyulnia a ma keresztyén emberének a másik felekezethez tartozó testvéréhez, az alábbi válaszok hangzottak el:

Dr. Fabiny Tibor:

■ A legnagyobb szeretettel és nyitottsággal forduljunk egymás felé, és mindenfajta felekezeti gőgtől, büszkeségtől tartsuk távol magunkat.

Dr. Szűcs Ferenc:

■ Először azt vizsgáljuk meg, hogy a saját önazonosságunkkal, identitásunkkal tisztában vagyunk-e, mert nem nagyon lehet úgy egységet teremteni, hogy úgyis egy Istenünk van, abban is csak egy kicsit hiszünk.

Dr. Jelenits István:

■ Az egység, aminek a reménye az Isten ajándékaként felragyog előttünk, a mi igyekezetünkből is adódik, de elsősorban ajándék. Örülni kell annak, amit tapasztalunk, és valami módon az Úristenhez forduló módon kell ezt megfogalmaznunk. Ez egy kicsit banálisan hangzik, de jobban kell ezt *kérni*, mint erőlködni érte. Tehát ha valaki az imádságaiba ezt befoglalja, köszönetül is, hogy „Mennyire örülök, Uram, sok minden nyomorúság ér, de azért milyen váratlan ajándékok jelennek meg az életemben pont ezen a téren", akkor kérni is tudjuk a tovább vezető dolgokat. Meg kell nyitnunk a szívünket arra, hogy ne a magunk technikájától várjuk a megoldást, hanem tényleg ennek az ajándékozó Istennek a közelébe húzódjunk.

Dr. Tatai István:

■ Szeretném megköszönni a kedves professzoroknak bölcs gondolatait és az aktív, nagyon serkentő, inspiráló beszélgetést. Isten áldását kívánjuk életükre. Köszönjük a lehetőséget.

(A fórumbeszélgetés megtekinthető az alábbi internet címen: https://www.youtube.com/watch?v=cbcBn73Sekc&feature=youtu.be) ■

Televíziós sorozatok, művészeti pályázatok idősek és fiatalok számára, emlékező istentiszteletek, előadások, kerekasztal-beszélgetések, koncertek, szoboravatások és még tematikus buszok is. Minden a reformációról szólt idén, az 500. születésnapon. Megemlékezett róla világszerte minden protestáns, de e nemes eseményről beszélt az is, aki nem a református egyházhoz, vagy egyáltalán, semmilyen egyházhoz nem tartozik. Így telt a kerek esztendő.

Ha valaminek az ötszázadik születésnapjára, évfordulójára emlékezünk, nem feltétlen gondolunk úgy az ünnepeltre, mint a mai kor gyermekére, a modern idők szülöttére. A reformációval viszont valahogy nem így érzek, mintha a félezer éves születésnap csak még klasszabbá tette volna egyházunkat. Már tavaly elkezdődött az ünneplés, idén pedig erősödött bennem: a reformáció igenis menő! Nem véletlen, a szervezők – itthon és külföldön egyaránt – arra törekedtek, hogy ne csak az idősebbeket, de a fiatalokat is „megfogják". Mert az esemény hihetetlenül fontos, megváltoztatta a világot: a keresztyén egyház megújítása a középkor végét jelentette. Többen úgy vélik, hatása az internetével vetekszik. Mert ha nincs reformáció, nincs könyvnyomtatás, nem olvashatnánk anyanyelvünkön a Szentírást. Talán nem így alakul a magyar irodalmi nyelv, talán nem alakul ennyi – máig kiemelkedően működő – iskola. Hatása tehát vitathatatlan, nélküle nem ilyen világban élnénk.

Éppen ezért fontos, hogy az ünnepeltre való megemlékezés se legyen szürke és unalmas – hiszen a reformáció sem az!

A sok színvonalas program és ünnep közül választani nehéz volt, felsorolni őket lehetetlen. Tudjuk le a kötelező köröket: ahogy ilyenkor az elvárt, újabb és újabb szobrokat avattak, adtak át. Kiállításokon hozták közelebb Luther és követői életének legfontosabb eseményeit, világtörténelemre mért hatását. Múzeumpedagógia foglalkozásokon ismerhették meg a legkisebbek egyházunk születését. Emlékezetes koncerteket hallhattunk legnagyobb hazai és külföldi művészek közreműködésével.

Az ünneplésből senki sem akart kimaradni, országszerte azon dolgoztak a gyülekezetek, kisebb és nagyobb közösségek, hogy minél változatosabb módon, és ami még fontosabb: méltón emlékezzenek. Mi sem maradtunk programok nélkül: egyházközségünk tagjai gyönyörű koncerteket hallhattak, érdekes előadásokon keresztül ismerhettük meg más református gyülekezetek múltját és jelenét; köztünk szolgáltak gyermekeink, fiataljaink.

De ha mégis ki kellene emelnem párat a rengeteg esemény közül, a fiatalokat megcélzókat választanám. Mert a szervezők – világszerte – a fiatalokat bevonták az ünneplésbe. Például pályázatokat hirdettek: jutalmazták a legjobb irodalmi, képzőművészeti alkotásokat. Az Európai Parlamentben is helyet kaptak a fiatalok: bemutatták többek között a nagyváradi Lórántffy Zsuzsanna Református Gimnázium diákjainak kiállítását, amely a magyar, cseh és lengyel történeteken keresztül mutatta be az 500 éves reformáció legfontosabb eseményeit. Megismerhettük ezen keresztül nem csak a reformátusok, de az evangélikusok, unitáriusok és székely szombatosok történetét is.

Megannyi kiállítás foglalkozott (és foglalkozik most is) a témával, a legizgalmasabb azonban minden bizonnyal a tárlat, ami „házhoz megy". A Reformáció Emlékbizottság megbízásából „Menő reformáció" felkiáltással alakult át egy nagy csuklós busz, melybe Luther és társai költöztek be. A busz mozgó kiállításként október 24-én indult és bejárja az országot, hogy a kisebb települések lakóihoz is elérjen. Az ingyenesen látogatható tárlat az útjába eső településeken egy-egy napot áll, a helyiektől nem kérnek semmit, csak egy parkolóhelyet, meg némi áramot. És hogy miről szól a kiállítás? A múlt bemutatása mellett a jelenre koncentrál: mit jelent ma, Magyarországon számunkra a reformáció. Mit jelent reformátusnak lenni? Mit adott nekünk a reformáció? Hol érhető tetten hatása hétköznapjainkban? Mert bizony – állítja a kiállítás –, ott van az oktatásban, a tanulásban. A családban és a közéletben. Még a gazdaságban és a politikában is. A kiállítás interaktív játékokkal vár, de kortárs művészeink (például Gryllus Dániel, Szabó T. Anna, Benczúr Emese, Polgár Judit) véleményét is megismerhetjük a velük készült interjúkból. A mi kortársaink mellett megjelennek Luther pályatársai is, azok a személyek – költők, írók, zeneszerzők, fejedelmek –, akik nélkül ma nem ünnepelhetnénk.

Czapp József tiszteletes

Nem csak nagyobb szervezetek, kisebb csoportok kezdeményezései is megemlékeztek a jeles évfordulóról. Czapp József mikepércsi református lelkész gondolt egy nagyot: 500 kilométert futott a kerek születésnap alkalmából. Futása nem volt öncélú, célja ez volt: ne csak a múltra emlékezzünk, de igyekezzünk úgy élni ma is, hogy arra később jó szívvel emlékezhessenek vissza utódaink. Cselekedjünk úgy a mindennapokban, hogy annak félezer év múlva is örülni lehessen. Legyünk kezdeményezői egy jobb világnak. A lelkipásztor 500 érvet gyűjtött össze a változtatás jegyében, hiszen – fogalmazza – a változást nem másokban kell keresnünk, nem a környezetünkre kell várnunk, a jobb és szeretettelibb világért önmagunkban kell változást elindítanunk. A lelkieken túl kézzelfogható eredménye is volt a futásnak: Czapp tiszteletes és társai a székelyföldi Nagygalambfalva gyülekezetének (Mikepércs testvérgyülekezete) gyűjtöttek.

Az 500 kilométert áprilisban és májusban (napi 30 kilométer) olyan településeken keresztül tette meg Czapp József, amelyek fontos szerepet játszottak a reformáció történetében.

A jövőbe tekint a faültetés is. A fák szimbólumok is: azt jelentik, a reformáció termékeny talajra talált Magyarországon, napról napra termi a hit gyümölcseit. E céllal kezdeményezett faültetést a Reformáció emlékbizottság (támogatta a Földművelésügyi Minisztérium): minden protestáns gyülekezetnek felajánlottak egy gyümölcsfa csemetét, melyeket végül 200 helyen ültettek el a gyülekezetek tagjai.

Az idei év legfontosabb tanulsága számomra ez: a múltból építkezni, a jövőbe tekinteni. Mert a reformáció, a 95 tétel kiszögelése, a hitviták, a Biblia fordítások, az ellenreformáció, a küzdelem több, mint történelem. Nem csak egy réges-régi történet, amire büszkén emlékezünk a hálaadó istentiszteleteken, az érdekes kiállításokon, az újonnan avatott szobrok előtt. Luther és Kálvin tanítása ma is él, az igazán jelentős kérdés tehát nem az, hogyan változtatta meg a reformáció a középkort, hanem hogyan tesz jobbá minket ma? Mit tanulhatunk reformátorainktól, miben vehetünk példát róluk? Hogyan épülhetnek tovább közösségeink, hogyan élhetünk még inkább Istennek tetsző életet?

A kerek évfordulónak vége. Kezdjük hálatelt szívvel az 501. évfordulós évet. Nem feledve: megújulásra újra és újra szükségünk van.

Hardi Judit ■

HITBŐL ÉLET – ÉLET HITBEN

Textus: Róma 1,16-17
Mert nem szégyellem az evangéliumot, hiszen Isten hatalma az minden hívőnek üdvösségére, először a zsidóknak, majd pedig a görögöknek. Mert abban Isten a maga igazságát nyilatkoztatja ki hitből hitbe, amint meg van írva: „Az igaz ember pedig hitből fog élni."

Kedves testvérek, ünneplő gyülekezet! A Rómaiakhoz írott levél egyházunk életét, az egyetemes egyház életét sokszor megváltoztatta. Sokak kezébe kerülve életváltozást hozott, és ennek bizonyosságát a mai napig látjuk és tapasztaljuk. Emlékezhetünk Augustinusra, azaz Ágostonra, Lutherre, vagy a XX. században Karl Barthra, akiknek személyes életét Isten Igéje megváltoztatva, a Rómaiakhoz írott levélből találták meg azt a forrást és útmutatást, amely bizonyságtételüknek, életüknek céljává lett. Isten igazsága, az ember igaz volta, az üdvösség, mind-mind kulcsfogalmai a teológiának és kulcsfogalmai a Szentírásnak is. Mondhatnánk úgy is, hogy a reformáció, vagy a reformátorok alappilléréről van szó. S mindig kísért bennünket, hogy szebbnél szebb, okosabbnál okosabb rendszeres elméleteket alkossunk erről, hogy egymás mellé tegyük ezeket a fogalmakat, és annak füzérét pedig most idehozzuk erre az ünnepi istentiszteletre. Mindez sokszor megjelenik tanulmányokban, kurzusokban, teológiai beszélgetésekben, kommentárokban is.

Azonban igénk nem feltétlenül erről szól. Nem egyfajta dogmatikai rendszer kialakítását említi meg, hanem annak az élethelyzetnek a súlyosságára, fontosságára utal, amelyet Pál nem tud másképpen megfogalmazni, mint hogy számára az evangélium drága kincs. A felolvasott igeszakaszban is hallunk róla. Az első részben többször olvassuk: Pál az evangéliumot hirdeti. És ennek az evangéliumnak van hatása az ember életére és magára a világra is.

A Reformáció 500 emlékünnepe, ez az ünnepi istentisztelet csak akkor ér valamit, hogy ha Isten Igéje elér bennünket, ha személyesen részesedünk az Ő akaratában és szándékában. Evangéliumról beszélünk, s persze sokszor hátradőlünk, és azt mondjuk kényelmesen, gyakran cinikusan, hogy Európa keresztyén, iskoláink vannak, idősek otthona hálózatunk van, Bachot hallgatunk, vagy Dosztojevszkijt, Tolsztojt olvasunk, és persze hogy van egyházunk. De vajon elér-e bennünket az evangélium? Elér-e bennünket az a fajta szentséges állapot, amikor kezünkbe vesszük a Szentírást? Van-e még ennek fénye? Van-e még ennek öröme? Van-e még ennek tartalma? Amikor most már se szeri se száma a különböző változatoknak. Legutóbb a nagykátésoknak bevittem egy párat csak, de az a pár is két maroknyi volt. Ketten vittük. Két kézben hozta az egyik kiskátés és két kézben vittem én magam is. És ahogyan kézről kézre járt a fiatalok között, az egyikük, amikor ránézett valamelyik fordításra, és továbbadta a másiknak, megjegyezte: „Én csak olyat olvasok, ami engem érdekel." Vajon amikor kezünkbe vesszük az evangéliumot, akkor érezzük-e, hogy Isten akar általa szólni hozzánk? Amikor kezünkbe vesszük a Szentírást, akkor ott van-e a személyes megszólítás: Isten ma téged keres, hozzád szeretne szólni, és a legdrágábbat szeretné elmondani, hogy eljött Krisztus erre a világra.

A mai napon, az elmúlt időszakban sokszor hallottuk, de én sem mondhatok mást: a Szentírás egyedül Krisztusról szeretne szólni. És ahogyan egyházkerületünk püspöke mondta egy szép, és teológiai jelentőségű

Nyilas Zoltán esperes

disputában, nemcsak *egyedül* szeretne Krisztus megszólani, hanem *mindig* szeretne Krisztus megszólalni, minden időben, minden helyzetben. *Solus* és *semper.* Egyedül és mindig Krisztus. Amikor Pál apostol elmondja személyes bizonyságtételét a korinthusi gyülekezetnek, azt mondja, hogy az evangélium számomra egyedül Jézus Krisztus – Ő is mint megfeszített. Így fogalmaz konkrétan az 1Korinthusi levél 2. részének 2. versében: *„Mert úgy határoztam, hogy nem tudok közöttetek másról, csak Jézus Krisztusról, róla is mint a megfeszítettről."* Ez az evangélium. Ez a legnagyobb örömhír. Erről beszéltek a hitvallók, erről tettek bizonyságot az apostolok, ezért ölték meg a Szentírásban Istvánt, a vértanút, a diakónust. Ezért üldözték azokat, akik Krisztus bizonyságtevői voltak. Ezért szenvedett Dietrich Bonhoeffer a XX. század borzalmában és gyötrelmében. Istvántól Bonhoefferig, a mai hitvalló keresztyénekig, azokon keresztül, akiktől mi is tanulhattuk a bizonyságtételt, azokon keresztül, akik bennünket megszólítottak. Lehet, hogy szüleink voltak, vagy nagyszüleink, lehet, hogy évszázados bizonyságtétel egy könyv lapjairól, de ők is csak azt tudták elmondani: egyedül és mindig Krisztus. Ő a megfeszített. A legnagyobb örömhír számunkra ma éppen ez. Hogy nem kell félnünk. Hogy nem kell rettegnünk. Mert nincs más jó hír, nincs más örömhír.

Azonban tudnunk kell azt is, hogy ez az örömhír bennünket kimozdít. Kimozdít a komfortzónánkból, komfort-keresztyénségünkből, és megmutatja számunkra azt, hogy micsoda Istennek a hatalma. Mert az evangélium azért szól az emberhez és a világhoz, azért jött el Jézus Krisztus, azért áldozta önmagát, hogy eljuthassunk az üdvösségre, az örök életre. Ma délelőtt Steinbach püspök úr nagyon szépen fogalmazott, egy apró megjegyzést és kiegészítést tett ahhoz a szólamunkhoz, amikor azt mondjuk, hogy Isten az élet pártján áll. Ez igaz. Isten mindig az élet pártján áll, de Steinbach püspök úr ezt kiegészítette, és azt írta, hogy Isten nemcsak az élet pártján áll, hanem Isten az örök élet pártján áll. Nemcsak arról van szó, hogy Isten azt szeretné, hogy a mi életünk itt és most, akár a Reformáció 500. évfordulóján, akár – ha megéljük – holnap, vagy holnapután boldog, békességes, nyugodt és kiteljesedett élet legyen, hogy legyenek földi javaink, hogy legyen tisztességünk, legyen becsületünk ezen a földön. Isten ennél sokkal többet tervezett, és ezt Jézus Krisztusban adta, hogy üdvösségre jussunk, hogy örök életünk legyen. És Isten ezt a világmegváltó akaratát, kiáradó hatalmát Jézus Krisztusban mutatta meg. Így olvassuk a Szentírásban: *„Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön."* Krisztusé minden hatalom arra, hogy miénk legyen a menny itt ezen a földön.

A reformációnak, Luthernek az volt a nagy kérdése – ismerjük mindannyian –, hogy hol találok egy kegyelmes Istent. Hallottuk a bevezetőben, a kórus szolgálatát megelőző bizonyságtételben is, hogy a reformáció korában élt ember félt a kárhozattól. Ez volt a szorongása, félelme. Akik ezt képileg szeretnék valahogyan elképzelni, a Luther című filmben – nyilván nem lehet mindent nagyon pontosan, teológiai igazságokat képre rögzíteni, de – azt látjuk, ahogyan egy Tetzel nevű katolikus prédikátor azt kérdezi az emberektől, hogy van-e néhány filléred – ma így mondanánk –, van-e néhány forintod az üdvösségért? Vagy éppen a gyermeked, unokád üdvösségéért, vagy az elhunyt szeretteid üdvösségéért. S persze, hogy kicsalta a forintokat, filléreket az emberek zsebéből, pénztárcájából, mert rettegtek a kárhozattól. Mi lesz, ha véget ér az életem, és elpusztulok? Éppen ezért Luther azt kérdezte: hát hol jelenik meg a kegyelmes Isten? Hol jelenik meg az Isten, akihez ha odaborulok, akkor szeretetével átölel? Hol jelenik meg az az Isten, aki minden bizonytalanságom ellenére biztos talapzata az én életemnek, erős vára az én mindennapjaimnak? És Luther azt mondta: Jézus Krisztusban.

Ma gyakran azt kérdezzük, hogy mit kezdjek én egy kegyelmes Istennel. Nem az a kérdés, hogy hol találom meg, hanem hogy mit kezdek vele. Hogy engedem-e, hogy életem Urává legyen. Hogy engedem-e azt, hogy az a hatalom, ami neki adatott, bennem elvégezze a munkáját, hogy elvigyen az üdvösségbe. A felolvasott ige szerint Isten és az ember között rendezetlen a viszony. Egészen addig, amíg Isten ki nem jelenti az evangéliumban az Ő igazságát. Isten igazsága, pontosabban az Ő igazságossága nem az Ő tulajdonsága, hanem viszonyulása a világhoz, odafordulása az emberhez. A Krisztusban embernek tulajdonított igazság következménye, hogy az igaz Isten előtt immáron megigazított ember áll. Az üdvösség pedig éppen azt jelenti, hogy Isten a rendezetlen állapotot rendezte. A megigazított bűnöst magához engedte, befogadta szeretetébe Jézus Krisztuson keresztül. Szükségünk van nekünk ma erre az igazságra? Szükségünk van nekünk Krisztusra? Szükségünk van annak következményére, amit az életünkben szeretne adni? Még az igehirdetéshez szokott fül számára is egészen furcsán cseng: Isten megigazított téged Jézus Krisztusban. Elé állhatsz.

Csak az a helyzet, kedves testvérek, hogy a mi időnkben, a mindennapok világában mi mégiscsak abban a szorongásban vagyunk, hogy az életünk rendezetlen, kusza. A jövő sok-sok kérdőjellel jelenik meg előttünk, és éppen ezért szeretnénk magunkat bebiztosítani. Ismerős az a kérdés (én ma kétszer is feltettem): Bezártad az ajtót? Elzártad? Hazaérkezett? Igen, mi sokszor az igyekezetünkkel szeretnénk Istent valahogyan kárpótolni. A rendetlenségre a válasz a mi igyekezetünk. Csakhogy ma, a XXI. századi bűnbocsátó cédulánk sem segít, mert az igyekezetünkkel nem lehetünk kedvesek Isten előtt. Lehetetlen.

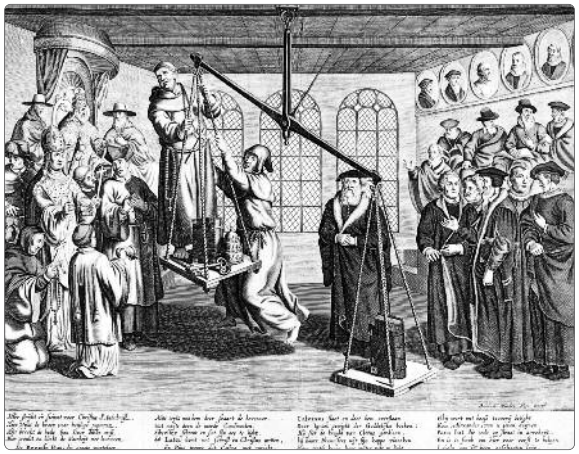

Egyedül és kizárólag csak Jézus Krisztusban lehetséges mindez. Éppen ezért szólalt meg a reformáció idején, és éppen ezért szólal meg ma is Isten Igéje újra és újra, amikor az evangélium fontosságáról, Jézus Krisztusról szól.

Kedves testvérek, hitbeli kételyeink, megingásaink, a mi külső környezetünknek a rendetlensége, akár a külső politikai helyzetnek a valósága egzisztenciánkban nem érint meg akkor, hogyha rendezett a viszonyom az én teremtő Istenemmel. Hogy ha tudom azt, hogy vele rendben van minden, akkor nem szaladok neki a Dunának, nem kérdezem meg magamtól, hogy mi az élet értelme, mert tudom. Mert legbelül szorongásmentes az életem, és Isten kezébe tudom tenni a családomat, a gyülekezetemet, Isten kezébe tudjuk tenni a betegjeinket, a haldoklóinkat, és ha Isten kezében van, akkor semmilyen világot elpusztító kataklizma nem rendíthet meg, mert tudom, hogy Isten elfogadott. Elfogadott szolgálatommal, családommal és jövőmmel együtt.

Ma azt mondta Steinbach püspök úr – legyen ez a második idézet tőle –, hogy a megváltás a ma emberének azt jelenti, hogy van megoldása az ember mindennapjainak. Van olyan megoldás, amely nem változik meg. Én pedig azt mondom, hogy ez a rendezettség. Ez az, amit Isten készített számunkra Jézus Krisztusban, és ezért jó hír ez a ma emberének, a küzdő, harcoló embernek, a jövője felől aggódó embernek, a befejezetlenséggel küzdő embernek. Hogyha rendezett a viszonyom Jézus Krisztusban az én Urammal, akkor belül békességem van, és ez a hit megjelenik a mindennapokban. Mert ezzel a hittel tudom egyrészt elfogadni az evangéliumot. A hit és az evangélium mindig összefügg, mert a hit mindig az evangélium hirdetésével születik. Nincs más! Ha nincs evangélium, nincs hit. Ha nem a megfeszített Jézus Krisztusról teszünk bizonyságot, akkor nincsen hit. A hit mindig az evangélium által születik, de ez a megszületett és útjára induló hit eszközéül is válik, hogy elfogadjam az evangélium tartalmát. Pál világosan beszél arról, hogy mi az evangélium tartalma: Jézus Krisztus. Isten üdvösséget ajándékozott az embernek, s talán innen érthető a *hitből hitbe* kifejezés: az evangélium által felébresztett hit akkor jut teljességre, amikor az ember teljesen magáévá teszi Isten neki ajándékozott igazságát. Mert Isten nem akarja ránk erőltetni az üdvösséget, csupán hirdeti az evangéliumot. És ez jó hír, mert ott áll előttünk újra és újra az Ő szava, és ha elfogadjuk, akkor elindulunk a hitnek az útján. Amikor pedig már elindultunk, már nem azt méricskéljük, hogy a másik ember mennyire hisz, vagy mennyire nem hisz, hanem azzal számolok, hogy a saját hitemről számot kell adnom az élő Isten előtt.

Azt hiszem ez a mai ünnepnapunk, a Reformáció 500. ünnepnapja erre a kérdésre is elindít bennünket: Mit tettünk, és mivé tettük a saját életünket? Mit tettünk gyermekeink hitével, életével, szívszerelmünk hitével, családunkával, gyülekezetünkével. A hit mindig az Isten előtt való megállás. Hitből hitbe, vagy hittől hitig azt jelenti, hogy úton vagyok, és Isten vezet engem ezen az úton. És persze a hit sohasem valamifajta filozofikus magasság, mert igénk legvégül arról is szól, hogy a hit és az élet összekapcsolódik: az igaz ember hite által él; vagy az igaz ember hitből fog élni.

Akik ismerjük a Szentírást, tudjuk, hogy a Rómaiakhoz írott levélnek ez a részlete egy ószövetségi próféciának, Habakuk prófétának az idézete. Ott és akkor a régi időkben, az ószövetségi lapokon az volt a kérdés, hogy Izrael túléli-e a babilóniai nehéz időket. Később a Zsidókhoz írott levélben, vagy éppen a Rómaiakhoz írott levélben a kérdés az, hogy az első keresztyének túlélik-e az üldözést. Isten Igéje erre választ adott: az evangélium elfogadása a hit, és ennek bizonyossága az élet. Amikor az életünk veszélyben van, amikor mindent elveszíthetünk – szoktuk énekelni a 390. dicséretben: „Hitvest, gyermeket Mind elvehetik, Mit ér ez őnekik?" – teszi fel Luther a kérdést – „Miénk a menny örökre." Mert a hit elengedhetetlen része az életnek, a mindennapoknak. Olyan tartalék, amelyhez hozzányúlhatunk, olyan, mint a spájz az ember életében, amikor benyúlsz, és megtalálod azt, amit keresel. A hit mindig élhetővé és teljessé teszi az életet. A hit segít túlélni a nyomorúságokat, és biztosít e mulandóban az örökkévaló felől. Ezért beszél Pál, ezért beszélnek a hitvallók és a reformátorok újra és újra Jézus Krisztusról, a belé vetett hitről és a benne elnyert életről, amely megoldása minden ember életének. Ámen!

Imádkozzunk!

Urunk, Istenünk, szerető mennyei Édesatyánk, Jézus Krisztus által, dicsérünk és magasztalunk Téged azért, mert megtapasztalhatjuk és újra átélhetjük, hogy nem velünk kezdődött el Urunk Jézusunk követése ezen a világon. S mégis köszönjük, hogy bennünket is meghívtál a Fiú követésére, és köszönjük Neked, hogy a Fiú megszólított és megváltott bennünket. Köszönjük, hogy csak Krisztusban lehet a mi reménységünk, és köszönjük, hogy csak Krisztusban van a mi reménységünk.

ANDREAS GRYPHIUS
A NAPKELETI BÖLCSEK

– Wo soll ich Dich, mein Licht –
Mt 2,1-12

Ó, hol talállak én, Királyom, égi Kincsem?
Hiszen saját néped sem tudja jöttödet.
Ki fog segíteni, s milyen kérdés-tömeg,
Mikor sötét bűnök vak éjszakája bennem?

Ám csillagod ha ott marad ragyogva fennen
(Szerelmed tűzte föl), akkor szivem követ,
Míg végül átölel karom majd Tégedet,
Sáron virága és Sionnak Ára, Szentem!

Király! Arany helyett vegyed hűségemet!
Papom! Tömjén helyett az áhítat-tüzet!
Halálnak Győztese! Vedd mirhaként türésem!

Tüzeddel aranyam tisztává Te tegyed,
S a kínban illatos tömjénező legyek:
Ha romlik is a test, de bent a lélek éljen.

(Fordította: Szénási Sándor)

Köszönjük, hogy Krisztusban van életünk megoldása. Ez a legjobb hír, ez az evangélium. Annyi mindent mondanak a televízióban, hallhatunk video-megosztókon, olvashatunk kommunikációs csatornákon, hálásak vagyunk, hogy igazságodat Te Jézus Krisztusban mutattad meg, Benne is mint megfeszítettben és feltámadott élő Úrban.

Hálásak vagyunk, Urunk, hogy megtartottad református egyházunkat. Hálásak vagyunk, hogy megtartottad pomázi-csobánkai református gyülekezetünket. Hálásak vagyunk, Urunk, mindazokért, akik előttünk jártak a hitben, akik példái lehettek annak a küzdelemnek és életnek, amit a Beléd vetett gyönyörűséges hitben éltek meg. Köszönjük Neked, Urunk, hogy adsz reménységet a mi közösségünknek, gyülekezetünknek, és köszönjük, hogy ha Krisztusban marad a Te egyházad, akkor lehet 501., és hogy ha nem jön el addig a Te országod, akkor 1000. évforduló is.

Urunk, van, amit mi megélhetünk, a mi személyes felelősségünk, hitünknek, Beléd vetett reménységünknek állandó, de mégsem kínzó Igéd alapján történő megmérése, hogy ha visszajössz, vagy Magadhoz hívsz, akkor van-e hit a mi szívünkben. Szeretnénk bátor bizonyossággal elmondani és megélni, hogy a Beléd vetett hit megoldotta életünket, és meginoghat mellettünk minden, meginoghat mellettünk a közélet, meginoghat mellettünk a hegy, akkor is hűségesek maradhatunk Hozzád. Engedd, Urunk, hogy ne igyekezetünkkel biztosítsuk be a jövendőt, hanem a Beléd vetett hittel, és hogy meglássuk azt, hogy a kegyelmes Isten Jézusban rendezte minden szorongásunkat, félelmünket, gyötrelmünket, a kegyelmes Isten Jézusban rendezte a mi adósságunkat, Jézusban rendezte a mi gyászunkat, fájdalmunkat, Jézusban rendezte kételkedéseinket és megingásainkat is.

Imádkozunk Hozzád, Urunk a mi gyülekezetünkért, most különösen is imádkozunk gyermekeinkért, unokáinkért, azért, hogy eljussanak a Te megismerésedre. Imádkozunk ezért minden szolgálatunkért. Imádkozunk a misszióért, hogy ne bezárkózó életünk legyen, ne csak ünnepelni és hálát adni tudjunk, hanem menni is, hirdetni is, mondani is az evangéliumot, nem erőszakkal, hanem szeretettel. Adj küldetéstudatot a Te népednek, pomázi és csobánkai gyülekezetednek.

Imádkozunk Hozzád, Urunk, betegjeinkért, azokért a testvérekért, akik szív szerint itt lettek volna ezen az alkalmon, de nem tudtak eljönni. Imádkozunk Hozzád a kórházban lévőkért, imádkozunk Hozzád azokért a vívódókért, akik hallották már Jézus szavát, és mégis azt mondták, Uram, nem! Nem merem! Szülessen döntés a szívükben. Imádkozunk a gyászolókért, a vergődő lelkekért. Imádkozunk Hozzád, Urunk, azokért a testvéreinkért, akik Krisztusban barátainkká lettek, de lehet, hogy nem a mi felekezetünkhöz tartoznak. Imádkozunk Hozzád most ezen az órán gyötrődő szolgatársunkért, pásztor-társunkért. A Te Szentlelked adjon neki bölcsességet és helyes utat. Imádkozunk, Urunk, Pomáz városáért és Csobánka községért, hogy sokan megértsék és meglássák a legjobbat és a legszebbet, a Te örömhíredet.

Krisztus, Te vagy a mi jövőnk, Téged szeretnénk követni. Ámen!

Nyilas Zoltán esperes

(Az igehirdetés elhangzott 2017. október 31-én a Reformáció 500. évfordulóján tartott ünnepi istentiszteleten a pomázi református templomban) ■

GYÖNGYÖSI LÁSZLÓNÉ

ITT S MÉG AZON TÚL IS

A szívünk reménységgel és
bizodalommal van tele.
Uram Jézus, ki megszülettél,
Mindnyájunk Megváltója lettél,
Légy velünk halálunkig,
s kérlek, még azon túl is,
Légy velünk mindörökké!

MEGVÁLTÓ ÉRKEZETT

A világ Világossága
Érkezett hozzánk el.
A fény fényességét
Hozta nékünk el.
Fénye a világ
Legsötétebb részét is bevilágítja,
Szívünket, lelkünket
Sugarával bearanyozza.

Óh Jézus, Te fényeknek Fénye,
Mutasd az utat,
Ragyogtasd fel Fényed!
Lelkünk balzsamát,
Szívünk reménysugarát
Hozd nékünk el,
Hogy ne botladozva
S roskadozva járjunk,
Hozzád az irányt
Mindig megtaláljuk.

Mert végül is a cél
Csak Te lehetsz!
Hiába keresgélünk,
Tévelygünk másfele,
A hitet, boldogságot
Csak Nálad találjuk!
Uram, az Atyánál
Könyörögj értünk,
Hogy emberi gyarlóságunk
S mérhetetlen bűnünk
Általad kegyelmet
S bűnbocsánatot nyerjen.

ADVENT

Óh, Uram, adj békés adventet,
Irántad és egymás iránt szeretetet.
Tehozzád fohászkodó lelket,
Karácsonyi ünnepünket áldd meg.
Adj csendességet, hogy Rád figyeljünk,
Téged dicsőítsünk, szent nevedet áldjuk.
Óh, Uram, fényedet ragyogtasd ránk,
Hogy ezután Néked élhessünk,
Ne csak ünnepnapon, hanem
Minden nap szent nevedet dicsérjük.

GONDOLATOK A HITRŐL ÉS A GYÜLEKEZETRŐL

Egy kisfiú a féltve őrzött naplójába – ahova legbensőbb és legőszintébb érzéseit, gondolatait szokta lejegyezni – a következő üzenetet írta:

„Kedves Isten!

Ha vasárnap figyelsz majd rám a templomban, akkor megmutatom neked az új cipőmet, amit szülinapomra kaptam.”

Benne van ebben a mondatban egyrészt a gyermeki hit, az a megmosolyogtató bájos szeretet, ahogy az aprócska lélek megosztja örömét Istennel, amit egy ajándék, egy tárgy okozott neki az elmúlt hét során. Másrészt az a sajátos és egyben *szomorú felnőtt hívői gondolkodásmód*, miszerint az Úrral csak a templomban és csak vasárnap találkozhatunk – és Ő is csak ott lát minket.

Egy pici gyermek esetében mindez bocsánatos „bűn”, de sajnos a korosabb emberek közt is sokan élik életüket hasonlóképpen. Náluk viszont nem az idézőjeles „bűn” a leginkább adekvát kifejezés, hanem inkább a *tévhit*. Nevezzük nevén: *gyarlóság*. Isten nélkül élik hétköznapjaikat, saját elgondolásuk szerint döntenek, megvívják kisebb-nagyobb harcaikat, kihasználják lehetőségeiket. De amikor eljő a vasárnap: megmutatják magukat a templomban, „protokoll látogatást” tesznek a Mennyei Atyánál. Sokan közülük elégedetten paskolják saját vállukat, mondván: „Én aztán jó keresztyén ember vagyok, hisz’ minden héten egyszer elmegyek az Úr Házába, és az istentiszteleten szakítok egy kis időt Jézus Krisztusra (is)!” Helytelen gondolkodásmód az ilyen! Nyugodt szívvel nevezhetjük őket *„vasárnapi keresztyéneknek”*. A Biblia tanításától nagyon távol áll ez a magatartás.

Van azonban egy másik véglet is. Ők így vélekednek: „Hiszek én Istenben, de minek templomba járni? Tudok én otthon is hinni!” Sajnos sokan gyakorolják ezt a módszert. Innen, onnan, amonnan összecsipegetnek ezt-azt Jézusról, a hitről, de nem akarnak senkivel sem közösséget vállalni. Talán ők is teljes hitűnek tartják magukat, mint a „vasárnapi keresztyének”, csak nem a jobb, hanem (esetleg) a bal vállukat paskolgatják. Biztosak abban, hogy helyes úton járnak, azt képzelik magukról, hogy élik a hitüket. Ahogy ők mondják: *„a maguk módján”*. Ez épp olyan, mintha valaki azzal hencegne, hogy *„Én nagyon jól tudok úszni, csak még vízben nem próbáltam!”*

Ugyanúgy, ahogy az úszás közege a víz, *a hit közege a gyülekezeti élet!* Mert a gyülekezet, az egyház nem emberi találmány, hanem Isten Igéje és Szentlelke által hívta életre a világ kezdetekor, és fenntartja annak végezetéig. *Az istentisztelet a mi hitünk szívverése*, ahol Isten keres minket, ahol feltöltekezve térhetünk vissza a hétköznapjainkba. Nincs különbség templomon belüli és templomon kívüli élet közt, mert *Isten mindenhol jelen van!*

A gyülekezet sokféle ember közössége. Egyetlen biztos közös nevező bennük: Jézus Krisztus követése. Pontosítok: egy valóban élő, működő gyülekezetben Jézus Krisztus, a mi Megváltónk *őszinte, értő szellemmel, érző lélekkel* és tanításai szerint való *cselekvéssel történő* követése.

A lüktető gyülekezeti élet fenntartásában nagyon fontos szerepe van a lelki vezetőnek, a jó pásztornak. Ha az ő vasárnapi igehirdetései megmaradnak a szavak szintjén, vagy a hétköznapok darálójában a „nyáj egyben tartásában”, a gyülekezeti tagok (akár egyéni jellegű) lelki, testi, anyagi gondjainak Jézus szellemével csupán felszínesen illeszkedő módon történő gondoskodásában merülnek ki, akkor a közösség laza és bizonytalan marad. Mi, a Pomáz-Csobánkai Társegyházközség tagjai – Istennek hála – olyan lelki vezetővel bírunk, aki képes arra, hogy erős kovászból készítse gyülekezetünk „kenyerét”. A *„gyülekezeti kenyér”* minőségét azonban a liszt sikértartalma, a víz mennyisége és hőmérséklete is, illetve egyéb tényezők is nagyban befolyásolhatják.

Kedves testvéreim! Csakis rajtunk áll, hogy gyülekezetünk életerős, sokat termő lombos fáját a továbbiakban is gondozzuk, óvjuk, ápoljuk és a jövőben is megtartsuk, sőt tovább építsük. Ne legyünk sem „vasárnapi keresztyének”, és ne legyünk „magunk módján hívők” sem!

Kövessük a Szentírást, Jézus tanítását, és figyeljünk oda gyülekezeti testvéreinkre! Legyünk olyanok, mint az a futballista, aki az edző (a sport-szakzsargonban: mester) utasításait hittel és vakon követi. Ha az egyik edzésen a kapura lövés, vagy kondicionáló futás helyett azt a parancsot adja a tréner, hogy: *„Fiúk, most fussatok neki fejjel a kapufának!”*, akkor ne fintorogjunk, ne kérdezzük kétkedve, hogy *„Ennek ugyan mi értelme van?”*, hanem tegyük meg! Csupán egyetlen kérdés hangozhat el a hívő ember szájából: *„Mester, a jobb, vagy a baloldali térfél kapufájánál hajtsuk végre a feladatot?”* Ennyi, és nem több.

A mi „edzőnk”, valódi Mesterünk: JÉZUS KRISZTUS. Kövessük Őt, és ha kell: fussunk neki a kemény fának! Jézus mindennek tudja a miértjét, és mindig jót akar nekünk. Ne kételkedjünk! Ha egy testvérünk bajba kerül, akkor ne azt firtassuk, hogy vajon ő maga mennyire hibás abban, hogy nehézségei támadtak! Ne fordítsuk el a fejünket az elesettektől, hanem az Úr tanítása szerint segítsünk – amennyire erőnkből futja. Mert könnyű puha fotelből, kellemes melegből, vagy kényelmes autóból, megfelelő világi létbiztonságból szemlélni a köztéri padon ücsörgő elesett embertársunkat. Ítélkezni nekünk, embereknek nincs jogunk – a szánakozás pedig kevés. *Imádkozni és segíteni kell!* Higgyétek el: a pad kemény, a levegő hideg és nyirkos, a ma és a holnap pedig ugyanolyan nehéz számára.

Azért használtam a „higgyétek el” kifejezést, mert soha, senkinek nem kívánom, hogy saját bőrén megtapasztalja. Ugyanúgy, mint minden másban, a hit a legkevesebb és egyben a legtöbb, amit Jézus követőjeként birtokolhatunk! Persze, az árnyék mellett a napos oldal keresztyéni, gyülekezeti megélése is legalább ennyire fontos. Ha egy testvérünket áldás és boldogság ér – legyen az gyermek születése, lelki öröm, gyógyulás vagy bármilyen világi siker –, akkor ugyanúgy örvendjünk tiszta szívből, mintha saját magunkkal történt volna mindez! Irigységnek a keresztyének közt nincs helye!

Jézus születésének ünnepe közeledtével ezen gondolatok kívánkoztak ki belőlem. Áldott és békés karácsonyt kívánok minden gyülekezeti és gyülekezeten kívüli testvéremnek Krisztusban!

Ferenczy-Vass László

(Baráth János lelkipásztor gondolatai alapján) ■

BÓDÁS JÁNOS
ELÉ MEGYEK

A hó csendben lebben,
nagy lepke-pelyhekben
s mindent belep...
Fehér lett a sivár,
élettelen határ,
erdő, berek.

Meddig a szem elér,
minden tiszta fehér,
de ott maradt
(eltakarva igaz)
a szenny, a sár, a gaz
a hó alatt.

Vastagon hull reám,
csupa hó a ruhám
köröskörül.
Im, most hólepetten
én is fehér lettem!
...De csak kívül!

Jön már, Kinek vére
megmos hófehérre,
elé megyek.
Szívem trónjára ül,
hogy általa belül
tiszta legyek.

November utolsó hetében a csobánkai imaházban közöttünk szolgált GOTTFRIED RICHÁRD diósjenői református lelkipásztor, aki a Lukács 15,11-32 versei, a tékozló fiú története alapján hirdette Isten Igéjét.

Ebben a történetben benne vagyunk mindannyian, az Ige tükrében megláthatjuk önmagunkat. Felismered-e magad?

Még nem követeled az örökséged, de már el akarsz menni, mert börtönnek érzed az otthont és hív az ismeretlen, az új dolgok? Vagy már kikövetelted a vagyon rád eső részét, mert számodra az Atya halott már, és már mész, mert már várnak a „barátok”? Esetleg te vagy az, aki távol vagy az atyai háztól, de már lelkileg megcsömörlöttél, eltékozoltál mindent, egyedül maradtál és talán már érzed, hogy mégsem volt olyan jó ötlet eljönni otthonról?

Lehet, hogy te vagy az a fiú, aki már elindultál hazafelé, de nem tudod hogyan fogadnak, vajon beengednek a régi házba? Vagy te vagy az, aki otthon maradtál, de nem örömmel, csak félelemből, aki házon belül próbáltál a jó fiú lenni, de a szívedben ott van az elégedetlenség, az irigység és a fájdalom. És lehet, hogy te vagy az a fiú, aki már visszatértél az atyai házba és tudod, hogy valóban hazaérkeztél. Melyik vagy te?

Az első nagy kérdés, hogy az ember miért indul el az atyai háztól? Mert hívogat a messzeség, mert mindig elégedetlenek vagyunk azzal, amink van. Mindig tudunk morogni valamiért. Mert a világ mindig rálicitál az Isten ajándékaira. Mert elég hamar eléri az embernél, hogy ne lássa azt az ezer fát, ami ott van számára ajándékképpen, hanem csak azt az egyet, amelyről nem szabad szakítania. Valamit felkínál neked, mert tudja mi a gyenge pontod. És ebből van a baj. Mert a számlát mindig be fogja nyújtani. Az ördög mindig sokat ígér, keveset ad és mindent visszavesz a végén.

Amikor a fiú kikéri az örökségét, azzal azt mondja, hogy Atyám te halott vagy a számomra. Neki csak az ajándék kell, az ajándékozó már nem. És ha az Isten halott, akkor nekünk mindent megenged a világ, akkor nekünk mindent szabad.

Az egyik legmegdöbbentőbb ebben a történetben, hogy az Atya, aki szereti a fiút, elengedi őt. Az Atya látja a vályút, a disznókat, a fájdalmat és a szégyent. Mégis elengedi a fiút, mert Ő nem rabszolgát akar. Ő nem akarja, hogy azért szeresd Őt, mert félsz tőle vagy valamit remélsz, várasz, hanem fiút akar, akinek a szíve ragaszkodik hozzá. Elengedi a fiút, de nem zárja be az ajtót, hanem azt mondja: várlak vissza. Jézus olyan Atyáról beszél ebben a történetben, aki soha nem zárja be az ajtót, akihez mindig vissza lehet jönni. Az Isten vár bennünket vissza, bármilyen messze is vagyunk. Jöhetsz, úgy ahogyan vagy, bármilyen szennyesen, koszosan. Isten szeret bennünket, kiált utánunk.

A fiú elindul otthonról, mert az életet, amit élni akar, az nem való az Atya szeme elé. Az Ő szeme előtt az bűn és az Ő világosságában ez azonnal meglátszik. A vályú mellett viszont nem látszik folt, ott nem probléma a bűn. A fiú elindul otthonról és minden remekül történik, mert a bűn az elején nem fáj, sőt simogatja a lelkünket. Ha fájna, nem kellene sok embernek. Az ördög szereti a bűnt átcímkézni, azt mondja rá: jog, gyönyör, önmegvalósítás, szabadság. Mi pedig elhisszük! De aztán mindennek meg kell fizetni az árát: a bűn öl, romlást szerez, szörnyű rabságot eredményez. A bűnbe bele kellett halnia az Isten Fiának, hogy mi élhessünk, és el ne vesszünk.

A fiú, aki távol került az Atyától, eltékozolta mindenét. Mi is, ha távol vagyunk az Atyától, mindent el tudunk tékozolni: egészségünket, az örömünket, a családi békét, gyermekeink szeretetét, erőnket, időnket, pénzünket, szavainkat, még Isten Igéjét is. Mert amikor kitessékeltük Istent az ajtónkon, akkor mindig bejönnek helyette pótistenek, akik megkövetelik a magukét.

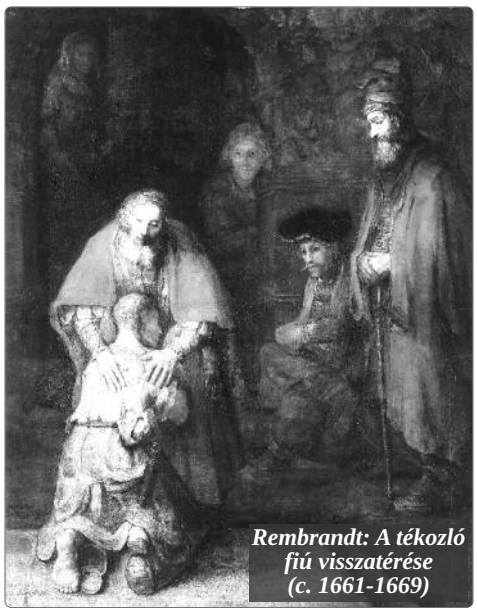
Rembrandt: A tékozló fiú visszatérése (c. 1661-1669)

Luther azt mondta, hogy a nehézségek Isten fekete komondorai, amelyek visszazavarnak minket az élő Istenhez. Talán azért adja ezeket az Isten, mert szeretne valamit a szívedre helyezni, valamit jobban megtanítani. Lásd meg, hogy az Atya kezéből egyetlen könnycsepp sem származik ok nélkül. Nekünk olyan Atyánk van, aki szeret és hordoz bennünket, és néha hozzányúl az életünkhöz, de nem azért, hogy összetörjön, hanem hogy meggazdagítson. Az Isten pontosan ismer téged, tudja a szíved gondolatait, a teherbírásodat, a félelmeidet, az aggodalmaidat, és pontosan úgy nyúl hozzád és annyira, amennyire kell. Ha terheket kapsz, mindig kapod a kimenekedés lehetőségét is. *„Mert ő megsebez, de be is kötöz, összezúz, de keze meg is gyógyít.”* (Jób 5,18) Azért, hogy új ember fejlődjön ki, új teremtés jöjjön létre végre.

A fiút eléri a nyomorúság, jön az éhínség, a fájdalom, megpróbál magán segíteni, de semmi sem sikerül. Ezen a ponton a tékozló fiú egyedül marad. Nincs embere, nincs senkije. Ekkor a teljes elhagyatottságban magába száll, és elkezd gondolkodni. Ez a pont, ahová ez a fiú eljut – a megtérés kegyelmi ideje. Ezt Isten minden ember életében megadja, csak valaki elmegy mellette, valaki pedig megtér. Akinek jó a disznók vályúja is, annak nincs örök élete. Van egy pont, amit Isten megad az életedben, amikor meg lehet és meg kell térned. De akinek nem kell Isten átölelő karja, újra és újra elhalasztja a kegyelmi időket, annak nincs élete. Ez a fiú ott a vályúnál megszomorodik, magába száll. *„Mert az Isten szerinti szomorúság megbánhatatlan megtérést szerez az üdvösségre, a világ szerinti szomorúság pedig halált szerez.”* (2 Kor 7,10). Leküzdve szégyenét, félelmeit, megvallja a bűneit, visszaindul az Atyához. Amikor végre oda tudjuk tenni bűneinket az Isten elé, letenni Krisztus keresztje alá, akkor lehet visszamenni az Atyai házba.

Jézus azért mondja el ezt a történetet, hogy ne mondhasd, neked már véget ért minden. Az Úr Jézus kitárta a tömlöcünk ajtaját, és azt mondja: Kijöhetsz. Mert szabad lehetsz, bármit is üvölt a Sátán. Csak ne keress részmegoldásokat, önigazság-tapaszokat, felejtés-pirulákat, hazugság-cseppeket, hanem menj oda az Atyához, menj vissza hozzá, borulj le a lábához és mondd: Uram bocsásd meg a tékozlásomat! Nem lehetsz olyan mélyen, ahonnan az Isten ne tudna kiszeretni.

A fiú útra kelve, el is ment az apjához. Ez nagyon fontos a történetünk szempontjából: benne van a felébredés és az indulás, benne van gondolat és a cselekvés. Sokszor vannak nagy gondolataink, elhatározásaink, hogyan kellene élnünk az életünket, de amit elhatároztunk, azt véghez is kellene vinnünk. Vigyázz, ne engedd, hogy az ördög elaltasson, becsapjon téged! Ne elégedj meg a részmegoldásokkal, radikális

változásra van szükség! Kelj fel hát végre te is! Hiszen az Isten mindent megtett, amit tehetett, eljött közénk. Tőlünk csak annyit kér, hogy indulj már el! Ha az Ő szavát hallod, indulj el ma, ne halogasd! A holnap azt jelenti, hogy *sohasem.* Hidd el, az Atyai ház valóban a legszebb számodra, és nem valamiféle börtön, ott van a te helyed! Az Atya szeret téged, megváltott, a Fián keresztül néven szólított téged és hív: Jöjj, amint vagy!

A tékozló fiú jön, és már semmi sem emlékeztet arra a régi fiúra, aki egykor elindult szép ruhában, büszkén, teli zsebbel. Az Atya pedig várja őt, és amint meglátja, fut a fiú elé. Belerendül az ember szíve: fut az Isten az ember után. Az örökkévaló, mindenható Isten, aki az eget és a földet megalkotta, aki araszával megméri az eget, te eléd fut! Keres téged, vágyik arra, hogy felismerd, megismerd Őt, és végre felé fordulj.

Ebben a történetben a fiú tékozló volt az örökség tekintetében, az Atya pedig tékozló a szeretetben. Az Atya, aki hagyja magát megsebezni, Ő van a középpontban. És nem mondja, hogy szeretlek téged, ha…; nem mondja, hogy szeretlek téged, de… Ha csak egy kis lépést teszel feléje, Ő már hatalmas léptekkel jön feléd. Ő mindent megtett azért, hogy mehess hozzá, találkozhass Vele. Ő már elkészítette számodra a legszebb ruhádat, már kimosta a Bárány vérében. Ezt a fiút nemcsak a bűnbánat könnyei vagy a korgó hasa vitte haza, hanem az Atya minden értelmet felülhaladó szeretete. Az Atyai

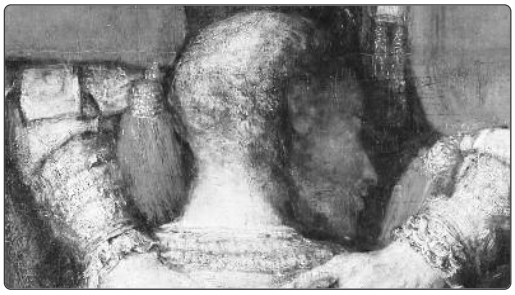

szeretetnek nincsen feltétele, nincs próbaidő, nincs múlt, csak a jövő. Mert az Ő Fia, a Krisztus eljött, testté lett érted. Korbácsot és szegeket vállalt, hogy te élj. Pajzs és páncél lett. Engedd, hogy szeressen az Atya, engedd, hogy szeretetével beburkoljon, védelmezzen, felemeljen és megáldjon kegyelmével!

Jó látni, hogy az Atya ugyanúgy szerette a másik fiút is, aki otthon maradt. Aki dolgos, szorgalmas volt, de a szívébe irigység és harag költözött. Az apa ugyanúgy kijön ő elé is, sőt kérleli, hogy menjen be. Olyan Atyánk van, aki az egyiknek eléje megy, a másiknak meg utána. Isten nem tesz különbséget. A kegyelem szól mind a két fiúnak, mert az Istennek minden gyermeke tékozló: valaki otthon tékozol, valaki pedig a vályúnál. Vigyázzunk, ne váljunk farizeussá! Soha nem szabad elfelednünk, hogy mi mindnyájan tékozló fiúk voltunk. Ez a másik fiú egy lépésre se ment el az atyai háztól, még sem volt közelebb az Atyához, mint a testvére. A büszkesége és az önigazsága távol tartotta tőle, úgy gondolta, hogy neki joga van megítélni a másikat. Ha az Atya közelében úgy élsz, hogy igazából nem vagy fiú, akkor szolgává teszed és megszegényíted magadat. Nem marad más, mint a teljesítmények hangsúlyozása. Ez a második fiú ugyanúgy börtönnek látta az atyai házat, mint az öccse, csak neki nem volt bátorsága elmenni otthonról. Aki így megszegényíti magát, aki nem Atyaként látja az Istent, az nem tud bővölködő életet élni, annak örömtelen az élete. De miért lesz valaki fiúból szolgává? Azért, mert nincsen személyes kapcsolata a Fiúval, Jézussal. Van-e személyes kapcsolatod az Úrral, vagy számodra csak teljesítmény az élet az atyai házban? Vigyázz, hogy ne így legyen! Örömmel kövesd az Atyát, és engedd, hogy valóban a szívébe tudjál elrejtőzni!

Végül elhangzott a kérdés, hogy a gyülekeztünkben van-e hely azok számára, akik a vályú mellől, a mélyből jönnek? Vagy csak mi érezzük itt jól magunkat, mindenki más pedig hagyjon minket békén? Fáj-e, hogy valaki most távol van, nem jött el, nem hallja az evangéliumot, nem tudja, hogy van megváltás és örök élet? Vajon örömmel tudjuk-e fogadni az idetévedt tékozló fiakat? Mert ha nem, akkor mi vagyunk az az idősebb testvér. Akkor tudom, hogy felvirradt a világosság, ha a másik ember arcán meglátom a testvért. Csak ekkor tudjuk örömmel fogadni a tékozló fiúkat, és elhinni, hogy nekik is van megváltás, Jézus őértük is meghalt, Isten belőlük is tud testvéreket teremteni számunkra.

Ebben a történetben igazából három fiút láttunk: a tékozló fiút, aki elment otthonról, az idősebbet, aki otthon maradt tékozolni. És van a harmadik fiú, aki már az atyai házban él boldogan, örömmel, hálaadással. Testén az új ruha, ujján a gyűrű, saru a lábán,

érzi mindennap az Atya örömét, látja a mosolyát. Isten adja, hogy erre a harmadik fiúra hasonlítsunk!

(Az evangelizációs hét alkalmainak teljes hanganyaga meghallgatható gyülekezetünk honlapján.)

Kerekes Balázs ■

FÜLE LAJOS

FÁJT MÁR NEKED A BŰN?

„Nincs egyebem, csak a bűn”
Kálvin

Fájt már neked a bűn?
Jobban mint a fogad,
gyomrod vagy derekad?
S akadt már orvosod?
Vagy átmenetileg
segített rajta csak
pár ismert háziszer:
önigazság-tapasz,
felejtés-pirula,
hazugság cseppjei?

De meddig? S mit csinálsz,
ha egyszer újra fáj
s jobban mint valaha?
Mert krónikus a baj,
és fájni fog a bűn,
jobban, mint a fogad,
gyomrod vagy derekad.

Dr. Balogh Balázs

Október 25-én ismét DR. BALOGH BALÁZS testvérünk tartott előadást, ezúttal a kalotaszegi református magyarok múltjáról, jelenéről és jövőjéről. Arról a közösségről, mely leginkább őrzi az erdélyi magyar népi hagyományokat ezen a Vlegyásza (Vigyázó) és a Meszes hegység lábánál fekvő, a Nádas és a Kalota folyók menti kis háromszögben.

Kalotaszeghez és a „kalotaszegiséghez" az tartozik, aki magyar, paraszti gyökerű és református vallású. Ha e három kritérium közül egy is hiányzik, akkor annak az embernek már nincs kalotaszegi tudata. Vannak magyarok, akik iparosok és reformátusok, mint például Gyaluban, de nem hordják a kalotaszegi viseletet, nem házasodnak a kalotaszegi parasztfalvakkal, és kívül helyezik magukat a kalotaszegi tudaton. A nemes magyar falvakban, mint például Középlakon és Szucságon, nemesi származású magyarok laknak, és ők sem házasodnak Kalotaszeg parasztfalvaival. Van még néhány maroknyi római katolikus közösség is, de mindössze egy színkatolikus falu van, Jegenye, amelybe a XVII. század végén telepítették be a katolikusokat. A románok számára viszont ez a fogalom, hogy Kalotaszeg, nem létezik.

Kalotaszegi viseletben (Magyarvalkó)

Cifra Kalotaszeg

A kalotaszegiek a magyar népi kultúra minden területén csúcsteljesítményt értek el. A székelyek talán a balladában erősebbek, de a népzenében, néptáncban, a tárgyalkotó népművészetben, a magyar stílus megteremtésében a paraszti kultúra legjavát hozták létre. A magyar szecesszió alapjai is ide nyúlnak vissza. A népművészet felfedezése Kalotaszeghez kötődik, ezért nagyon sokan fog-

lalkoztak vele. A legismertebbek közülük Jankó János és Kós Károly. Kós Károly építészíró a Kalotaszegi Református Egyházmegye főgondnoka is volt. Temesvári születésű emberként – bár Budapesten kapott állást – Trianon után önként választotta az Erdélyben való letelepedést, amikor éppen ellenkező irányú volt a magyarok kiáramlása, kimenekülése Erdélyből. Kalotaszeget választotta hazájának. Sztánán telepedett le, ahol megépítette a híres Varjúvárat.

A magyar néprajztudomány irányultsága kezdetben kifejezetten kultúra központú volt, ez később a kalotaszegi társadalom kutatása irányába tolódott el, azt vizsgálva, hogy milyen nyomai vannak a társadalomban a népi kultúrának, hogy a hagyományok mennyire szövik át a kalotaszegiek mindennapjait, hogy a magyar kultúra mennyire része az életüknek.

Fenyegetettségben

Az elmúlt évtizedekben az etnikai arányok elszomorító módon változtak meg. Kolozsvárnak 1910-ben körülbelül 60.000 magyar lakosa volt, ma ugyanúgy 60.000 magyar lakosa van, csak közben 300.000 román települt be a városba. Ahogy többfelé mondják: „lejött a havas". Egyébként már 1910-re nagymértékben megcsappant a magyarok aránya.

Kalotaszeget délről és nyugatról a havasok ölelik körbe, mely terület voltaképpen az összes román függetlenedési törekvés melegágya volt. Innen vette kezdetét az 1784-es Horea-Cloşca felkelés, innen indult Avram Iancu „dicső népe", innen indult az 1918-as román bevonulás, melyet az 1920-as román vérengzések követtek, és 1944-ben is itt szerveződtek meg a román civil lakosságból és a havasi móc népességből azok a battalion fixes félkatonai alakulatok (akiket errefelé voluntároknak hívtak), amelyeknek a front utáni rendteremtés volt a feladata papíron, de 1944 októberében kegyetlen atrocitásokat követtek el Kalotaszegen. (Ezeket hívták Székelyföldön vasgárdistáknak.) Kalotaszeg mindezek miatt állandó veszélyeztetettség tudatában élt. A havas felőli fenyegetettség érzése toposszá vált, annyira benne van a köztudatban.

Ezt igazolják azok a feljegyzések is, melyekből kiderül, hogyan „üzent le a havas" Bánffyhunyadra, mely az egész térség vásáros központja. A zömmel fakitermeléssel és állattartással foglalkozó románok itt cserélik ki az áruikat az élelmiszert termelő és szintén állatokat tenyésztő kalotaszegiekkel. A bánffyhunyadi vásár idején megvolt a rendje, hogy melyik magyar porta fogadja be az egy helyről jövő románokat, amiért a románok áruval fizettek. Amikor a Horea-Cloşca felkelés idején leüzentek, hogy felperzselik a várost – ennek írásos nyoma van –, a magyarok azt

Templombelső, Magyargyerőmonostor

válaszolták, hogy jöhettek, de akkor nem adunk szállást a Szent György-napi vásáron. Ez a leüzenés aztán többször megtörtént. Úgy 70-80 év elteltével az etnikai feszültség mindig kirobbant, mindig történt valami komoly konfliktus, melynek a magyar civil lakosság vált az áldozatává. A fenyegetettség érzése még ma is megfogalmazódik. Például a havas felé eső legközelebbi település, Magyarókereke öregjei mindig mondják a szomszédos szentkirályiaknak, hogy „mi vagyunk szélről, mi vagyunk a mokányok felé. Ha mi már nem leszünk, ti lesztek az utolsók, akik a legközelebb lesztek a havashoz." Így zsugorodik össze Kalotaszeg a peremvidéktől egyre beljebb.

Állomásozó terepmunka Nyárszón

Dr. Balogh Balázs a feleségével, Dr. Fülemile Ágnes néprajzkutatóval együtt a 90-es években kezdték el Kalotaszeg módszeres kutatását. Rendszeresen jártak Kalotaszegre terepkutatásra. 2005-ben az egész családja, gyerekekkel együtt kiköltözött egy kalotaszegi zsákfaluba, Nyárszóra, mely egy Körösfőhöz közeli kis falu, ahol akkor még egy méter aszfaltút sem volt, és reggelente a bivalycsorda kolompja ébresztette őket. Itt féléves – ahogy a néprajzosok mondják – állomásozó terepmunkát végeztek, melynek során az ún. „résztvevő megfigyelés" kutatási módszerével éltek. A kutató ilyenkor belehelyezkedik egy közösségbe, és egy idő után már nem mint egy kutatóra tekintenek, hanem úgy figyelheti meg az emberek mindennapi életét, hogy tulajdonképpen láthatatlan. A gyerekek ott jártak óvodába, iskolába, részt vettek a gyerekek utcai játékaiban. A legjobb megfigyelési lehetőségeket a futballcsapat tagjaként tudta elérni, mert a meccs után következik az ún. harmadik félidő, amikor a hazai csapat játékosai a vendégcsapat játékosaival megisznak egy láda sört, és ez alatt beszélgetnek egymással. A 2004 évi állampolgársági népszavazás eredménytelensége olyan mértékben fájt az erdélyi magyarságnak, hogy még a legközelebbi barátai sem voltak hajlandók beszélni róla, de sörözés közben megnyíltak, és akkor elmondták, milyen érzés volt számukra, amikor a munkahelyükön lebozgorozták őket, mint akik még a sajátjainak sem kell.

Ez a módszer tette lehetővé, hogy a keresztelőtől a konfirmáción és az esküvőn át a temetésig sokféle tapasztalatot tudjanak szerezni. A kalotaszegi temetéseknél még mindig nagyon erős a tradíció, ahová még nem tört be a polgáriasodás. A felravatalozott szobában csak a két siratóasszony lehet jelen, a mellette lévő szobában pedig csak a férfiak vannak. Az asszonyok kint vannak. A pálinkát is a férfiak szolgálják fel a belső szobában.

A különböző népszokásokat is megpróbálják életben tartani a kalotaszegiek, mint például Magyarlónán az ún. henderikázás hagyományát. Ez Szent György-napon a juhok tavaszi kihajtásakor végzett szokás-cselekmény volt, amikor zenével, étellel, itallal kimennek a domboldalra, és a férfiak, nők összekapaszkodva együtt legurulnak a domboldalon. Sok évszázados hagyomány a legelőre hajtáskor tartott Szent György-napi juhmérés Mérán, amelyet szintén mulatság követ.

Fogyó nemzet, fogyó remény

Kalotaszeg úgy él a köztudatban, mint a Székelyföld melletti másik nagy tömbmagyar vidék, de ez nem így van. Ha arra gondolunk, hogy ma körülbelül 13.000 református magyar él Kalotaszegen 35-40 faluban szétszórva, akkor megállapíthatjuk, hogy Pomázon többen vagyunk. De a kulturális súlya össze nem hasonlítható azzal, ahogy mi itt Budapest környékén ilyen-olyan háttérrel összejöttünk. A kalotaszegi magyarság igen törékeny. Kalotaszeg sajnálatosan egy „egykéző" vidék, amely bűn elsősorban a gazdag, jól prosperáló református vidékeket érintette a Kárpát-medencében. Így hal ki szép lassan Ormánság, Sárköz, Kalotaszeg magyarsága. Hogy egy népművészeti ág kialakuljon, főleg a díszítőművészet (gondoljunk egy viseletre), ahhoz általában megfelelő gazdasági háttér is kellett. Már a 30-as években megkongatták a vészharangot, hogy jaj, mi lesz, hogy ha az erdélyi magyarságot az anyaországgal összekötő vékony etnikai híd – amit Kalotaszegnek hívnak és 40.000 lélekből fontak –, beszakad? Kiss Lajos ormánsági református lelkész volt az, aki először kimutatta, hogy három egymást követő egyke nemzedék 100 emberből 9-et csinál. 1930-ban megjósolta, hogy ha ez így megy tovább, akkor Kalotaszegen 100 év múlva (azaz 2030-ban) már csak 6.000 magyar lesz. 40.000-ről indulva most a 13.000 részarányosan beigazolni látszik ezt a váteszi jóslatot.

Dr. Balogh Balázs és a magyarság sorsáért felelősséget érző szakmabeliek ezért egy tudományos szórványkonferenciát szerveztek az alszegi Zsobokra, amely egy nagyon fontos református szórványiskolát működtet, hogy felhívják a figyelmet arra, hogyan fogy egyre Kalotaszeg népe, és hogy sajnos mennyire szórványként tekinthetünk már Kalotaszegre is.

Nagyon jól sikerült 2005 augusztusában a pomázi Magyar Várban tartott nemzetközi Kalotaszeg-tábor. Andrásfalvy Bertalan nyitotta meg, részt vett rajta Pomogáts Béla irodalomtörténész, Lászlóffy Aladár kolozsvári író-költő, akinek verseit Császár Angéla tolmácsolta, Pávai István népzenekutató. Meghívták Kudor István bánffyhunyadi fafaragó mestert, Kovács Pali Ferenc mákói bútorfestőt és még sokan másokat is. Tötszegi-Kelemen Tekla mutatta be a kalotaszegi viseletet, aki kolozsvári néprajzkutatóként harminc év – azaz Dr. Kós Károly (Kós Károly fia) – óta az első magyar muzeológus a kolozsvári múzeumban. Ott voltak a táncosok Mérából, Czilika Gyuszi bogártelki cigányzenész és Varga István „Kiscsipás" bánffyhunyadi cigányzenész. A tábor jó alkalom volt arra, hogy azt a tudást és ismeretanyagot, amit a néprajzkutatók Kalotaszegen megszereztek, elhozzák ide.

Cibóka-kert

Mindezen felül személyes felelősséget is vállaltak a kalotaszegi magyarságért. Kistérségi társulás létrehozását kezdeményezték, és a kistérségi fejlesztési koncepciójukkal pályázaton is nyertek.

Felesége ötlete volt, de – ilyen férfiközpontú a világ – Dr. Balogh Balázs kapott érte díszpolgári címet, hogy építsenek Nyárszón egy játszókertet. Nyárszó egy 150 lelkes falu, de azért születnek gyerekek, és hogy ne az utca porában játszanak, 2006-ban elhatározták, hogy csinálnak egy olyan játszókertet, amely kalotaszegi gyökerekből táplálkozik. Ebben a pomázi Herpai Sándor segített sokat. Elhívták Kalotaszeg összes fafaragóját és bútorfestőjét, meg tájépítészeket, a falu népe pedig a pomáziakkal együtt felépítette a Cibóka-kertet. A cibóka mókust jelent, és a nyelvészek azt mondják, addig tart Kalotaszeg, ameddig a mókust cibókának hívják. Gaál János, a népművészet mestere festette a táblákat, Szabó Zoltán tanította a gyerekeket a régi mintákra, és gyülekezetünk tagja, Verebes Ildikó segített nekik a kézműves munkákban. Segített a helyi református egyház és Vincze Minya István tiszteletes úr is, mert a játszókertet az üresen álló kántori lak kertjében tudták megépíteni.

Később megtörtént a kántori lak felújítása is, és igyekeztek megmenteni több nyárszói faragott kaput is. Harangláb formájú uzsonnázót készítettek, és ez a közösségi kis épület a falu közepén a mai napig is jól működik.

Az „Októberi nagy vásár"

A kutató terepmunka kiterjedt az 1944-45-ös időszak, a kétszeres impériumváltás korszakával kapcsolatos visszaemlékezések gyűjtésére is. 1940-ben a második bécsi döntéssel Észak-Erdélyt Magyarországnak ítélték, bevonult a magyar hadsereg. Ekkor magyar oldalról sajnos történtek atrocitások, de kizárólag katonai egységek részéről. Ilyen volt az ippi és az ördögkúti mészárlás, melyeknek súlyos retorzióit szenvedték el a kalotaszegiek 1944-ben, amikor a front átvonult Kalotaszegen. Azóta is „Októberi nagy vásár"-nak nevezik ezt, mert a helybeli és környékbeli románok teljesen kifosztották a magyar portákat. Azt vittek el és annyit, amennyit akartak, a legtöbb helyen földönfutóvá téve a magyarokat. Ennek az emlékeit gyűjtötték össze az idősektől, utána pedig a bánffyhunyadi esperesi hivatal iratanyagait nézték át. Összehasonlították, hogy az emberi emlékezet az írásos dokumentumokkal mennyire van összhangban, és döbbenetes volt megtapasztalni az abszolút összhangot. Éles szituációkra pontosan és jól emlékeznek az emberek.

Több helyen azzal kezdték a románok, hogy a templom iratanyagait kihányták az udvarra és felgyújtották, ezért egyedülálló értékkel bírnak a bánffyhunyadi templom padlásán megtalált iratanyagok. Ezek úgy menekültek meg, hogy amikor az esperesi hivatal felújítása történt, ezeket egyszerűen felhányták a templom padlására. Egyházfegyelmi ügyek, vadházasságok, eklézsiakövetés, egykézés, szórványgondozás, egyházüldözés, kisajátítások és utána az 1940-től 44-ig tartó időszak dokumentumai, a lelkészek üldöztetése, rablások, fosztogatások, atrocitások, háborús károk, a hadifoglyok, hadiárvák, hadiözvegyek helyzete, azok összeírása, elemzése, mind megtalálhatók bennük.

Dr. Balogh Balázs néprajzkutató, az MTA BTK Néprajztudományi Intézetének igazgatója néprajz és magyar nyelv és irodalom szakon végzett az ELTE-n. PhD diplomáját 2001-ben szerezte az ELTE BTK Tárgyi Néprajzi Tanszék Európai Etnológia doktori programban. 1991/92 Münchenben a Bajor Kultuszminisztérium Kutatói Ösztöndíjával; 1992/93 Bécsben Herder Ösztöndíjjal tartózkodott. 1994-1998 között Kalotaszeg társadalmát vizsgálta feleségével, Dr. Fülemile Ágnessel együtt. Ezen időszakban összesen másfél év terepmunkát végzett Kalotaszeg és környéke 84 magyar és román településén, ebből fél év állomásozó terepmunka volt Nyárszón. 2002-2005-ben Bolyai János Kutatói Ösztöndíjban részesült. 2006-2008-ban a HAESF Senior Fellow ösztöndíjával a midwesti magyarok körében végzett kiterjedt terepmunkát. 2000-ben Jankó János-díjat kapott. A Nemzeti Kulturális Alap Népművészet Kollégiumának az elnöke.

1940. szeptember 10-én, amikor a magyar katonaság bevonult Bánffyhunyadra, történt egy magyarok által elkövetett gyilkosság: a román Munteanu ortodox esperest meglincselték. Az előzményhez hozzátartozik, hogy minden délben, amikor a református templomban harangoztak, ő azt harsogta, hogy Horthy hívja a disznókat ebédelni; a nagy román ünnepeken pedig a sétabotjával fenyegette a magyarokat, és azt kiabálta, hogy a magyar anyáknak a hasából is ki kell vágni a gyereket, hogy írmagja se maradjon a magyaroknak. A bevonuláskor is a Tigris fogadó helyiségében gyalázta a bevonuló magyar katonákat, amivel betelt a pohár és végeztek vele.

A bánffyhunyadi templom padlásán előkerült iratok

A borzalmas bosszú nem maradt el. Ahogy közeledett a front, üzent a havas: a román pap vére magyar pap vérét kívánja. Menekült ezért minden magyar lelkész, amikor jött a front. Csak kevés bátor ember volt, aki otthon mert maradni a hívei mellett. Ilyen előzmények után 40 településből 6-ban maradtak ott a református tiszteletesek közül. Ezek közül a székely származású id. Szabó Géza kispetri lelkészt egy helyi presbiterrel együtt iszonyatos kegyetlenséggel ölték meg, és a többi ott maradt lelkészt is súlyosan bántalmazták. Egeresen 16 magyart szörnyű módon végeztek ki. Amit a voluntárok rendfenntartásnak mondtak, az a magyarok szemszögéből a nők meggyalázását, ütlegeléseket, atrocitásokat, gyilkosságokat, a termény elhordását, az állatok elhajtását jelentette. Nyárszón is – ahol 1944-ben még több román család élt –, amikor a havasról lezúdult a románság rabolni, mellettük pedig a voluntárok, akkor a bibliai párhuzam szerinti élő valóságként felfestették a házak falára, hogy melyik a magyar, melyik a román ház, hogy tudják, hogy hova lehet bemenni fosztogatni.

Sokatmondóak az 1945 utáni ún. purifikálási, azaz átvilágítási jegyzőkönyvek is. Mindenre rákérdeztek. Vizsgálták, hogy volt-e levente valaki. Ott maradt, vagy elmenekült? Ha elmenekült, mit csinált? Minden lelkészt ezzel zaklattak. Bánffyhunyad egy kis szórvány-gyülekezetét Csucsán 1944-től folyamatosan terrorizálta a helyi románság, pedig a római katolikusokkal együtt is alig voltak hatvanan. Rettegésben tartva szinte naponként halállal fenyegették őket, így egy részük a vagyona hátrahagyásával menekült el a községből. A román atrocitások áldozatairól még a rendszerváltozás után is csak a magyar templomon belül lehetett megemlékezni, emléktáblát elhelyezni.

Örök Kalotaszeg

A mai kalotaszegi magyarság még az egykézésnél is összetettebb problémákkal szembesül. Nincs elegendő munkahely, nagy az elvándorlás és egyéb problémák is nehezítik a megmaradást ebben a közegben.

Dr. Balogh Balázsék nagyon fontosnak tartják a nemzeti tudat erősítését. Nyárszón is azt próbálták a helyiekkel elhitetni, hogy ők egy erős közösség. Ennek a tudata nagyon fontos, mert az a tapasztalat, hogy azokban a falvakban, ahol már az 1910-es felmérés szerint is 100 főre csökkent a lakosság, 50-60 éven belül megszűnt a magyarság létezni. A 100 fő egy lélektani határ, mert a házasodási kör ez alatt annyira beszűkül, hogy a település már nem életképes. De megpróbálnak úgy viselkedni, mint egy erős nagy falu.

Nagyon fontos a református lelkészek szerepe a helyi közösségek életében, mert azokon a településeken, amelyeken a tiszteletes valóban Istennek és a magyarságnak áldozza az erejét, ott lehetséges a megmaradás, ott nem a temetőknek kell megőrizni a kalotaszegiek szép emlékét.

P.A. ■

Karácsony Körösfőn

KARÁCSONYI KÁNTÁLÁS KALOTASZEGEN

Krisztus Urunknak áldott születésén,
Angyali verset mondjunk szent ünnepén.
Mely Betlehemnek mezejében régen szólott ekképpen:
Dicsőség magasságban az Istennek,
Békesség légyen a földön az embereknek.
És jóakarat mindenféle népnek és nemzetségnek.

***

Méltó nagy hálánkat adjuk az Istennek,
Hogy felhozta napját a mi örömünkre.
Felhozta napját, hogy mindenki lássa
Fényes ragyogását bámulva csodálja.
Nagy csoda az, ami Betlehemben történt:
A nagy Isten fia szűztől megszületék.
Örüljünk hát mi is, mint az ég királya,
S Jézus születése áldott éjszakája.
Mi is kövessük hát a bölcsek példáját,
Keressük fel Jézus szépséges országát.
Egy ilyen nap született Jézus Betlehembe',
Felkeresett minket tenger bűneinkbe'.

Örvendjünk hát ezen, hogy Ő megszületett,
Eltévedésünkben Istenhez vezetett,
Hogy míg gyarló testünk e földön vándorol,
A mennybe' vele fent lakást találhasson,
Hogy ameddig élnek ezen a világon,
Áldja meg az Isten, szívemből kívánom!

***

Örvendjen az egész világ,
Megnyílt a mennyei szép virág.
Megvirágzott csemetéje,
Mint mandula jó gyümölcse.
Senki a bűntől ne féljen,
A haláltól ne rettegjen,
Csak szép csendességben legyen.
Mennyországnak közepébe'
Arany szőnyeg leterítve.
Azon van egy rengő bölcső,
Abban fekszik a kis Jézus.
Jobb kezében aranyalma,
Bal kezébe aranyvessző.
Megzúditá a vesszőjét:
Zúg az erdő, cseng a mező.
Az angyalok összegyűltek,
Egy olvasmányt elolvastak,
Egy éneket el is fúttak.

DR. SZŰCS FERENCET POMÁZ DÍSZPOLGÁRÁVÁ VÁLASZTOTTÁK

Az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseire történt október 23-ai megemlékezés keretében Vicsi László polgármester és Kósa Anikó alpolgármester adta át gyülekezetünk korábbi lelkipásztorának, DR. SZŰCS FERENC emeritus professzornak a Pomáz Díszpolgára címet. Szeretettel gratulálunk, és Isten gazdag áldását kívánjuk a professzor úr életére, az Úrban végzett további szolgálataira, családjára.

EXHORTÁCIÓ

EXHORTÁCIÓ 2017. október 29.

Kiskátésaink az október 29-i istentiszteletünkön mutatkoztak be.

A KONFIRMANDUSOK NÉVSORA

Nagykátések:
1. Bíró Bence
2. Rományik Boglárka
3. Bíró Levente
4. Graur Roland
5. Kovács Gergő
6. Hankó András
7. Vincze Máté
8. Fetter Zsófia
9. Jutasi Balázs
10. Nagy Flóra
11. Belicza Attila
12. Suták Alexandra
13. Kálmán Lujza
14. Szilágyi Attila
15. Nyilas András
16. Hankó Balázs
17. Jakó Ádám
18. Jakó Dóra

Kiskátések:
1. Bartha Benedek
2. Börzsei Natasa
3. Gál Brigitta
4. Gál Dorottya
5. Görbe Márton (Csobánka)
6. Hordós Edina
7. Imre Gergely
8. Kis Barnabás
9. Kiss Zsófia (Csobánka)
10. Koczka Janka (Csobánka)
11. Kurucz Máthé
12. Malárik János
13. Metzger Lili
14. Nagy Délia
15. Neumark Dóra
16. Óváry Sarolta
17. Rixer Viktória (Csobánka)
18. Suhajda Lili
19. G. Szabó Gábor
20. G. Szabó István

A HITOKTATÁS RENDJE

Német Nemzetiségi Általános Iskola:
Kedd:
4. tanóra – 5. osztály
5. tanóra – 6. osztály
Péntek:
1. tanóra – 2. osztály
2. tanóra – 3. osztály
3. tanóra – 1. osztály
4. tanóra – 4. osztály

Mátyás Király Általános Iskola:
Kedd:
1. tanóra – 4. osztály
2. tanóra – 1. osztály
3. tanóra – 3. osztály
Csütörtök:
1. tanóra – 2. osztály
2. tanóra – 7. osztály
3. tanóra – 5. osztály
4. tanóra – 6. osztály
5. tanóra – 8. osztály

Sashegyi Sándor Általános Iskola, Gimnázium és Rendészeti Szakközépiskola:
Hétfő:
1. tanóra – 8. osztály
2. tanóra – 5. osztály
3. tanóra – 6. osztály
4. tanóra – 7. osztály
Szerda:
2. tanóra – 3. osztály
3. tanóra – 1. osztály
4. tanóra – 2. osztály
5. tanóra – 4. osztály

Szentendrei Barcsay Jenő Általános Iskola Csobánkai Tagiskolája
Hétfő: 5. tanóra – 1. osztály

Óvodai hitoktatás:
Borostyán óvoda Csobánka: **Hétfő 13.00**
Napsugár óvoda Pomáz: **Hétfő 16.00**
Mesevár óvoda Pomáz: **Kedd 15.30**
Hétszínvirág óvoda Pomáz: **Szerda 15.30; 16.00**

Református gyülekezeti ház Konfirmációi előkészítő:
Péntek:
16.00 kiskáté
17.00 nagykáté

KÖZÖTTÜNK SZOLGÁLNAK

NEMZEDÉKRŐL NEMZEDÉKRE...

Látogatóban Nagy Géza családjánál

***„Mert akinek van, annak adatik…"* (Márk 4,25). Jézus szavai két dolgot állítanak, melyek egymásból következnek. „Akinek van", az az Istentől van. Amink van, azt Istentől kaptuk: a képességünket, tehetségünket, az Istennel való kapcsolatunkat, a szeretetet – Isten áldásaiként birtokoljuk mindezt. De csak „annak adatik", aki ezeket az áldásokat tovább is adja, nem várva cserébe semmit, azaz szolgál velük. Felhasználja, átadja másoknak. Szülőként a következő generációnak. Minden nemzedék az előző nemzedéktől kap indítást az életre, és nem mindegy, hogy milyen lelki örökséget visznek tovább gyermekeink.**

A pomázi *NAGY GÉZA és családja* elkötelezett reformátusokként nagy gondot viselnek a következő nemzedékek lelki megalapozásáért és növekedéséért. Úgy tartják, a hitet bár nem lehet továbbadni, de Istent sem lehet „megtartani". És amit az ember ad, azt nem veszítheti el, csak azt veszítheti el, amit meg akar tartani.

A példaadás minden evangélizációnál jobban beszél. Mert akinek van hite, azon látszik, hogy nem hajtja ide-oda szél, annak van helyes Isten-ismerete, és Isten szemével látja önmagát is. „Akinek van", azaz akinek hite van, az egyre jobban megerősödik a hitében. Nem igyekszik beosztani, nem kuporgatja, hogy jusson betevő hit holnapra is, hanem mert „adatik", megszaporítja, megsokasítja.

Esküvői kép 1973-ból

A hit üzemanyaga pedig a szeretet. Mert a hit csak a szeretetben meggyökerezve és megalapozva engedi a szívbe Krisztust. Ez a szeretet hatja át a Nagy család ünnepeit és mindennapjait is, mint akik tudják, hogy a megtartott szeretet nem szeretet. A szeretetet csak adni lehet. Ahogy Jézus tette. Ez Karácsony lényege. Erről és életükről mesélnek a szülők: Géza és Irénke, és az ifjabb nemzedék: Attila és Erika.

Irénke:

– Mindketten Bács-Kiskun megyei faluból jöttünk, Géza Hajósról, én pedig a szomszéd településről, Császártöltésről. Szüleinket a Felvidékről, Léva környékéről telepítették oda 1947-ben lakosságcsere folytán. Géza szüleit Vámosladányból, az én szüleimet pedig Tergenyéről. Ezek református falvak voltak, ezért nemcsak azt volt nehéz elhordozniuk, hogy el kellett hagyniuk a szülőföldjüket, hanem mert színkatolikus közösségbe, kitelepített svábok helyére kerültek. Nagymamám élete végéig nem tudott belenyugodni, hogy kiszakították Felvidékről. Sokáig nem engedte a villanyt sem bevezettetni, mert mindig azt mondta, hogy hamarosan megyünk haza, vissza Felvidékre.

Géza:

– Mivel sok felvidéki református került oda, azért adtak egy-egy épületet imaháznak, de mindkét faluban ugyanaz a református lelkész szolgált. Elsőként *Selmeczi Árpád*, aki Ladányból kísérte el a kitelepített magyarokat, '59-től kezdve pedig *Szabó Gyula*, akit a fasori gyülekezetből helyeztek át büntetésből 56-os szerepvállalása miatt. Eleinte nagyon összetartottak a felvidékről származó emberek, de aztán – talán azért, mert soha sem tudták igazán megszokni a számukra idegen környezetet – fokozatosan szétszóródtak.

Irénke:

– Mi már itt születtünk, Géza 1947-ben – most októberben ünnepeltük 70. születésnapját –, én meg 1949-ben. Nekünk már könnyebb volt elfogadni ezt a helyzetet.

A szüleink 1952 óta a téeszben dolgoztak. Előtte magángazdálkodók voltak, és azt a földet művelték, amit az otthon elvett földjeikért cserébe kaptak, de amit aztán be kellett adni a téesznek. Nagyon sokat dolgoztak, nagyon kevés fizetésért, ezért azt mondták nekünk, gyerekeknek, hogy tanulnunk kell, hogy jobb sorunk legyen, mint nekik. A szülői tiszteletre neveltek bennünket, és annak elfogadására, hogy ők a lehető legjobbat akarják adni a számunkra. Ezért amikor a falunkban befejeztük az iskolát, én Kalocsára mentem gimnáziumba, Géza pedig fölkerült Pestre, és a 43-as Építőipari Vállalatnál lett ipari tanuló. Az iskola elvégzése után harminc éven keresztül ott is dolgozott, egészen 1989-ig.

Az én nagyapám a töltési gyülekezet gondnoka volt, és Géza apja is presbiterként szolgált. Volt, hogy a tiszteletes úr nem tudott kijönni, akkor nagyapám énekeltette a gyülekezetet és tartott egy rövid áhítatot. Az én szüleim elég korán meghaltak, de kicsi korunktól fogva jártunk velük templomba. A vasárnap csak az Úré volt. Mindenkinek megvolt a vasárnapi ruhája és a helye a templomban. Otthon közösen imádkoztunk, a szüleink minket is erre neveltek.

Erika:

– Imádságokat mi is tanultunk Nagymamától, már egészen kicsi gyermekkorunkban. Anyuval is este együtt imádkoztunk, bibliai történetekről beszélgettünk. Amikor

Konfirmáció Császártöltésen (Irénke jobbról a harmadik)

pedig lementünk Anyu szüleihez, esténként följött hozzánk Mama, és beszélgettünk. Így kaptuk meg tőlük az alapokat.

Irénke:

– Nagyon meghitt karácsonyaink voltak. Édesapám fenyőfát vágott az erdőben karácsonyfának, meg talpat faragott hozzá. Mi díszítettük a fát. Aranypapírba diót csomagoltunk, almát raktunk föl, meg házilag készített díszeket. Híre sem volt még a ma szokásos ajándékozásnak, én csak akkor találkoztam ezzel először, amikor fölkerültem Pestre. Gyertyát gyújtottunk, énekeltünk, imádkoztunk.

Attila:

– Ma is így ünnepeljük a karácsony szentestét, együtt az egész család. Délután elmegyünk a gyermekkarácsonyra. Gyerekkorunkban még mi is szerepeltünk a karácsonyi műsorokban,

Attila szereplése a karácsonyi műsorban

most pedig a mi gyerekeink lépnek fel. Utána Anyuéknál mindannyian összegyűlünk. Amikor hazajövünk a templomból, a gyerekek még nem kapják meg az ajándékaikat, türelemmel kell lenniük. Egy közös vacsorával ünneplünk. A gyerekek ilyenkor készülnek egy kis zenei műsorral, ezzel köszöntik a megszületett Úr Jézust. Karácsony első

Erika konfirmációs képe 1990-ből

napján pedig házastársunk szüleihez látogatunk, mi Pócsmegyerre, Erikáék pedig Csobánkára, és ott megyünk istentiszteletre is.

Irénke:

– Hittanra is jártunk. Tizennégy éves korunkban Szabó Gyulánál konfirmáltunk, én 1963-ban, Géza pedig két évvel korábban. Idén virágvasárnap lent voltunk Hajóson, mert a kitelepítés 70. évfordulója alkalmából mindenkit meghívtak, aki elköltözött a faluból. Ott volt kifüggesztve ez a régi konfirmációs kép, amin én is rajta vagyok. Sajnos mára eléggé szétszóródtak a felvidéki családok. Időnként rendeznek egy-egy ünnepséget, amelyre hazahívják a gyülekezetből

Attila és Emese Pócsmegyeren házasodtak össze

elszármazott testvéreket, akiket el tudnak érni. Így volt például 2000-ben Hajóson *Dr. Hegedűs Loránt* püspök úr is prédikálni. Ez a látogatás azért is marad számunkra különösen emlékezetes, mert az alkalomra küldött meghívón ugyanaz az ige volt feltüntetve, ami a családunk közös igéje, és amit a gyülekezeti Biblia átadása során is beírtunk a Bibliába: *„Érezzétek és lássátok meg, hogy jó az Úr! Boldog az az ember, aki őbenne bízik.”* (Zsolt 34,9)

Még a falunkban ismertük meg egymást Gézával, de már a középiskola után. Volt, hogy a lányok átmentek Hajósra, máskor a fiúk jöttek át Töltésre, és szórakozóhelyeken találkoztak egymással a fiatalok. Abban az időben Pestről jártak le zenészek, mint például a Bergendy Zenekar, és arra a zenére táncoltunk, amit játszottak.

Géza eleinte munkásszállón lakott, de nem akart ott maradni, ezért venni akart egy telket, hogy házat építsen. Olyan helyet keresett, ami közel esett Pesthez is, és a Felvidékhez is, a házához. Így találta meg Pomázt.

1973-ban kötöttünk házasságot, Szabó Gyula esketett minket. Császártöltésen tartottuk az esküvőt, de egy hét után végleg fölköltöztünk, és azóta Pomázon lakunk. Eleinte persze nem volt a ház teljesen befejezve, meg hozzá is lett építve, hiszen a Papáék (Géza szülei) is följöttek, sőt a szomszéd telken Gyula, Géza öccse épített házat.

Elkezdtünk járni a pomázi gyülekezetbe. Akkor már *Demeter József* tiszteletes úr nagyon beteg volt. *Regius Lajos* bácsi karolt fel bennünket, mint akiken látta, hogy újak vagyunk. Nagy szeretettel fogadtak, így nem volt nehéz beilleszkednünk az új közösségbe.

Én a Lenfonó és Szövőipari Vállalatnál dolgoztam a pénzügyön, Géza pedig továbbra is a 43-as Építőipari Vállalatnál. 1974-ben jött hozzánk Pomázra *Szűcs Ferenc* nagytiszteletű úr. ’75-ben született meg Attila, ’76-ban meg Erika. Egész kiskoruktól jártak velünk a templomba, műsorokban is szerepeltek. Attila 1988-ban, Erika 1990-ben konfirmált, mindketten *Pap Lászlónál.* Ő a rendszerváltozás kezdetén került a pomázi gyülekezetbe, pont abban az időben, amikor az emberek kezdtek visszaszivárogni a templomba. Nagyon határozott egyénisége ellenére nagyon szerette a gyülekezet, és elfogadta az ő egyenes, szókimondó stílusát.

Géza:

– Engem 1977-ben választottak meg presbiternek, és ciklusokon keresztül harminc évig szolgáltam a gyülekezetben presbiterként. Amikor 2007-ben betöltöttem a 60. évemet, már nem vállaltam további aktív presbiteri szolgálatot, de tiszteletbeli presbiternek választottak.

Én az építési munkákban tudtam segíteni. Az elmúlt évtizedekben szinte minden építkezésen, felújításon szolgáltam kétkezi munkával. Pap László idejében a templom tetejének jobb oldalát kellett javítani, aztán *Pap Lászlóné* Erzsike néni idejében volt a KIE-ház építése és 2001-ben a templom tetőzetének teljes cseréje. Akkor még sok munkásember volt a gyülekezetben, így összefogással, kétkezi munkával sok mindent magunk is meg tudtunk csinálni. Ilyen kétkezi összefogással épült fel a budakalászi templom is. 2006-ban *Nyilas Zoltán* tiszteletes úrékat már egy felújított parókiával várta a gyülekezet. A további felújításokat, a templomunk, parókia és épületeinek mai

Attila 1988-ban konfirmált

szépségét már esperes úr vezetésének köszönhetjük. 2010-ben a parókia tetőzete került sorra. Rákövetkező évben volt a templom belső felújítása, festése, ezt követően pedig a garázs tetőzetét csináltuk Attilával. Legutóbb idén augusztusban, a parókia megroggyant tetőzetének javítását végeztük el.

Irénke:

– Én pedig a templom és a gyülekezeti ház takarításában segítettem, a szeretetvendégségeknél szolgáltam az asztalok körül, és sütöttem, főztem, ha kellett. Miközben a szeretetvendégségre sütöm a süteményeket, mindig a 276. éneket: „Egyedüli reményem, Ó Isten, csak te vagy”, meg a 277. éneket: „Gondviselő jó Atyám vagy, Ó én édes Istenem” énekelem, ezek a mi kedves dicséreteink. Ezeket gyakran énekeltük otthon is.

Attila:

– 1988-ban 34-en konfirmáltunk. Mi

A kis Flóra keresztelője 2004-ben

voltunk Laci bácsi első konfirmációs csoportja. Utána mi is beépültünk a gyülekezetbe. Ahogy a szüleink is az ő szüleiktől vették át, mi is a szüleinktől vettük át mindazt, ami a református hitben járást meghatározza. Generációról generációra szállt át az Isten tisztelete, és ezt az utat, ezt a példát mutatjuk mi is a saját gyerekeinknek. Nekünk megadatott, hogy egy olyan élénk, eleven hitű ifjúsági körbe kerültünk, amely talán elérte az ötven főt is, bár nekem a középiskolás időszak kiesett. Szentendrére jártam a Petzeltbe, és ebben az időben nem jártam az ifibe. Aztán 1992-ben Pap Laci bácsinak a karácsonyi igehirdetése fordulópontot jelentett az életemben, felébresztette bennem a hitet, ami által kapcsolatba kerültem Jézussal. Innen kezdődött a hűség a hitben.

Festő szakmunkás voltam, majd az érettségi után nagybátyámnál, Gyula bácsinál festőként dolgoztam tizenöt évig. Az ifiben a Szedlák testvérek, Tibor és Miklós, Sipos Gergő meg én alkottunk egy kis baráti teamet.

Géza a tetőn

Ez a baráti kör és az egész ifi engem fölfelé húzott, és arra ösztönzött, hogy beiratkozzam egy budakalászi esti gimnáziumba. Aztán annyira belejöttem a tanulásba, hogy elvégeztem a magasépítő technikusit is, amire ki lehetett váltani az ács vállalkozóit. 2007 óta ácsként dolgozom.

Pócsmegyerről nősültem. Úgy gondolom, hogy elkötelezett reformátusként fontos számomra a család, a hit, a gyülekezet, így fontosnak tartottam azt is, hogy református legyen a feleségem. Az esti gimnáziumban megismerkedtem *Szénási Laci* bácsi fiával, *Andrással*, és kijártam hozzájuk Tótfalura. Így jött ez a szigeti kapcsolat. Andrással elmentem a megyeri meg a szigetmonostori ifibe, és itt ismerkedtem meg Emesével, akivel Isten összekötötte az életemet. Két lány gyermekünk született, akiket hitben nevelünk, és úgy látom, hogy fogékonyak is erre. Igyekszünk átadni mindazt, amit mi is a szüleinktől kaptunk. Ez a mi dolgunk, a többit pedig Isten kegyelmére bízzuk. Flóra a Szentendrei Református Gimnáziumba jár. Déliát sajnos nem vették fel, ő ide jár Pomázra.

Apu átadta a stafétabotot a presbiterségben is, mert engem 2010-ben választott meg a gyülekezet presbiterré. Akkor időközi választást kellett tartani valamiért, és engem is jelöltek.

„Légy hű mindhalálig, és néked adom az élet koronáját." (Jel 2,10) Ez az ige határozza meg a mindennapjainkat, és eszerint próbálunk élni. Hiszem, hogy egyszer mindenkit megszólít az Isten, de szükséges, hogy meghalljuk az Ő elhívását és kövessük Őt.

Erika:

– Engem Attila húzott magával a pomázi ifibe. Pap Laci bácsi felkarolta a gyerekeket, az ifjúságot. A konfirmáció után mi rögtön bent voltunk a nagy ifiben, ami akkorra már kialakult. Aztán én Pestre kerültem iskolába, majd Budakalászon dolgoztam. Itt ismerkedtem meg a párommal, Zolival. Összeházasodtunk, és három fiúnk született. Zoli elfogadta az én református hitemet, és támogatja a gyerekek hitben való nevelését. A három fiú közül Balázs és Levente szintén a Szentendrei Református Gimnáziumba járnak. Én akkor kerültem vissza megint szorosan a hithez, amikor második gyermekünk, Levi keresztelője volt. Azóta is nyitott szívvel hallgatom az igehirdetéseket vasárnapról-vasárnapra.

Ma már a legifjabb nemzedék szerepel a gyermekkarácsonyi műsorban

Legkisebbik fiunkat, András is Nyilas Zoltán keresztelte.

Irénke:

– Az unokák nagyon szeretnek menni a nyári hittantáborokba. Mindig kipihenve, új ismeretekkel jönnek haza, olyan aranyosak, látszik rajtuk a változás, amit az Úr végez el a szívükben. Hiszem, hogy egyszer majd, amikor Jézus az ajtó előtt áll és zörget, ajtót nyitnak neki, és megszületik bennük az a szeretet, amely által engedelmesen követik Őt egész életükben. És ha majd nekik is gyerekeik lesznek, ugyanígy tanítják meg őket is Isten szeretetére, átadva nekik mindent, amit a szüleiktől és tőlünk tanultak.

Puskás Attila ■

A Nagy család

SEBESTÉNY-JÁGER ORSOLYA

DECEMBERI ÉGBOLT

Lám, elmúlt megint, miről hittük múlhatatlan –
akár csöndes mosoly a száj szögletén,
mint birsalmák magánya a megözvegyült ágon,
mikor száradó levelek közt téblábol a fény.

Még felsajdul fölöttünk a decemberi égbolt,
bőrünket kócos szél szántja a platánfák alatt.
Este gyertyát gyújtunk, a vállunk összeér.
Szeretni tanulunk – még lehet, még szabad.

KRISZTUS SZOBOR

Kifosztva a város egyik peremén
a szoborra némán hullt alá a fény.
San Diego szíve egyre lüktetett,
és messzire sodródott a négy vásott gyerek.
Kezükben a kő sápadt nyomot hagyott,
sajgót, sikoltót, rettentően nagyot.

Állt a Krisztus szobor csonkán, csöndesen.
Ő mégis úgy akarta – a végszó más legyen.
S a szobor alá később e mondat íratott:
Én karok nélkül állok. Ti vagytok a karok.

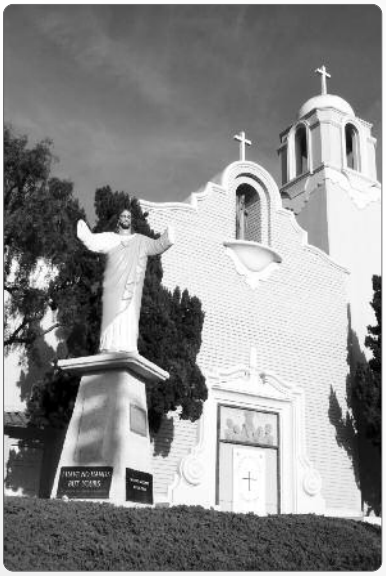

ZÁKEUS

Nem azért másztam ama fára,
hogy nagyobb legyek a többinél,
de láttam így a Tisztát, az Egyszerit,
s látnom kell Őt újból,
látnom kell Őt megint.

Köszönöm azt a fát Uram.

Nem azért kúsztam ágaira,
hogy nagyobb legyek a többinél,
de meg kell tenned az első lépést,
hogy Általa jobb, hogy ember legyél.

RÉGI HISTÓRIÁK

TÖRTÉNELMI JEGYZŐKÖNYV
Szánthó Ödön lelkipásztor feljegyzései

1865

Tárgy: A kisebbik harang csináltatása, s a kegyes adakozók neveik.

Midőn egyházunk eképpen a normális állapotba visszajutott volna, s midőn én már elfoglalám lelkipásztori hivatalomat, a múlt 1864 év december 10-én a harangozó egyszer csak emez éppen nem óhajtott szavakkal kopogtat és köszön be hozzám: „a kisebb harang elhasadt, s teljesen alkalmatlan a további használatra!" Rögtön felmentem a toronyba, és fájdalommal győződtem meg az állítás valódiságáról.

Megvallom, hogy midőn ezen eset tudomásomra jutott, ezt, ha nem is csapásnak, de bizonyára véletlen nem várt költségnek és rossz jelnek tartám. Mert igaz ugyan, hogy a keresztyéni buzgalom és áldozatkészség sokat kipótol és fedez: de oly nagy és óriási volt egyházi szükségeink szomja, hogy csak is a buzgalom egész egyetemével vélém ezen szükségeket kipótolhatóknak, nem pedig az erő megoszlása által. Jóllehet a kisded, csinos ízlésű templom rendben volt, de a többi egyházi épületek elhanyagolt állapotban. Képzelj kegyes olvasó! egy bús arcú paplakot, amelyen a derűnek alig van valami nyoma, és egy oly iskolát, melynek önálló udvara nincs, a héber templom – és egy héber kereskedővel tartván egy udvart, amellett a tanterem a lehető legszűkebb – és ha ezt képzele, előtted áll a pomázi egyház 1865 febr. 24-én midőn e sorokat írni kezdtem. Ezeket meggondolva tehát még talán calamitásnak (szerencsétlenségnek – *a szerk.*) is nevezhetem a harang elhasadását, ide értvén még a nagyon is korlátolt pénzviszonyokat, melyben akkor élénk, bor kevés teremvén, amellett olcsón kelt, ami pedig itt fő jövedelmi forrás. –

Másnap tehát ezen esemény után tek. Wattay Gyula főgondnok úrral egyetértve presbyteri gyűlést hirdeténk e tárgyban intézkedendők. A tagok egész lelkesedéssel áthatva lévén az ügy szentségétől, mind megjelentek. Önkéntes adakozási ív nyitása határoztatott e gyűlés tagjaitól egy új harang költségei fedezésére. Voltak ugyan olyanok, kik ezt hallva eképp szólának Nehémiással a súlyos pénzviszonyokra célozva: „vajjon mit mívelnének azon nyomorultak, vajjon elvégezhetnék-e most azon munkát most?" De hála az égnek! Nem ezen kislelkű elíjesztő beszédre, hanem Dávid eme bátorító szavaira figyelmezett a mi kisded gyülekezetünk tanácsa: „légy bátor és erős, és kezdj hozzá, semmit ne félj, ne rettegj, mert az Úr karja ott leszen!" Kibocsátónk tehát az önkéntes adakozási ívet és a kegyelem Istene megáldá bátorságunkat, mert alig két nap alatt 133 ft 37 f gyűlt egybe e kegyes célra, úgy hogy 152 fontnyi harangunk helyett veheténk 13 ft 23 f toldalékkal 218 fontnyit a legújabb szerkezet szerint vaskoronával ellátva, ami maga 35 forintba került.

Az új harangon emez irat áll: a pomázi reform. anyaegyház buzgó hívei készíttették önkéntesen összeadott filléreikből az Úr dicsőségére. Öntötte Walser Ferencz 1865.-

Az ó harang fontja bevétetett 70 xéra osztr. érzbe – az újnak fontja pedig adatott 1 frtért szinte oszt. érzbe.

A kegyes adakozók neveit a tiszteletes kegyelet szempontjából a hálás utókor emlékezetére íme feljegyzem: (Itt 72 név következik a megajánlott összeg megjelölésével.)

Még ugyancsak ezen évben, s ugyancsak az itt jelzett adakozási ívvel kapcsolatban, kéregettünk az iskola számára szükséges „Természetrajzi ábrák" megvétele céljából: melyre is 12 frt 12 kr gyűlvén be önkéntesen, megvettük az említett könyv Emlősök, madarak, hüllők és halak osztályát.

1866-ik év

Tárgy: A lelkészlak igazítás, és iskola vétel

Mint már az előbbeni évről jegyzeteimben jeleztem, a lelkészlak oly elhagyatott állapotban volt, miszerint nem hiszem, hogy hozzá hasonló lett volna a két protestáns egy-

házak valamelyikébe. Mert az még csak tűrhető lett volna, hogy a két külső szoba padozatlan, és a lehető legkisebb, s mellette szimpla ablakokkal ellátott volt, de a legcsekélyebb eső alkalmával is mindenfelé csurgott a tető, bár a félszázados moha nagyszerűen segíthetett a zsindelynek az idő elleni küzdelemben. A szobaajtók is mind a legrosszabb összetákolt állapotban valának.

A lelkészlak ezen siralmas állapotát belátva a t. egyháztanács, már a múlt év nyár utófelében hozzáfogott a gyökeres preparáláshoz, amennyiben bevégeztette a zsindelyezést. A fent jelzett évben pedig a többi, t.i. padlózás, új ajtók, új ablakok csináltatását, feltevését, s a konyhának átalakítását. Képzelheted t. utódom, hogy a két nyáron történt gyökeres javítás alkalmával mennyit kellett hurcolkodnom egyik szobából a másikba! S mennyi kellemetlen alkalmatlanságot ki kellett állnom, de meg kellett történni, az egyház emelkedéséért, te éretted és itteni önjavamért, ámbár ez hosszú ideig tartó nehezen lesz, miután szülőföldem Bugyi nagymérvben lelkesülve van, hogy mihelyt a körülmények engedik hazaviend lelkészül. Jöjjön minek jönni kell!!!

A lelkészlak összes igazítási költsége 353 fr 77 kr. mint a kiadási jegyzőkönyv mutatja. Kivetés ennek fedezésére nem történt, mert az egyháznak volt erre szánt, már régebben összerakott pénzkészlete kötvényekben. Ezen felül t. Jordán úr conferált egy nagy szekér mésszel, s néhányan a szükséges homokot behordatták, s a hívek pedig a mellékmunkákat végezték.

Ugyancsak előbbeni évről jegyzeteimben azt is jeleztem, hogy milyen volt iskolánk állapota is. Az úgy nem maradhatott. Ugyanezért régi iskolánkat, mely a lelkészlaktól keletre 3-ik ház, eladtuk 650 forintért Pápai Sándor pintérmesternek, s vettünk egy másikat a túlsó utcán t. Mares úr átellenében 1080 forintért, mely mind tanítói lakhelynek, mind iskolai helyiségnek elegendő. Azonban ennek árában tartozunk, de ezen tartozásunkat kétszeresen meghaladja pénzkészletünk.

Viszonyaim a gyülekezetnek csaknem egész egyetemével mindeddig a legjobbak. Azonban az úri rendből egypárral múló összeütközésem volt a legközelebbi követválasztás miatt. Neveiket elhallgatom, valamint kellemetlenségeimet is, és csakis azt jegyzem meg, hogy személyes szelíd, a dolgot nem feszítő, de minden alkalommal a kiegyenlítést óhajtó véralkatom s magamviselésénél fogva az ügy máris a kiegyezés küszöbén van. Jelszavam: az egyház java, előhaladása minden előtt! Ez pedig csak úgy eshetik meg, ha egy tagját sem veszítjük el a közügy teréről. Ugyanezen évben kaptam t. Mares M. úrtól egy parlag szőlőt a Kőhegyen. Köszönet érte! Majd szőlővé teszem!! –

(Folytatjuk)

Könczöl Dánielné ■

„Látod, ha nem akartál volna Calvin lenni, a mi egyházunkban már bíboros lehetnél, és nem kellene így élned.” „Lehetséges – válaszoltam neki –, de én bizony Calvin akartam lenni!”

Kedves testvérek! Az „Áldás, Békesség!” újságunk Könyvajánló rovatában ezúttal is egy olyan könyvet szeretnék figyelmetekbe ajánlani, amely a Reformáció 500 éves évfordulójához kapcsolódik. A reformáció napjára, október 31-ére jelent meg, ám olyan hamar elfogyott, hogy egyelőre mi sem kaphattunk belőle, de megrendeltük, és rövidesen kapható lesz iratterjesztésünkben.

Ez a nagy érdeklődéssel várt könyv **Tóth-Máthé Miklós** új műve, melynek címe: *Számadással Istennek tartozom – Regény Kálvin Jánosról.* Ez évben, a Reformáció évében született meg ez a regény. *Dr. Fekete Károly* püspök úr ajánló soraiban megemlíti, hogy a magyar Kálvin-irodalom eddig főként tudományos műveket inspirált, ezért a szerző Kálvin regénye reformációs ajándék számunkra, mely a szépirodalom formanyelvén írott első olyan magyar mű, mely Kálvin küzdelmes, hitvalló, de mélyen emberi életéről szól. Az író ugyanúgy a genfi reformátor emberi arcélét domborítja ki, mint ahogyan ezt már a magyar reformátorok *(Méliusz Juhász Péter, Károli Gáspár, Szenci Molnár Albert)* esetében előzőleg is megtette, küldetéses indíttatással, a róluk szóló mesterien megalkotott regényeiben, drámáiban.

A szerző saját vallomása szerint tudata mélyén valahol benne volt, hogy ezzel a munkájával úttörő, hiszen az elmúlt 450 évben nem jelent meg regény Kálvinról. Az már önmagában is „istenkísértés”, ha az író egy jelentős történelmi alakot próbál megjeleníteni, hát még ha Kálvin életéről van szó, akiről rengeteg rágalom, hamis állítás és rosszindulatú megközelítés él, ezért Tóth-Máthé Miklós maga kívánt utánajárni az igazságnak.

Aki elolvassa a regényt, a végére megtudja, miért válhatott Kálvin rigorózussá, szigorúvá, de cáfolja, hogy a reformátor mindig száraz, humortalan, beteges és aszkéta típusú ember lett volna. Luther Mártonról nagyon sokan írtak, hiszen ő kedves, szenvedélyes, barátságos figura volt, Kálvin pedig valójában is olyan, mint a regény címe: „Számadással Istennek tartozom”. Kálvin ugyanis egész életében igazán csak Istennel állt kapcsolatban, Vele beszélte meg a dolgait. Az Isten ítéletére volt kíváncsi és sokkal kevésbé az emberekére. Talán ezért is sikerülhetett az a hatalmas tett, hogy Genfből reformációs várost alkotott. Sokszor felrótták neki azt is, hogy megszállottan keresi a rendet, a törvényeket, de ő egyértelművé tette, hogy számára a Biblia az elsődleges törvénykönyv.

A regény szerzője nemcsak író, hanem színész is. Tóth-Máthé Miklós azt mondja, nagyban segítségére volt színészi volta a regény megalkotásában, hiszen az írás közben belebújt Kálvin bőrébe, hónapokig „vele élt”. Megpróbált Kálvin fejével gondolkodni, meglátásait megérteni, a terveit megindokolni. Mindeközben tudatosítani akarta az olvasókban, hogy Kálvin is ember volt, nem lehet őt piedesztálra emelni. Számos rossz regény született már abból a törekvésből, hogy jelentős személyiségeket szoborrá próbáltak formálni. Kálvinnak is voltak érzelmei, nem hordott álarcot, de annyira az elvégzendő feladataira koncentrált, hogy ez néha behatárolta a személyiségét. Ilyenkor az író nehéz feladat előtt áll, mert meg kell mutatni az emberi arcot: a szerelmes, a hibát vétő, a gyengélkedő vagy éppen a kedves Kálvint.

Szólni kell Kálvin feleségéről, *Idelette de Bure*-ról, akinek személyében Kálvin nem akármilyen segítőtársat kapott. Idelette holland származású asszony volt, aki Strasbourgba menekült, és ott ismerkedett meg Kálvinnal a gyülekezetben. Házasságukat *William Farel* áldotta meg 1540 augusztusában. Alig kilenc év adatott nekik együtt. Sajnos a kisfiukat is elveszítették háromhetesen bölcsőhalálban. Kálvin János és felesége egész életükben missziót teljesítettek: a férfinak a teológia, az asszonynak az idősekkel, elesettekkel, árvákkal való törődés volt a küldetése.

Az író bevallása szerint a regény legnehezebb része *Szervét Mihály* ügye volt, akit antitrinitárius tanai miatt 1553-ban elevenen megégettek Genfben. Már a Méliusz-regényében *(Isten trombitája)* is írt erről, de úgy, hogy egyik sem lett a másik fölé emelve. Ugyanez jelenik meg a Kálvin-regényben is, aminek további különlegessége, hogy Szervét máglyahalála előtt lezajlik a két férfi között egy igazán fontos párbeszéd. Az biztos, hogy Kálvin teremtett nyugalmat és békét Genfben. Úgy ment el, hogy reformációs köztársasággá tette a kantont.

Tóth-Máthé Miklós: Számadással Istennek tartozom – Regény Kálvin Jánosról – Tiszántúli Református Egyházkerület, Debrecen, 2017

Hamar Jánosné Enikő ■

Servetet bilinccsel a kezén kísérte be egy foglár. A velem szemközt lévő székre ültette le a foglyot. Servet rám nézett, majd fejével őrzője felé intett.

– Foglár úr – vettem a néma jelbeszédet –, megkérhetném, hogy hagyjon magunkra bennünket?

– Csak saját felelősségére, prédikátor úr, és nem hosszú időre.

– Rendben van – egyeztem bele, mire a foglár sapkájához emelve kezét, eltávozott.

– Neked még tisztelgett is – szólalt meg Servet –, de hát ez így van rendjén. Most már nagy különbség van kettőnk között. Meglepődtél azon, hogy találkozni akartam veled?

– Bevallom, igen. Ha netán az késztetett erre, hogy nekem esetleg lehetőségem lenne…

– Ne folytasd – szólt közbe Servet –, csak halálraítélt vagyok, de naiv nem. Eszembe sem jutott, hogy éppen téged kérjelek erre. Ha még tudnál, sem segíthetnél. Azt veszélyeztetnéd, amit már sikerült itt elérned Genfben.

– Ez igaz. Akkor mégis mi volt a célod ezzel a találkozással?

– Először is, Jean Calvin, bocsánatot kérni mindazért, amit ellened elkövettem. Nem csupán a leveleimben előforduló sűrű szitkozódásaimért, az Institutiód összefirkált, rajzolt példányáért, de még azokért a gondolataimért is, melyekben a vesztedet kívántam.

– Ezt megtetted a tárgyaláson is. Nem gondolatban, de nagyon is valóságosan. Még nyomorúságos vagyonomat is követelted.

– Az más – mondta Servet –, ott én védekezésre kényszerültem. És ha az ember az életét akarja menteni, megpróbálkozik mindennel. Ezt azért tudomásul kell venned utólag is.

– Jól van, ettől akkor eltekinthetünk. De én azért ezt is megbocsátom neked, és mindazt, amiért előzőleg is erre kértél. Viszonzásul én is kérem a bocsánatodat, mert a leveleidet kiadtam a kezemből, de főleg azért, hogy sokszor én is gyűlölködő szívvel voltam irántad. De értsd meg, hogy a reformációt láttam veszélyeztetve romboló nézeteidtől. Mit gondolsz, miért akartam már fiatalon is találkozni veled Párizsban?Mert szerettem volna kiűzni belőled eretnek elképzeléseidet!

– Nem tudtad volna, Jean Calvin, akkor már elköteleztem magam mindannak, amiért holnap megégetnek.

– Nem történne meg – emeltem fel a hangomat –, ha te legalább a legförtelmesebb víziódat, a Szentháromság tagadását visszavonod!

– Tudom – mondta Servet –, és azt is, hogy ezt még most is megtehetném. Csupán oda kellene csúszni elébük, és minden tanomat visszavonni. Megtehetném, de éppen magam előtt válnék árulóvá, megtagadva mindazt, amit hiszek és vallok. Ami bennem formálódott igazsággá, mert volt merszem továbbgondolni a megcsontosodott dogmákat.

– Volt merszed, ez igaz, de biztos vagy abban, hogy ezt helyesen tetted?!

– Látod, Jean Calvin, ez az, amiért még szembe akartam nézni veled. Az egyetlennel, aki legalább úgy ragaszkodik a maga igazságához, mint én az enyémhez. Állhatatosan mind a ketten, de ehhez már semmi köze a földi ítélkezőknek. Csak a legfőbb bírónak, Istennek, aki már tudja mindkettőnk igazságát. Beleegyezel abba, hogy hozzá fellebbezzünk?

– Beleegyezem – hajtottam meg a fejem –, és reménység szerint azt kívánom, hogy találkozzunk majd azon a mennyei tárgyaláson.

– Ezt vártam tőled, Jean Calvin – mondta Servet –, és én holnap minden bizonnyal előremegyek. Ne siesd el, mikor jössz utánam, odaát már úgysincs határidő!

A foglár jött be, és közölte, hogy a foglyot vissza kell vinnie a zárkájába.

– Tegye a dolgát – mondtam, mire Servet felállt, bilincses kezét emelve ujjával felfelé mutatott.

– Folytatjuk – nézett rám elszántan –, de addig is őrizzen meg téged az egyedül való Isten!

– Folytatjuk – álltam fel én is –, neked pedig irgalmazzon a Szentháromság Úristen!

Servet halványan elmosolyodott, majd odament a várakozó foglárhoz, és kimentek az ajtón. ■

ZENDÜLJ LELKEM ÉNEKSZÓVAL

Jótékonysági hangverseny a pomázi református templomban 2017. november 18.

Az ez évben megrendezett jótékonysági hangverseny kezdetén Nyilas Zoltán esperes úr, lelkipásztorunk egy rövid igeszakasszal köszöntötte a résztvevőket: *„És mondván bétölt az idő, és elkövetkezett az Istennek országa: térjetek meg és higyjetek az evangéliumban.”* (Márk 1:14-15)

A római katolikus Szent Cecília kórus

Az Ige hirdetése és a megtérésre buzdítás történhet élőszóval és énekszóval is, így kapcsolódott össze ez az alkalom a fellépő kórusok szolgálatával. A perselyben elhelyezett adomány ez alkalommal a csobánkai lelkészlakás építését támogatta.

Örömmel fogadtuk a pomázi Szent Cecília Kórus szolgálatát *Silacher Miklós* vezényletével. Bach Istent dicsérő énekművével a reformáció 500. évfordulóját köszöntötték. Ezt egy katolikus népi ének feldolgozása követte: „Édes Jézus, néked élek”, majd a „3. Zsoltár” többszólamú feldolgozással fejezték be éneklésüket. Római katolikus testvéreink szolgálatukkal tanúságot tettek arról, hogy ők is nyitottak az ökumené megerősítésére, hiszen a cél Isten dicsérete, legyen az bármely valláshoz tartozó ember. Ne azt nézzük, ami elválaszt, hanem ami összeköt!

A Békásmegyeri Református Énekkar ismert református énekek feldolgozásával szolgált. *Mánfainé Virág Mária* vezénylésével az „Erős vár a mi Istenünk”, „Istennek tetszened úgy lehet” zongora-kíséretes ének és az „Amint vagyok, sok bűn alatt” több szólamra írt változatát adták elő.

Lassan a fiatalok is bekapcsolódnak kórusunk életébe. *Érfalvi Dóra* és *Dávid* zongorajátékukkal színesítették a hangversenyt, Haydn, a bécsi klasszicizmus első nagy mestere által komponált művel, melynek címe: „Ochsen-Menuet”.

A Budakalászi Kórus *Méhes Imre* zeneiskolai tanár úr vezényletével rendszeres szereplője kórusunk által rendezett előadásainak. Ez alkalommal latinul adták elő az énekeket. Bach korál és Kodály művek szerepeltek repertoárjukon. Mivel manapság „kevesen beszéljük a latin nyelvet”, rövid ismertetőt kaptunk az énekek tartalmáról.

Utoljára kórusunk, a Psalmus kórus szolgált. Három kórus vezetővel is „büszkélkedhetünk”: *Blaskóné Tímár Eszter* (Eszter), *Kiss Árpádné* (Piri) és *Csiszár Krisztina* (Kriszta). Mindhárman részt vettek a művek betanításában: „Zendülj, lelkem énekszóval” (Érfalvi Dávid zongorakíséretével), Gárdonyi Zoltán: „Szívemnek kősziklája Te vagy” és Berkesi Sándor: „Én nem tudom, mért szeretett úgy minket”.

A református Psalmus kórus

A záró közös mű I. Watts J. Hatton dallamával: „Úr lesz a Jézus mindenütt”. Most is csodásan hangzott az egész Istenházát betöltő énekszolgálat, majd az ima, mellyel megköszöntük a Mindenhatónak ezt a szép délutánt.

Ezután szeretetvendégségre invitáltuk a résztvevőket, ahol barátságos beszélgetéssel fejeződött be a találkozó. 126 ezer forint és némi apró gyűlt össze a perselyben, melyet szeretettel átadtunk csobánkai testvéreinknek, hogy ezzel is segítsük a lelkészlakás építését. Ha Isten segítségével megvalósul, akkor a mindenkori beosztott lelkipásztor lakhatása és nyugodt készülése az Ige hirdetésére és egyéb szolgálataira biztosítottá válik gyülekezeteink lelki épülésére, növekedésére.

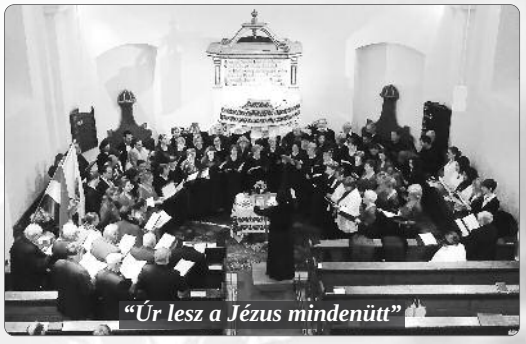
“Úr lesz a Jézus mindenütt”

Andrási Jánosné Marika ■

Nehéz igeversek ezek, oly annyira nehezek, hogy amikor elolvastam, akkor az első gondolatom ez volt: „Drága Istenem – erről én nem tudok szólni. Nem lehetne valami más?” Isten azonban nem hagyott nyugodni, ezért egy csöndes reggelen újra végigolvastam az egész Galáta levelet, hogy világosan értsem: miről is van itt szó, miért is átkozódik ez a derék ember, Pál apostol.

Hamarosan ez is kiderül, mindenekelőtt azonban vegyük kicsit nagyító alá a Galatákhoz írott levelet. Tudjuk-e miért különleges – többek között – az Újszövetségben ez a levél? Pál apostol 13 levelet írt, ezekből többet személyeknek, mint Timóteusnak, vagy Titusznak, többet gyülekezetekhez – például a Thesszalonika, Filippi, Efezus, vagy a Kolossé városában élőknek –, azonban a Galatákhoz szóló levél az egyetlen olyan levele, amelyet nem személyhez, nem városhoz, hanem egy területen élő közösségnek, egy tartománynak írt.

Ha most egy kicsit jobban belegondolunk, mit is keres az ókori Kis-Ázsiában Galáta? Mit keresnek ott a gallok? Hiszen a gallok a mai Franciaország, Belgium, Svájc és Észak-Olaszország területén éltek. Akik látták az Asterix-Obelix filmeket, azok most biztos maguk előtt látják Dépardieu óriási hasát, és emlékeznek erejére, amivel annyi embert ártalmatlanná tett. Igen, a gallokról azt is lehet tudni, hogy a Krisztus előtti századokban végigportyázták egész Európát, és még azon túl Kis-Ázsiát is, eljutottak a mai Törökország területéig is, azután le is telepedtek, keveredtek Kis-Ázsia területén is az ott élőkkel, mint például a frígekkel, likaóniaiakkal. Ezt a tartományt nevezték Galáciának, vagy Galatának. Ehhez a közösséghez szólt Pál apostol levele. Galáciáról még azt is tudjuk, hogy egykor szintén a hatalmas Római Birodalom fennhatósága alá tartozott, és az a mindenki által beszélt közös nyelv itt is a görög volt.

Amikor Pál először járt a kis-ázsiai Galácia területén, akkor sok pogány embert megnyert Krisztusnak. (Ebben az időben pogánynak, vagyis gójnak neveztek minden, nem zsidó vallású embert.) Pál apostol lelkesen, fáradhatatlanul vitte a jó hírt szerte a világban, pedig még nem volt a kezében írott evangélium, mivel az evangéliumok – mind a négy – jó pár évtizeddel később lettek lejegyezve. Pált az az elementáris lendület hajtotta, az a csodálatos és mindent megváltoztató erő – mely Jézus személyében adatott számára, amikor Vele találkozott a damaszkuszi úton. Ez a találkozás az egész életét megváltoztatta. Őt használta fel Isten, hogy hallhassanak Jézusról mások is.

Egyre többen csodálkoztak rá arra a titokra, hogy emberi testben eljött közénk az Isten. Eljött a Megváltó. Egy egyszerű mezítlábas ácsmesterben, egy tanítóban Isten megmutatta önmagát. Voltak, akik akkor is csak legyintettek erre, és másfele mentek, de sokan voltak akkor is, akik örömmel fogadták ezt a jó hírt. Miért? Mert ez azt is jelentette számukra, hogy az életük nem értelmetlen, nem céltalan. Azt jelentette, hogy van helye az életükben az örömnek, a szeretetnek, a békességnek. Van remény! Van értelme szeretni, jót tenni, alkotni és vállalni a küzdelmeket, nehézségeket is. Jézusért, Istenért van értelme. Azt jelentette számukra, hogy a célt tévesztett, hit nélküli életet ha meggyűlöli, megbánja az ember, ha megüresíti a szívét annyira, hogy ott helye legyen a közénk érkezett Isten Fiának, akkor lehet az Úrnak szolgálva szabadon élni.

Mert Isten boldogságra, szabadságra teremtette az embert. Csak mi valahol útközben jól elrontottuk a dolgot. Célt tévesztett, üres és sok felesleges, önös érdeket szolgáló sallanggal lett tele az életünk. Milyen jó, hogy Isten nem hagyta itt félbe a történetet: és igazi mentőkötelet, mentő kart nyújtott ki felénk Jézus személyében.

Így van ez ma is, így van ez itt is, mivelünk is. Mert bizony nagyon is igaz, hogy csak a színfalak változnak – az ember ott legbelül ugyanaz marad. De ugyanaz az Isten is, az emberre váró, az embert kereső, az embert szeretni akaró Isten is. Hadd kérdezzem meg itt azt is csendesen: tényleg belegondoltunk-e már valóságosan, hogy mi is életünk értelme? Igazi rendeltetése? Hogy miért születtünk erre a földre? Mi is van igazán ránk bízva? Nemcsak tartalmat, nemcsak célt, de békességet is kapunk, ha Jézushoz fordulunk segítségért.

Azonban térjünk most vissza igeszakaszunkhoz és nézzük meg, mi is váltotta ki Pál apostol nagynagy felháborodását, sőt mondjuk ki bátran: haragját? Én szinte látom őt magam előtt, ahogy öles léptekkel jár-kel, és mérhetetlen szenvedéllyel diktálja le levelét, melyet írnoka pergamen papyrusra, fenyőkoromból és ragasztóból készült tintával le is jegyez. *„Ha valaki más evangéliumot hirdet nektek azonkívül, amelyet elfogadtatok átkozott legyen!”* (Gal 1,9) Bizony nagyon kemény szavak ezek.

Még az Úr Jézusról is csak egyetlen történet van úgy feljegyezve, hogy megátkozott valamit – egy kis fügefát –, mely nem hozott gyümölcsöt. Ehhez tudnunk kell, hogy Izraelben egész évben teremtek szinte a fügék, és amelyik fának csak dús levele volt, de rendeltetésének megfelelően gyümölcse nem, az semmirekellő és haszontalan volt. Az a fácska olyan, mint a magát külsőleg hívőnek mutató ember, aki talán még keresztet hord a nyakában, de tudatosan visszautasítja a Lélek gyümölcsét, melyről szintén e levélben olvashatunk: *„szeretet, öröm, békesség, türelem, szívesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás”* (Gal 5,22).

Pál apostolt azért töltötte el e szent harag, mert világosan látta, hogy az örömhír, a Jézusban kapott szabadság örömhíre forog kockán. Tudjátok olyan ez, mint amikor valaki élő hitre jut, és ettől a szívét nagy öröm és boldogság önti el. Azután jönnek a hétköznapok, és sokan azt mondják, hogy nincs is ilyen, hogy ez is csak egy elmélet, csak pszichésen elképzelt dolog. Vagy hogy ő ugyanolyan, mint eddig volt, hogy ugyanúgy fog vétkezni ezután is. Hogy a múltat nem lehet megváltoztatni. Vagy ha valaki tiszta, örömteli módon hinni kezd, és ekkor feltételekről hall. Olyan dolgokról, elvárásokról, melyek feltételt szabnak annak, hogy mikor leszünk jó keresztyének, például, ha minden este ötször mondjuk el az Úri imádságot, vagy három bukfencet vetünk minden kedd délután.

Isten azt akarja, hogy teljes szívünkkel megértsük és elfogadjuk: aki igent mond Őneki, azt Ő megtartja és megmenti, az új élet, új teremtés. Isten nem is engedi el többet öleléséből. Aki felébredt a lelki halálból, az arra csodálkozhat rá először, hogy Isten gyermeke lett, és nem szabályok betartása miatt lesz jó keresztyén, hanem a dolgok emberi oldalát tekintve azért, mert telve lesz a szíve Isten felé hálával, másrészt pedig azért, mert Isten Szent Lelke által csiszolgatja, terelgeti és megtartja őt ezután. Nem kell már gyötörni magunkat. Nem kell mindenféle elvárásnak megfelelnünk. Nem kell mások véleményét Isten véleménye elé helyeznünk, és ha valamit elrontottunk, akkor nem kell azt gondolnunk, hogy mindennek vége.

Galáciában olyan emberek is éltek, akik

azzal zavarták meg a hívőket, hogy feltételeket szabtak és helyeztek Isten akarata elé: Csak akkor lehetsz jó keresztény, ha az ószövetségi törvényeket is megtartod. Akkor vagy igazán keresztyén, ha betartod a törvényeket, azt például, hogy mit eszel, mert bizonyos ételeket, mint például disznóhúst, nem szabad fogyasztani. Akkor leszel jó Isten szemében, ha betartod, hogy hány lépést teszel meg szombaton, ne túl sokat, csak amennyit a mózesi törvények előírnak, és csak úgy felelsz meg az elvárásoknak, ha betartod a körülmetélkedés törvényét. Ezen háborodott fel annyira Pál. Ezért ír több levelében is arról, hogy Jézus követése igazi szabadságot ad, és mentesít azoktól a szabályoktól, melyeket az ószövetség népétől még – főként biztonsági okokból – Isten elvárt a népétől. Mert valóban ezek a rendelkezések fontosak voltak adott korban és időben, mindenekelőtt azért, hogy meg ne romoljon a nagy

melegben a hús, vagy hogy a férfi emberek a korabeli mérsékelt tisztálkodási lehetőségek miatt nehogy fertőzést kapjanak és hogy egészséges utódok szülessenek.

Jézus azonban – aki betöltötte és nem eltörölte a törvényt, betöltötte a legfontosabbal, a szeretet erejével –, ki merte mondani például az étkezési szabályokkal kapcsolatban, hogy nem az a fontos, ami a szájon bemegy, hanem, ami kijön onnan. Jézus nem szabott feltételeket. Ő csak annyit mondott, hogy menjünk Hozzá. Menjünk *igazán* Őhozzá.

Igen, a törvénykező lelkület miatt háborodott fel Pál oly nagyon, mert jól tudta, hogy a törvénykező lelkületnek veszélyes következményei vannak. Miért? Mert a törvénykező lelkületből hiányzik az alázat. Vajon van-e jogunk jobbnak gondolni magunkat másoknál? Bízzuk ezt inkább Istenre. Merjük inkább felvállalni azt, hogy szeretettel figyelmeztetjük egymást a hibákra. Az sokkal Krisztusibb.

Az Úr Jézus, aki tényleg a legjobb volt, soha nem volt törvénykező, ítélkező másokkal szemben. Ő leült enni és inni a bűnös emberekkel. Együtt „mulatott" velük. Meghallgatta problémáikat. Odament azokhoz is, akiket a társadalom kirekesztett, odament azokhoz, akiket mások lenéztek. Jézus beszélgetett a mindenki által megvetett vámszedőkkel, a prostituáltakkal, a mindenki által bűnösöknek bélyegzett emberekkel. Átérezte nyomorukat, szégyenüket. Ő igazán odafigyelt rájuk, és soha senkit nem csorbított meg azzal, hogy reménytelennek vagy értéktelennek éreztette volna.

Egyetlen dolog ellen küzdött, azonban mindig szemtől szembe szóval, tettel, erővel: mégpedig a képmutatás ellen. Azokra haragudott igazán, akik magukat mások elé helyezték. Akár csak gondolatban is. Akik magukat jobbnak, igazabbnak hitték a többieknél. Akik a látszatban bíztak, akik többre értékelték a látszatot a szív őszinteségénél. Ez pedig abban az időben leginkább a farizeusokra és írástudókra volt igaz. Jézus igazán az elrejtett belső embert látta meg mindenkiben.

Michael Ende *Végtelen történet* című könyvében van egy kapu, a tükörkapu. Aki belepillant, az meglátja önmagát olyannak, amilyen valójában. Sok magát nagyon jónak gondoló ember szaladt el, mert meglátta a borzalmat, amikor belenézett. Pál apostol – aki hite által egy volt Jézussal, mert ott élt Jézus a szívében – ezért haragudott olyan nagyon azokra, akik a szeretet igazi szabadságát akarták elferdíteni, elvenni azoktól, akik őszinte tiszta gyermeki hittel kapaszkodtak Jézusba.

Kicsit hasonlít ez ahhoz, ami Luthert is oly mélységesen felháborította: Csak az üdvözülhet, aki kifizeti a perselybe a pénzt. Galatában pedig azt mondták: Csak az az igazi jó hívő, aki magát körülmetéli. Mi soha nem szabhatunk feltételeket Isten ügyével kapcsolatban. Ő azt mondja nekünk, hogy Isten úgy szeret bennünket, hogy elég a Jézusba vetett hit, a többit Ő elvégzi a szívünkben, ha valóban mindig Rá figyelünk. S igen, hiszem, hogy **Isten kegyelme a változás életünk mozgatórugóiban. Isten kegyelme az a belső folyamat, hogy Jézus követésével megváltozik az életünk,** és bizony nagyon sok dologra, ami odáig természetes volt, azt fogjuk mondani, hogy nem. Nem, én ezt nem akarom már megtenni. Nem akarok a pénz, a siker, a karrier, a felületes felszínes kapcsolatok rabja lenne, nem akarok a szennyes internetes oldalak, az alkohol, a cigaretta, a drog foglya lenni. Mert az nem jó. Az nekem is fáj. Mert Jézusban jobbat, sokkal többet kaptam.

Másrészt pedig sok dologra, ami odáig egyáltalán nem volt természetes, arra pedig azt fogjuk mondani, hogy igen. Igen, ki akarom nyitni a Bibliát, egy kicsit csöndben bele szeretnék gondolni, mit kér tőlem Isten. Mit tanácsol, mit mond, mert szükségem van rá. Mert jó ebben a meghittségben átlátni a napjaimat, jó beszélgetni Istennel. Még a HÉV-en, vagy a kerti munka közben is. S ebből merítve talán a pillanat döntéseit sem az egómra hallgatva fogom meglépni.

Jézus azt akarja megértetni mindenkori követőivel, hogy az igazán fontos dolgok az emberi szívben dőlnek el. Az igazán lényeges az, hogy ne külsőleg, hanem ott belül, ahol csak Ő ismer bennünket – ott történjen a döntés, a változás. Nem külsőleg kell körülmetélkedni, vagy a törvényeket, szabályokat látszólag megtartani, hanem engedni kell, hogy Isten szava eljusson a szívig, és az arra adott hálás felelet lesz a változás. Ebben pedig a legelső lépés Isten közeledésének felismerése. Ő megmentő szeretetével jön felénk: *„Jöjj és kövess engem!"* Mit felelünk rá?

Nem könnyű igeszakasz, mint ahogy az egész Galátabeliekhez írott levél egy nehéz, de gyönyörű tanítás. Ez a levél a Krisztusban kapott igazi szabadságról szól. Karácsony küszöbén talán nyitottabbak vagyunk arra, hogy fel merjünk tekinteni életünk igazi Értelmére, Krisztusra. Ő nem megítélni jön közénk, mert még tart a kegyelmi idő. Szeretetével jön felénk, hogy szabaddá tegyen, képessé a boldogságra.

Isten elfogad bennünket Jézus Krisztusért, és úgy szeret, mint gyermekeit. Ennyi a titok. Erre kell rácsodálkozni. Ebben kell megmaradni. Ámen!

Sebesténéné Jáger Orsolya lelkipásztor ■

A BABA-MAMA KÖR KIRÁNDULÁSA

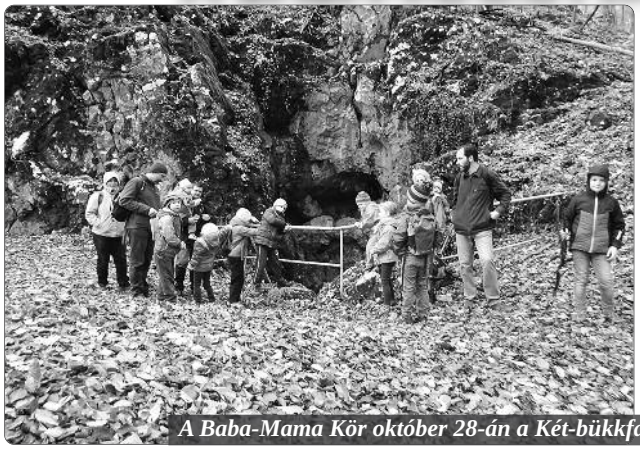

A Baba-Mama Kör október 28-án a Két-bükkfa-nyereghez szervezett kirándulást a gyerekekkel

Olvasd el: Máté 2,1-15
„Bementek a házba, meglátták a gyermeket anyjával, Máriával, és leborulva imádták őt. Kinyitották kincsesládáikat, és ajándékokat adtak nekik: aranyat, tömjént és mirhát." (Mt 2,11)
„Minden jó adomány és minden tökéletes ajándék felülről van, a világosság Atyjától." (Jak 1,17)

Karácsonyi ajándék... Csupa öröm, izgalom. Fényes papír, szép szalag. Meglepetés, várakozás, remény. Talán most bontogatod, vagy már lehet, hogy ki is bontottad és örülsz mindannak, amivel megajándékoztak téged. Játszol a játékokkal, olvasod a könyvet, terveket szövögetsz, hogy fogod majd használni az ajándékaidat.

De a legnagyobb karácsonyi ajándékod nincs szépen becsomagolva, szalaggal átkötve. A legnagyobb karácsonyi ajándékod Jézus, az Isten Fia, aki a te Megváltód. Sőt egyáltalán a legnagyobb és legfontosabb ajándékod, amit valaha kaptál, vagy kapni fogsz. Ő veled van akkor is, amikor egyedül vagy, megvigasztal, amikor szomorkodsz, együtt érez veled, amikor fájdalom ér, meghallgat, amikor szomorúság, vagy öröm ér, megbocsát, ha rossz fát teszel a tűzre.

Jézus ilyen nagy ajándék neked, de te mit adsz neki?

A napkeleti bölcsek is, amikor meglátogatták az Úr Jézust, aki még kisbaba volt, ajándékot vittek. Azt írja a Biblia, hogy aranyat, tömjént és mirhát. Nagyon drága és értékes ajándékok voltak. Talán nem is kisbabának valók, hiszen nem lehetett velük játszani, vagy megenni.

Az arany valószínűleg aranypénz lehetett, ami akkor fizetőeszköz volt. Olyan fizetőeszköz, amit ma is használunk, amiből anya kiflit vesz neked, vagy ruhát, apa pedig kifizeti a villanyszámlát. Csak éppen nagyon sokat értek, mert aranyból voltak.

A tömjén kicsit furább dolog volt. Illatos füstölőszer. A bölcsek nem az illatszerboltban vásárolták és nem autót illatosítottak vele. Legfeljebb a tevéik illatozhattak volna tőle. A tömjén a templomokat illatosította, és ez is, akárcsak az aranypénz, nagyon drága dolog volt.

A harmadik ajándék a mirha: illatos kenőcs. Na, ezt sem a drogériában árulták, de ugyanarra használták, mint anya a parfümjeit, csak ezt is sok pénzért adták. Így mondjuk, hogy luxuscikk. Az urak engedhették meg maguknak, és hölgyeiknek vásárolták.

Szóval nem hétköznapi ajándékok. Valószínűleg Mária és József is csudálkozhatott rajta, de azután, hogy mindketten angyaltól vettek át üzenetet a kisbabájuk érkezéséről, már ez sem lehetett annyira meglepő. De miért is kapott Jézus ilyen királyi ajándékokat, miközben ő jászolban feküdt fényes, szépséges babaszoba helyett. Nem csak azért, mert ő a földre jött mennyei király, hanem azért is, mert Isten így gondoskodott róla, hiszen tudjuk a történet folytatását… Máriának és Józsefnek menekülnie kellett a gyermekükkel Egyiptomba, és a szülők ebből fizették az utazást. Hatalmas nagy segítség volt nekik az ajándék, amit a bölcsek hoztak.

Isten így gondoskodott az Ő Fiáról, aki a te Megváltód, legnagyobb, legfontosabb, legizgalmasabb ajándékod. És akit megajándékoztak, aki megajándékozott, az maga is tud ajándékot adni. Mert ha nem is vagy napkeleti bölcs nagy gazdagsággal, de Istentől kapott ajándékodat tovább adhatod. Te mit adsz Jézusnak és a körülötted lévőknek abból, amit kaptál? Segíthetsz anyának, amikor egyedül marad a takarításban, vagy legózhatsz a kis testvéreddel, mert nincs társa a játékban. Meghallgathatod a nagymamát, nagypapát, mert sok fontos és izgalmas dolgot mesélhetnek neked. Jézus odafigyel a te örömeidre és bánataidra. Lesd ki, figyeld meg, mi okoz örömet a szeretteidnek! Vedd észre, hogy mitől szomorúak és törd a fejed azon, hogy hogyan lehetnél a segítségükre! (Például az én édesanyám a szétdobált cipőktől határozottan szomorú tudott lenni). Ezek a szívességek lehetnek a te karácsonyi ajándékaid. Hogyan?

Az újság közepén találsz egy lapot, amit ha körbevágsz, kiszínezed és összeragasztod, egy ajándékdobozt kapsz. Ebbe teheted bele névre szóló cetliken a te ajándék szívességeidet.

(A gyermekoldalt írta és szerkesztette: Stift Ágnes hitoktató ■

SOMOGYI IMRE
KARÁCSONYI AJÁNDÉK

Itt van újra, itt van újra
Szent karácsony ünnepe,
Vígan zendül szívünk húrja,
Mert örömmel van tele.
Otthonunkban, imaházban
Szép fenyőfa díszeleg,
Gyerünk alá szép sorjában
Szófogadó gyermekek!

Elmondjuk a versikénket
Hangos szóval, kedvesen,
És kinyújtjuk kezeinket
Úgy mint máskor, rendesen…
Megkapjuk az ajándékot
A szeretet fájáról,
Cukrot, diót, csokoládét
Díszes fenyő ágáról.

Ámde fiúk és leányok,
Az Úr Jézus mit kapott,
Hogy lehetne Ő is boldog,
Aki oly sok jót adott!?
Vigyük neki a szívünket,
Adjuk oda teljesen,
Hogy örömmel áldjon minket
Odafönt a mennyekben!...

SIKLÓS JÓZSEF
SZENT KARÁCSONY NAPJÁN

Szent karácsony napján
boldog minden gyermek,
Karácsonyfa alján
ajándékra lelhet.
Sok örömet szerez
cukor, könyv és játék,
De a gyermek Jézus
a legszebb ajándék!

SIKLÓS JÓZSEF
A LEGNAGYOBB AJÁNDÉK

Ragyognak a karácsonyfán
gyertyák, díszek, csillagok
Boldog vagyok, mert sok kedves,
szép ajándékot kapok.

De karácsony szent ünnepén
nem felejtem, jól tudom:
A legcsodásabb ajándék,
Te magad vagy Jézusom.

NAPLÓ

ALKALMAINK VOLTAK:
2017. október 28. ■ A gyermekdélután-szervező testvérek által szervezett túra a Két-bükkfa-nyereghez.
2017. október 25. ■ *Dr. Balogh Balázs* előadása a kalotaszegi református gyülekezetek múltjáról és jelenéről gyülekezeti házunkban.
2017. október 29. ■ Konfirmáló fiataljaink szolgálata a pomázi úrvacsorás istentiszteletünkön.
2017. október 31. ■ Délelőtt REFORMÁCIÓ 500 NEMZETI MEGEMLÉKEZÉS a Papp László Budapest Sportarénában. 18.00 Ünnepi istentisztelet a pomázi templomban. Közöttünk szolgált gyülekezetünk Psalmus kórusa.
2017. november 5. ■ Hálaadó vasárnap (borítékos adakozás istentiszteleteinken).
2017. november 12. ■ Kreatív gyermekdélután és fiatal szülők alkalma Pomázon. Presbiteri gyűlés.
2017. november 18. ■ A Kiránduló kör túrája a Gyopárforráshoz és Csikóváraljára. Jótékonysági hangverseny pomázi templomunkban.
2017. november 27. – december 1. ■ Evangelizáció Csobánkán. Közöttünk szolgált: *Gottfried Richárd* diósjenői lelkipásztor.
2017. december 2. ■ Adventi jótékonysági baba-mama kör pomázi gyülekezeti házunkban.
2017. december 3. ■ Psalmus kórus szolgálata a pomázi római katolikus templomban.
2017. december 17. ■ Adventi kreatív gyermekdélután és fiatal szülők alkalma Pomázon. Presbiteri gyűlés.
2017. december 18. ■ Psalmus kórus adventi szolgálata a dunaparti pszichiátrián.
2017. december 22. ■ Idősek karácsonya a pomázi gyülekezeti házban ifjaink szolgálatával. Ifikarácsony.

TERVEZETT ALKALMAINK:
2017. december 24. ■ 14.00 Gyermekkarácsony Csobánkán. 15.00 gyermekkarácsony Pomázon.
2017. december 25. ■ Karácsonyi ünnepi istentisztelet úrvacsorai közösségben Pomázon és Csobánkán. Közöttünk szolgál *Sebesténynné Jáger Orsolya* lelkipásztor. 17.00 Ünnepi istentisztelet úrvacsorai közösségben Pilisszentkereszten.
2017. december 26. ■ Karácsonyi ünnepi istentisztelet Csobánkán; ünnepi istentisztelet úrvacsorai közösségben Pomázon.
2017. december 31. ■ 18.00 Óévi istentisztelet Pomázon.
2018. január 1. ■ Újévi istentisztelet Pomázon és Csobánkán.
2018. január 14. ■ Új presbiterek- és gondnok fogadalomtétele Pomázon és Csobánkán.
2018. január 19-21. ■ Presbiteri csendeshétvége Gárdonyban.
2018. január 22-27. ■ 18.00 Ökumenikus Imahét Pomázon.
2018. január 28. ■ 16.00 Ökumenikus Imahét a csobánkai református imaházban.
2018. február 5-9. ■ Egyházmegyei presbiteri- és gyülekezeti munkás csendeshét Mátraházán.
2018. február 12-16. ■ 18.00 Evangelizáció Pomázon *Gergely Ferenc Barnabás* református lelkipásztor szolgálatával.

KERESZTELŐ:
2017. november 12. ■ **Ruff Natália Remény.**

HALÁLOZÁS, TEMETÉSEK:
2017. október 5-én visszaadta lelkét a Teremtőnek **KŐVÁRI ANITA** testvérünk, temetése 2017. november 9-én volt az óbudai temetőben.
2017. október 6-án elhunyt **özv. Szalai Józsefné** (†88) testvérünk, temetése 2017. október 19-én volt a pomázi református temetőkertben.
2017. október 29-én elhunyt **Szabó Attila Kálmán** (†73) testvérünk, temetése 2017. november 24-én volt a pomázi református temetőkertben.
2017. november 1-jén elhuny **Botykai István** (†85) testvérünk, temetése 2017. december 1-jén volt a csobánkai temetőben.
2017. november 7-én elhunyt **Éberl Istvánné** (†83) testvérünk, templomunkban megemlékezést tartottunk 2017. november 26-án.
2017. november 11-én elhunyt **Győri Kálmán** (†73) testvérünk, temetése 2017. november 20-án volt a szentistvántelepi temetőben.
2017. november 19-én elhuny **Zólyomi Gáborné** (†82) testvérünk, temetése 2017. november 27-én volt a pomázi református temetőkertben.
2017. november 2-án elhunyt **Dézsi Lajos** (†79) testvérünk, búcsúztatása 2017. december 7-én volt az óbudai temetőben.

NÁLUNK KERESZTELTÉK

Ruff Natália Remény Isten szövetségébe lépett

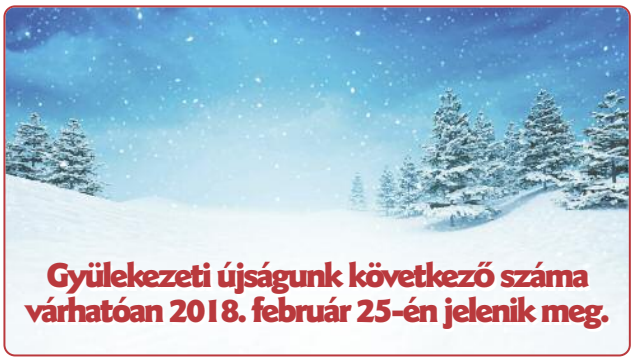

ÁLDÁS, BÉKESSÉG!
A Pomáz-Csobánkai Református Társegyházközség lapja
Cím: 2013 Pomáz, Hősök tere 1.; – **Telefon:** 06-26-325-297
Csobánkai Gyülekezeti Ház: 2014 Csobánka, Béke u. 19.
E-mail cím: pomaz-csobanka@reformatus.hu
Honlapcím: http://www.pomaz.reformatus.hu
Gyülekezetünk számlaszámai:
Pomáz: 11784009-22222253-00000000
Csobánka: 11784009-22222260-00000000
Felelős kiadó: Nyilas Zoltán lelkipásztor (e-mail: znyilas@freemail.hu)
Szerkesztőbizottság: Nyilas Zoltán, Hardi Péter, Mazaray Sándor, Görbe Ferenc, Dr. Puskás Attila.
Szerkesztő: Dr. Puskás Attila
(e-mail: dr.puskas.attila@t-online.hu;Tel.: +36-20-9355-362)
Terjesztési felelős: Erdélyi Sándor
(e-mail: erkuchenbauer @gmail.com;Tel.: +36-20-9325-110)
Megjelenik kéthavonta 400 példányban,
gyülekezeti használatra, ingyenes terjesztésben.
Adományokat köszönettel elfogadunk.

Képek
a Baba-Mama Kör adventi jótékonysági alkalmáról

Fotók: Benkó Tamás